

ОГЛЕДАЛО

ЧАСОПИС УЧЕНИКА И ПРОФЕСОРА СРЕДЊИХ ШКОЛА
БЕОГРАД 2021/22 БРОЈ 20 ЦЕНА: 550 РСД / 10 КМ / 5 EUR

ОГЛЕДАЛОВА ЛИСТА СРЕДЊИХ ШКОЛА
7. БЕОРАДСКО ОГЛЕДАЊЕ ■ 3. БЛЕСАК

ISSN 2466-2712

БЛАГОВЕСТ

ПРОСВЕТНИ ПРЕГЛЕД

Привредно друштво
ПРОСВЕТНИ ПРЕГЛЕД

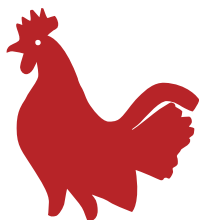
Дечанска 6/3, Београд
Телефон/факс
011/3340-825
3239-096
3235-378

Железничка 40, Нови Сад
021/457-331
457-066

kontakt@prosvetni-pregled.rs
www.prosvetni-pregled.rs

- Издавач недељног листа просветних радника Републике Србије
- Издавач свих образаца евиденција и јавних исправа на српском језику и писму националних мањина за основне и средње школе
- Издавач Конкурса и Информатора за упис у средње школе, као и Конкурса за ћачке и студентске домове и за ученичке и студентске кредите и стипендије
- Издавач приручника и других публикација за наставнике и ученике

*Поуздан сарадник и савезник
свих који раде за доле образовање*

ОГЛЕДАЛО

Часопис ученика и професора
средњих школа Београд

Број: 20 Година: VIII 2021/2022

Редакција:

Љиљана Маловић Козић, Олгица Рајић,
Анђела Вуковић, Ана Марија Симоновић,
Наташа Марковић Атар, Тања Кунарац,
Жарко Јањић

Почасни чланови:

Проф. др Милан Распоповић
Проф. др Ђуро Шушњић
Проф. др Драган Раденовић

Главни и одговорни уредник:

Радивоје Благојевић

Технички уредник:

Лука Тилингер

Технички сарадници:

Марија Сибиновић
Марија Ђерановић

Лектори:

Олгица Рајић
Наташа Марковић Атар
Анђела Вуковић

Саветник:

Горан Обрадовић

Извршни секретар:

Стефан Благојевић

Издавач:

Информационо друштво
БЛАГОВЕСТ

Рачун: 205-220697-22

+381 (11) 2281189

Јурија Гагарина 166А/97, Београд

ogledalo.edu.rs

ogledalo.blagovest@gmail.com

Сви текстови се рецензирају

Часопис излази тромесечно

Штампа:

Школски сервис *Гајић*
Београд

ОГЛЕДАЛО

ЧАСОПИС УЧЕНИКА И ПРОФЕСОРА СРЕДЊИХ ШКОЛА

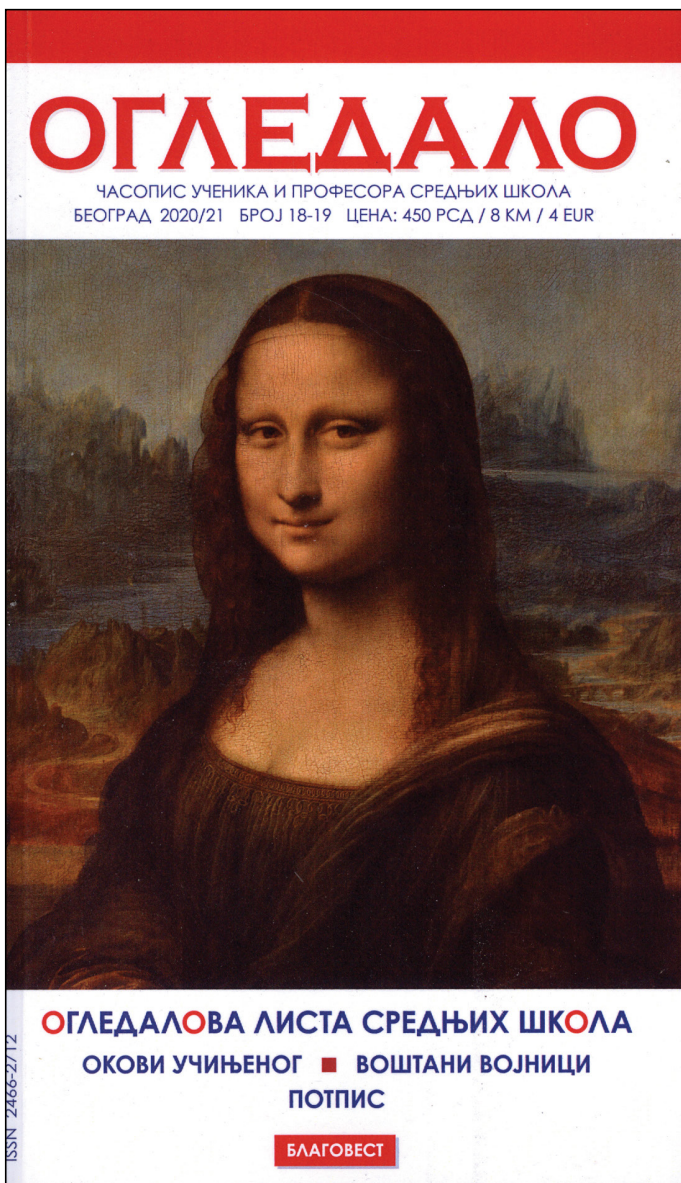
Број: 20 Година: VIII 2021/2022

Сава Шумановић, *Концерт у пољу* (1925)
Галерија Матице српске, Нови Сад

БЛАГОВЕСТ

ОГЛЕДАЛО

ОГЛЕДАЛО, бр. 18-19 (2020/21)

САДРЖАЈ

УВОДНА РЕЧ УРЕДНИКА

7 ОТУПЉЕНА И ПОТКУПЉЕНА СВЕСТ

Радивоје Благојевић Благоје

ТЕМА I - ОГЛЕДАЛОВА ЛИСТА СРЕДЊИХ ШКОЛА

13 200 НАЈБОЉИХ / НАЈУСПЕШНИЈИХ СРЕДЊИХ ШКОЛА 2022

ТЕМА II - СВИ МОЈИ ДИРЕКТОРИ 3

ТЕМА III - 3. БЛЕСАК - ЕСЕЈ

51 НЕУРАСТЕНИЧНА РАСЕЈАНОСТ ПОЕЗИЈЕ РАДЕТА ДРАИНЦА

Мр Љиљана Ђурђевић Стојковић

Десета гимназија *Михајло Пуйин*, Београд

54 *НОМО DIGITALIS* ИЛИ ОТУЂЕНОСТ ОД СЕБЕ САМОГ

Зорица Перовић

Земунска гимназија, Београд

58 „СЕДМА ФУНКЦИЈА ЈЕЗИКА”

Слађана Ракић

Гимназија, Крушевац

ОГЛЕДАЛО

- 61** ЛОВОКРАДИЦА
Гордан Живић
Гимназија *Филиј Вишњић*, Бијељина
- 66** ОНАЈ КО СЕ ЗАКЛАЊА ИЗА ДОГМЕ
ЗАТВАРА СРЦЕ ЗА ЖИВОТ И ЉУДЕ
Марија Глицић
Уметничка школа, Ниш
- 69** ПРОБЛЕМ ПРИПОВЕДАЧА У ДЕЛУ
„ЉУДИ ГОВОРЕ” РАСТКА ПЕТРОВИЋА
Лидија Ивановић
Техничка школа, Смедерево

ТЕМА IV - 3. БЛЕСАК - КРАТКА ПРИЧА

- 75** ОНА
Mara Grbić
Srednja ekonomsko-trgovinska škola Tuzla
- 78** KARTA PISA
Tanja Vukadinović
Deseta gimnazija *Mihajlo Pupin*, Beograd
- 81** ОЛОВКА
Данијела Грбић
Зрењанинска гимназија Зрењанин
- 82** НЕБЕСКЕ МАПЕ
Ана Ранђић
Гимназија Чачак
- 83** ВЕРА
Јелица Црногорчевић
Друга економска школа Београд

ОГЛЕДАЛО

ТЕМА V - 3. БЛЕСАК - ПЕСМА

- 87** ЧУДНИ СТАРАЦ
Горан Боричић
- 88** ZAVIČAJNA KOV
Sonja Golub-Klenak
Gimnazija Kotor
- 89** OSTAJEŠ SAM
Mara Grbić
Srednja ekonomsko-trgovinska škola, Tuzla
- 90** РАТНИЧКА
Јелена Илић
Медицинска школа Звездара, Београд
- 91** РОТОР
Larisa Ćustendil
Srednja ekonomsko-trgovinska škola, Tuzla
- 92** ЧЕКАЊЕ У РЕДУ
Катарина Рајчић
Гимназија Крушевац
- 94** ЗАМАЛО ПАТЕТИЧНО
Мр Љиљана Ђурђевић Стојковић
Десета гимназија *Михајло Пупин*, Београд
- 96** ЈЕДНОМ СРЕМЦУ БЕСМРТНОМ
Радивојка Васовић
Средња техничка ПТТ школа, Београд
- 97** ТРАГ
Јелица Црногорчевић
Друга економска школа, Београд
- 98** ČOVEK
Tanja Vukadinović
X gimnazija *Mihajlo Pupin*, Beograd

ОГЛЕДАЛО

100 ОДЛАЗАК

Драгана Петровић

IX гимназија *Михајло Петровић Алас*, Београд

102 ZNAČITI

Goran Krapić

Gimnazija *Andrije Mohorovičića* Rijeka

103 БИТ

Маријана Шаровић

Техничка школа Железник Београд

104 ŽIVOT

Rabija Hodžić Fajić

Gimnazija, Živinice

ТЕМА VI - 4. БЕОСЕФ

109 HRABRI POKUŠAJI REŽIJE

Maja Uzelac

110 OPTIMIZAM, VERA U NOVI POČETAK
I BOLJE SUTRA

Jelena Novović

112 VREDNOSNI SVET SREDNJOŠKOLCA

Predrag Đuknić

ТЕМА VII - VII БЕОГРАДСКО ОГЛЕДАЊЕ: ПЕСМА

121 КОЛЕВКА

Сара Атлагић

Гимназија, Вуковар

122 БЕКОВИ

Ања Миљковић

Школа за дизајн, Београд

ОГЛЕДАЛО

- 123** О ЈЕЗИКУ ДА ТИ ПЈЕВАМ
Azra Zahirović
Mješovita srednja škola, Srebrenik
- 124** ДУША
Лана Ристивојевић
Филолошка гимназија, Београд
- 125** СРБИЈА
Ружица Шимпрага
Електротехничка школа
Никола Тесла, Београд
- 126** SVEDOK VEČNOJ BORBI
Katarina Kerteši
Zrenjaninska gimnazija, Zrenjanin
- 127** МРАК
Ирена Вучковић
Прехрамбено-угоститељска школа, Чачак
- 128** ZIMA
Samir Suljić
Mješovita srednja škola, Srebrenik
- 129** PUTOVANJE
Ksenija Babović
Gimnazija *Slobodan Škerović*, Podgorica
- 130** PIŠEM
Iris Stuhli
Орџа гимназија *Sveti Franjo*, Tuzla
- 131** САН
Андрија Атанацковић
VII београдска гимназија, Београд
- 132** RANJENE PTICE
Rez Florin
Tehnološka gimnazija Dunavska Klisura
-

ОГЛЕДАЛО

ТЕМА VIII - VII БЕОГРАДСКО ОГЛЕДАЊЕ: КРАТКА ПРИЧА

137 КАВЕЗ

Јована Станишић
Гимназија, Котор

141 ПРИЧА О ЧЕКАЊУ

Нина Контић
Економска школа *Нага Димић*, Земун

143 СОБА

Стеванија Кукољ
Медицинска школа *Надежда Пејировић*, Земун

146 OTIŠAO JE JEDAN VOZ, A DO SLEDEĆEG
NEMAM GDE DA ŽURIM

Natalija Stamenković
Zemunска gimnazija, Beograd

148 ŠTO RADE FORMULARI DOK SPAVAMO?

Domagoj Antičić
XV gimnazija, Zagreb

151 НАЂЕН

Нина Кулић
VII београдска гимназија, Београд

153 НЕ ПОСТОЈЕ ХРАБРИ

Наташа Матовић
XV гимназија *Пајријарх Павле*, Београда

156 НЕБО МИ РЕЧЕ

Јована Тошић
Гимназија *Васо Пелајић*, Брчко

159 БЕЗНАЂЕ

Наталија Матић
Медицинска школа, Београд

ОГЛЕДАЛО

- 161** SIVI ČOVEK U CRNOM
Soko Trtovac
Elektrotehnička škola *Nikola Tesla*, Beograd
- 163** НОВЧАНИК
Константина Мирић
Школа за дизајн, Београд
- 165** CVETONIJA
Katarina Radojičić
Gimnazija, Kotor

ТЕМА IX - VII БЕОГРАДСКО ОГЛЕДАЊЕ: ЕСЕЈ

- 171** SIMULAKRUM 1981.
Luka Bujas
XV. gimnazija, Jordanovac Zagreb
- 174** НАЈВАЖНИЈА КАРИКА ЗА МЛАДОГ ЧОВЕКА
Анђела Радека
Математичка гимназија Београд
- 176** „НИТКО НИЈЕ ЗНАО САКРИТ’ СУЗЕ
К’О МАРИНА”
Хелена Радовановић
Филолошка гимназија, Београд
- 178** ОТВОРЕНО ПИСМО
Бранка Ковачевић
Гимназија Бања Лука
- 180** ЕСЕЈ О МАРКУ КРАЉЕВИЋУ
У БАЛКАНСКОЈ ЕПИЦИ
Василије Радовановић
Гимназија у Лазаревцу

ОГЛЕДАЛО

- 183** НАШИ СТЕЗНИЦИ ОБИЛЕ ГРУДИ ДРЖЕ,
СЛАБАШНЕ ПОТКРЕПЉУЈУ, А РАЗДВОЈЕНЕ
ПРИМИЧУ
Петар Крстић и Ђорђе Тошев
Математичка гимназија, Београд
- 185** „КАКВЕ СУ ТИ МИСЛИ ТАКАВ ТИ ЈЕ ЖИВОТ“
Марија Ђирјак
Економска школа *Нага Димић*, Земун
- 187** ЉУДИ ДОЛАЗЕ, ЉУДИ ОДЛАЗЕ
Тодор Шолајић
Гимназија *Пајријарх Павле*, Београд
- 189** КОРАК У УЧЕЊУ
Никола Јелисавчић
Техничка школа, Београд
- 191** UMJETNOST ILI BIZNIS?
Ана Popadić
Srednja ekonomsko-ugostiteljska škola Bar
- 193** АПСУРД, ЧИТАЛАЦ, КАМИ И БЕКЕТ
Ленка Јовановић
Филолошка гимназија, Београд
- 195** ANTIDRAMA ILI TEATAR APSURDA
U PET ČINOVA
Јана Radunović
Gimnazija *Slobodan Škerović*, Podgorica
- 197** PROMATRANJE IGRE
Marta Vukić
XV. gimnazija Zagreb
- 199** „МОЖЕ ЛИ СЕ ИКАДА ЗАБОРАВИТИ
ОНО ШТО СЕ ЈЕДНОМ ЉУБИЛО?“
Наталија Новаковић
Земунска гимназија, Београд
- 201** 7. БЕОГРАДСКО ОГЛЕДАЊЕ
-

ОГЛЕДАЛО

ТЕМА X - ТЕЗА АНТИТЕЗА СИНТЕЗА

209 БИЛА ЈЕ МОЈА ДЕВОЈКА

Благоје Бобан Поповић

212 DOPISNIČKE PRIČE

Žarko Janjić

221 ПОСЕБНЕ КОЧИЈЕ ЛУКЕ ТИЛИНГЕРА

Горан Петровић

224 POHVALA MAŠTOVITOSTI

Dr Dražen Pavlica
Sociolog, Beograd

ТЕМА IX - ФОРМА -

- ПРЕДМЕТ ДУХОВНОГ ИНТЕРЕСА

231 ПСИХОЛОГИЈА ИНАТА

Бојан Јовановић

240 RAZVIJANJE SVIJESTI O ZNAČAJU KNJIGE

Mr Maksuda Muratović

ТЕМА ... ? - POST SCRIPTUM

247 СКИЦА ЗА ПОРТРЕТ (ИЗВЕСНОГ)
ПРОФЕСОРА

Лука Тилингер

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

ОГЛЕДАЛО

УВОДНА РЕЧ УРЕДНИКА

ОГЛЕДАЛО, бр. 15 (2019/20)

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

ОТУПЉЕНА И ПОТКУПЉЕНА СВЕСТ

(ШКОЛЕ И ПАРТИЈЕ НИСУ ИСТО)

Када сам лане ђаке трећег менторског (најбољег, такмичарског) Кразреда Математичке гимназије из Београда питао: „Да имате пекару у Нишу са 20 радника, би ли ви бирали директора или бисте пустили самим пекарима да га изаберу?“, одговор је био кратак и јасан: „Ми бисмо га бирали !”.

Њихови професори у Математичкој гимназији, баш као и професори свих средњих школа Србије, бирају себи директоре на другачији начин – (тајним) гласањем колектива! Односно, на исти начин како се у Србији бирају и председници политичких партија.

А школе и партије нису баш једно те исто.

И то нас на старту приморава да се макар на тренутак задржимо у лингвистичким водама. Реч партија долази од латинске речи „pars, partis”, што значи део, делић, страна, и упућује на нешто некомплетно, парцијално. На део, делић истине, али никако на целовиту истину!

Партије, и белим вранама је то јасно, примарно теже освајању власти и одржавању на трону. Зато делове истине „приказују” као целовиту истину, што је последично, само по себи, извор раскошног спектра деформација и злоупотреба!

Зашто би у случају сличног избора управљачког кадра и у школи било другачије?

Директори, на чији избор и те како утичу партије, постају за тили час бирократизовани. Строгом дисциплином од колектива захтевају слепу послушност и оданост, првенствено од својих дојучерашњих равноправних колега – од професора! Тако васпитно-образовна установа брзо постаје организација са једнопартијским системом, где се сусрећу изузетна моћ и неодговорност. Школски директор настоји да контролише целокупан живот људи – како професора тако и ученика и готово свих под школским кровом.

ОГЛЕДАЛО

Зато се око њега и његовог уског интереса неумитно формира круг „гласача и симпатизера” који стварају свој ексклузивни кружок, са правима и могућностима које други чланови колектива ни приближно немају. Круг око ауторитета и ауторитарне личности (који крију информације, иако професионална етика захтева независне размене обавештења) на тај начин лакше реализују своје приватне циљеве.

Другим речима, стварност престаје да се тумачи у складу са истином и објашњава се у складу са интересом! А што мудрац рече: „Кад интерес виче, истина се не може чути.”

Педагошка пракса надаље указује како претерано задржавање исте особе на месту директора, рецимо дуже од осам година, најчешће производи истрошеног лидера а од установе прави плодно тло за корупцију. У тој ситуацији ствара се и замашан број његових опонената који су у међувремену изложени тортури и понижењима. Да не помињемо оне, на први поглед невидљиве, а дубоке, ране које колективу доносе стечене навике беспоговорне покорности. Некада давно, у турском вакту и зулуму, такав карактер су звали рајинским менталитетом!

У модернијим српским временима то исто би се дало и овако изразити: „старање” се лако претвара у надзор, а овај у контролу и изабљивање; праћено различитим облицима репресије. Последице патернализма на личном плану су следеће: недостатак појединачне одговорности, пасивност, губитак способности за самопомоћ и свако самостално поступање.

На колективном плану патернализам погодује ширењу конформизма, некритичким прихватањем постојећег стања. **До јуче мирни, сабрани и квалитетни људи – у страху од својих ауторитарних „задужитеља” – претварају се (и то неретко, како ви са скромнијим животним искуством можда мислите) у честољубиве и честохлепљиве личности.** Они су спремни да ураде све како би се још више додворили врховном ауторитету! Сматрају да би листом и сви професори требало да буду такви, али, ето, не могу, а немају ни просудитељску моћ њих практичара, прозелита спремних на додворавање сваком царству око којег се шири опојан магнетизам моћи и страха.

То је парадигма једног осујећеног света који поштује само власт и плаши се свега у параноидном страху од непознатог.

Најгоре од свега је то што се неслобода и послушност преносе на ученике, јер познато је да они уче по моделу, путем идентификације, имитације... Усвајајући туђа осећања, размишљања и жеље они их доживљавају као да су лично њихове.

Последњих деценија, уз све ове недаће и пометње, на сцену ступа такозвано тржиште образовања, где је нејасно ко ће имати

ОГЛЕДАЛО

предност: квалитет наставе или финансијска корист. На сваком тржишту постоје победници и губитници, а на овом новом образовном тржишту сви ћемо завршити као губитници.

Дивне су се мисли и замисли о томе шириле нашом јавном сценом, о наводном квалитету и модернитету, а заборављало се на оно што социологија (Морен) зове отупљена и поткупљена свест. Елем, једни рационално до суштине проблема не могу да добаце, јер им је свест отупљена; други су бистри и могу, али неће да кажу шта виде – јер им је свест поткупљена.

Цело друштво би било занимљиво „провући” испод ове две оптике, да коначно знамо где смо и куда идемо.

У истим тим школским установама где стољују ауторитарни директори постоје и библиотеке са вредним књигама, попут оних **Теодора Адорна у којима аутор позива читаоца на образовање и аутономију, на критику и саморефлексију, на непристајање...** Али шта то вреди кад је мало читалаца, а још мање оних који верују у оно прочитано. Забраздили смо далеко, предалеко. Заборавили смо на елементарну истину – да је образовање најзначајнији ресурс друштва, а не азил за социјалне случајеве, којем се поклања најмање пажње. Стога не треба да чуди то што данас полуобразовање не претходи образовању него проистиче из њега.

Зато, на крају, прочитајте с посебном пажњом следећу опсервацију:

Пре десет година Неда Тодоровић, професорка Факултета политичких наука у Београду, са жаљењем је констатовала да су на факултете почеле да долазе генерације које су мање образоване од својих родитеља.

Ово није (добра) политика. Ово је наша стварност. Наша горка стварност!

Радивоје Благојевић

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

ОГЛЕДАЛОВА ЛИСТА СРЕДЊИХ ШКОЛА

ОГЛЕДАЛО, бр. 5 (2016/17)

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

200

НАЈБОЉИХ / НАЈУСПЕШНИЈИХ СРЕДЊИХ ШКОЛА 2022

1	Математичка гимназија, Београд 1650 БОДОВА
2	Шеста београдска гимназија, Београд 1310 БОДОВА
3	Гимназија, Чачак 1290 БОДОВА
4	Карловачка гимназија, Сремски Карловци 1240 БОДОВА
5	Гимназија Слободан Шкерковић, Подгорица 1140 БОДОВА
6	Школа за дизајн, Београд 1020 БОДОВА
7	Зрењанинска гимназија, Зрењанин 920 БОДОВА
8	Десета гимназија Михајло Пупин, Београд 880 БОДОВА
9	Филолошка гимназија, Београд 870 БОДОВА
10	Девета гимназија Михаило Петровић Алас, Београд 815 БОДОВА
11	Средња економско трговинска школа, Тузла 750 БОДОВА
12	Гимназија, Котор 740 БОДОВА
13	Гимназија Андрије Мохоровичића, Ријека 730 БОДОВА
14	Гимназија за талентоване ученике Бољаи, Сента 590 БОДОВА
15	Гимназија Јован Јовановић Змај, Нови Сад 590 БОДОВА
16	Средња ликовна школа Петар Лубарда, Цетиње 570 БОДОВА
17	Економска Мирко Вешовић, Подгорица 550 БОДОВА
18	Прва београдска гимназија, Београд 500 БОДОВА
19	Гимназија, Бања Лука 475 БОДОВА
20	Гимназија Јован Дучић, Требиње 470 БОДОВА

ОГЛЕДАЛО

ОД 21 ДО 40

21	Гимназија Филип Вишњић, Бијељина 420 БОДОВА
22	Земунска гимназија, Земун 390 БОДОВА
23	Шабачка гимназија, Шабац 380 БОДОВА
24	Уметничка школа, Ниш 380 БОДОВА
25	Гимназија Бора Станковић, Ниш 380 БОДОВА
26	Школа за дизајн Богдан Шупут, Нови Сад 350 БОДОВА
27	Прва гимназија, Марибор 350 БОДОВА
28	Средња школа примијењених умјетности, Сарајево 350 БОДОВА
29	Гимназија, Живинице 320 БОДОВА
30	Богословија Светог Петра Дабробосанског, Фоча 310 БОДОВА
31	Медицинска школа Звездара, Београд 310 БОДОВА
32	Гимназија, Пирот 300 БОДОВА
33	Прва крагујевачка гимназија, Крагујевац 300 БОДОВА
34	Гимназија Свети Сава, Пожега 290 БОДОВА
35	Гимназија, Лесковац 290 БОДОВА
36	Гимназија Светозар Марковић, Нови Сад 280 БОДОВА
37	Гимназија Таковски устанак, Горњи Милановац 280 БОДОВА
38	Гимназија, Вуковар 270 БОДОВА
39	Гимназија Борислав Петров Браца, Вршац 270 БОДОВА
40	Економска школа Нада Димић, Београд 270 БОДОВА

ОГЛЕДАЛО

ОД 41 ДО 60

41	Гимназија Светозар Марковић, Суботица 260 БОДОВА
42	Гимназија, Крушевац 250 БОДОВА
43	Гимназија Руђер Бошковић, Београд 250 БОДОВА
44	Средња угоститељска школа Бар 250 БОДОВА
45	Техничка школа, Смедерево 250 БОДОВА
46	Гимназија, Врњачка Бања 240 БОДОВА
47	Гимназија Исидора Секулић, Нови Сад 240 БОДОВА
48	Пожаревачка гимназија, Пожаревац 230 БОДОВА
49	Прва гимназија, Сарајево 220 БОДОВА
50	Гимназија Свети Сава, Београд 190 БОДОВА
51	Опћа гимназија Свети Фрањо, Тузла 190 БОДОВА
52	СШЦ Источна Илица, Источно Сарајево 170 БОДОВА
53	Мјешовита средња школа, Грачаница 170 БОДОВА
54	Гимназија Цетиње 170 БОДОВА
55	Гимназија Меша Селимовић, Тузла 160 БОДОВА
56	ЕТШ Михајло Пупин, Нови Сад 155 БОДОВА
57	Петнаеста гимназија Загреб 150 БОДОВА
58	Четврта београдска гимназија, Београд 140 БОДОВА
59	Богословија Свети Сава, Београд 140 БОДОВА
60	Трећа београдска гимназија, Београд 140 БОДОВА

ОГЛЕДАЛО

ОД 61 ДО 80

61	Четрнаеста београдска гимназија, Београд 140 БОДОВА
62	Техничка школа Радоје Љубичић, Ужице 140 БОДОВА
63	Пета београдска гимназија, Београд 130 БОДОВА
64	Гимназија Патријах Павле, Београд 130 БОДОВА
65	Гимназија Орце Николов, Скопје 130 БОДОВА
66	Друга економска школа, Београд 130 БОДОВА
67	Мјешовита средња школа, Сребреник 130 БОДОВА
68	Средња техничка школа, Милева Марић, Тител 130 БОДОВА
69	Средњошколски центар Василије Острошки, Соколац 120 БОДОВА
70	Гимназија Урош Предић, Панчево 120 БОДОВА
71	Економска школа, Бања Лука 120 БОДОВА
72	Гимназија Васо Пелагић, Брчко 120 БОДОВА
73	Друга гимназија, Сарајево 110 БОДОВА
74	Медицинска школа Чачак 110 БОДОВА
75	Медицинска школа Београд, Београд 110 БОДОВА
76	Прехрамбено-угоститељска школа, Чачак 110 БОДОВА
77	Уметничка школа, Ужице 110 БОДОВА
78	ГХМШ Милутин Миланковић, Београд 105 БОДОВА
79	Митровачка гимназија, Сремска Митровица 100 БОДОВА
80	Грађевинска школа, Бања Лука 100 БОДОВА

ОГЛЕДАЛО

ОД 81 ДО 100

81	Тринаеста београдска гимназија, Београд 90 БОДОВА
82	Школа за дизајн, графику и одрживу градњу, Сплит 90 БОДОВА
83	Гимназија <i>Никола Тесла</i> Будимпешта 90 БОДОВА
84	Бехрам-бегова медреса, Тузла 90 БОДОВА
85	ТПШ <i>Деспот Ђурађ</i> , Смедерево 90 БОДОВА
86	ПБТШ <i>Димитрије Давидовић</i> , Земун 90 БОДОВА
87	Седма београдска гимназија, Београд 90 БОДОВА
88	Стручна и техничка школа, Дервента 90 БОДОВА
89	Гимназија <i>Ивањица</i> 80 БОДОВА
90	Мјешовита средња школа, Бановићи 80 БОДОВА
91	Гимназија <i>Бора Станковић</i> , Врање 80 БОДОВА
92	Средња школа <i>Муса Ђазим Ђатић</i> , Кладањ 80 БОДОВА
93	Техничка школа <i>Железник</i> , Београд 80 БОДОВА
94	ТШ <i>Милева Марић Ајнштајн</i> , Нови Сад 80 БОДОВА
95	Средња стручна школа, Цетиње 80 БОДОВА
96	Електротехничка школа <i>Никола Тесла</i> , Београд 70 БОДОВА
97	Неготинска гимназија, Неготин 70 БОДОВА
98	Средњошколски центар, Фоча 70 БОДОВА
99	Медицинска школа, Добој 70 БОДОВА
100	Гимназија <i>Светозар Марковић</i> , Ниш 60 БОДОВА

ОГЛЕДАЛО

ОД 101 ДО 120

101	Архитектонска техничка школа, Београд
102	Гимназија <i>Вељко Петровић</i> , Сомбор
103	Гимназија <i>Исмет Муџезиновић</i> , Тузла
104	Гимназија Нови Пазар
105	Гимназија <i>Свети Сава</i> , Приједор
106	Гимназија, Лазаревац
107	Пријеполска гимназија, Пријеполје
108	СТГ <i>Доситеј Обрадовић</i> , Темишвар
109	Техничка Школа <i>Раде Кончар</i> , Београд
110	Угоститељско-туристичка школа, Ниш
111	Гимназија, Градишка
112	Гимназија <i>Жарко Зрењанин</i> , Врбас
113	Гимназија, Прибој
114	Зуботехничка школа, Београд
115	Медицинска школа <i>Надежда Петровић</i> , Београд
116	Спортска гимназија, Београд
117	Средња економска школа, Лозница
118	Средња техничка, ПТТ школа, Београд
119	Средњошколски центар, Пале
120	Српска православна опћа гимназија <i>Кантакузина Катарина Бранковић</i> , Загреб

ОГЛЕДАЛО

ОД 121 ДО 140

121	Техничка школа Градишка
122	Технолошка школа, Бања Лука
123	Гимназија Вук Карацић, Лозница
124	Девета гимназија, Загреб
125	Медицинска школа Подгорица
126	Медицинска школа, Крушевац
127	СШЦ Михајло Пупин Дервента
128	Ужичка гимназија, Ужице
129	Школа примењених уметности, Шабац
130	Музичка школа Влада Милошевић, Бања Лука
131	ТГ Дунавска Клисура Нова Молдава, Румунија
132	Гимназија Бранко Радичевић, Стара Пазова
133	Гимназија Пиво Караматијевић, Нова Варош
134	Гимназија Прњавор
135	Гимназија Сава Шумановић, Шид
136	Гимназија Танасије Пејовић, Пљевља
137	Гимназија, Бечеј
138	Гимназија, Бихаћ
139	Гимназија, Младеновац
140	Гимназија, Смедерево

ОГЛЕДАЛО

ОД 141 ДО 160

141	Грађевинско геодетска школа Тузла
142	Графичка школа, Београд
143	Економско-трговинска школа <i>Паја Маргановић</i> , Панчево
144	Економско-трговинска школа, Сопот
145	Електроенергетска школа, Сарајево
146	Колеџ уједињеног свијета у Мостару
147	КШЦ <i>Петар Брбарић</i> , Травник
148	Медицинска школа <i>Сестре Нинковић</i> , Крагујевац
149	Медицинска школа, Пожаревац
150	Медицинске школе, Приштина – Грачаница
151	Медреса <i>Гази Иса-бег</i> , Нови Пазар
152	Мјешовита рударска школа, Тузла
153	Мјешовита школа <i>Никола Тесла</i> , Теслић
154	Пољопривредна школа <i>Рајко Боснић</i> , Неготин
155	Прва гимназија <i>Стеван Сремац</i> , Ниш
156	Прва економска, Београд
157	Прва сушачка хрватска гимназија, Ријека
158	Савремена гимназија, Београд
159	СМШ <i>Иван Горан Ковачић</i> , Херцег Нови
160	Средња пољопривредна школа, Зрењанин

ОГЛЕДАЛО

ОД 161 ДО 180

161	Средњошколски центар, Рудо
162	Техничка школа Змај, Земун
163	Техничка школа, Обреновац
164	Техноарт школа, Београд
165	Школа за бродарство, бродоградњу и хидроградњу, Београд
166	Алексиначка гимназија, Алексинац
167	Америчко училиште Македонија, Скопље
168	Ваздухопловна академија, Београд
169	Ваљевска гимназија, Ваљево
170	Геодетска техничка школа Београд
171	Гимназија Др Мустафа Камарић, Грачаница
172	Гимназија и економска школа Бранко Радичевић, Ковин
173	Гимназија Јосип Броз Тито, Скопље
174	Гимназија Лаза Костић, Нови Сад
175	Гимназија Мустафа Новалић, Градачац
176	Гимназија Петар Кочић, Нови Град
177	Гимназија Стеван Пузић, Рума
178	Гимназија фра Грге Мартића, Мостар
179	Друга гимназија, Марибор
180	Економско-трговинска школа, Бечеј

ОГЛЕДАЛО

ОД 181 ДО 200

181	Медицинска школа, Бања Лука
182	Медицинска школа, Тузла
183	Опћа гимназија, Босанска Крупа
184	Политехничка школа, Суботица
185	Пољопривредна школа са домом ученика, Београд
186	Прва гимназија, Зеница
187	Средња балетска школа Лујо Давичо Београд
188	Средња техничка школа Михајло Пупин, Кула
189	Средњошколски центар Милорад Влацић, Власеница
190	Средњошколски центар Петар Кочић, Зворник
191	Средњошколски центар, Братунац
192	Средњошколски центар, Сребреница
193	СШЦ Никола Тесла Брод
194	Техничка школа, Врање
195	Техничка школа, Пожега
196	Техничка школа, Ужице
197	ТШ Михајло Петровић Алас, Косовска Митровица
198	Уметничка школа, Краљево
199	Школа за текстил и дизајн, Лесковац
200	ШОСО Милан Петровић, Нови Сад

ОБЈАШЊЕЊЕ

Часопис **ОГЛЕДАЛО** ученика и професора средњих школа сачинио је ранг-листу средњих школа након **83 мерења**; на основу учешћа у седам **БЕОГРАДСКА ОГЛЕДАЊА** – наметања које организује у три категорије: песма, кратка прича и есеј; шест београдских листања средњошколских листова (**БЕЛЛИСТ**); четири **БЕОСЕФ**-а – Београдском Огледаловом средњошколском фестивалу кратког филма и учешћа на три **БЛЕСКА**- Одраза професора средњих школа у Огледалу: песма, кратка прича и есеј.

Поред тога, у бодовање су уврштене и манифестације у склопу Галерије КУЛОАР Математичке гимназије из Београда: **БЕОПС** – Београдско беседништво средњошколаца (3, 4, 5, 6, 7, и 8) и **БЕОКУЛИС** – Београдски Куларов израз средњошколаца у медијима: ликовни рад, фотографија и кратки филм (7, 8, 9 и 12).

Бодују се награде, похвале, објављени радови и учешће на **шест међународних конкурса**, и сви објављени радови у Огледалу, како ученика тако и професора, у периоду од школске 2014/2015. године до данас.

Редакција жели да охрабри ученике и професоре да учествују на будућим конкурсима и сарађују са часописом Огледало, јер тако доприносе властитој афирмацији и угледу своје школе.

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

ТЕМА II

СВИ МОЈИ ДИРЕКТОРИ

(ТРЕЋИ ДЕО)

ОГЛЕДАЛО, бр. 6-7 (2017/18)

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

ГОРДАНА КРСТИЋ

професорка психологије,
XIV београдска гимназија, Београд (2004 – 2007)

Директорка Гордана грациозна је Београђанка, права дама, пљени оптимизмом, осмехом и комуникацијом. Брзо и лако придобија поверења и испуњава очекивања, како ученика тако и професора.

Болећива и према једним и према другим, сјајан је саветник, с наглашеним даром да проникне у суштину и душу сложене мистерије зване „како колектив дише“!

И сад се памти њена реченица којом је прекоревала колеге професоре што споро и тешко оцењују ђаке: „Ма колега, дајте оцену, не дајете бубрег!“

У периоду директоровања професорке Крстић њен колектив зову - гимназија са душом. Што је био и остао комплимент вредан пуне пажње и поштовања.

Рецимо, професорка психологије као директорка успела је обезбедити да се формира Ђачки парламент Четрнаесте београдске гимназије са задатком да ђаци испитају своје наставнике и да их оцене, баш као што и они свакодневно оцењују те своје ђаке. Дакле – од 1 до 5!

Млађани оцењивачи бројчано су вредновали: предавање новог градива, атмосферу на часу и критеријум оцењивања дотичног професора или дотичне професорке. Сви су добили појединачне оцене за сваки од поменутих сегмената, као и просечну оцену. И оно што је на крају ове епизоде најважније: оцене су биле доступне јавности споменуте школе.

Најкатастрофалније оцењивање предавача организовала је Шеста београдска гимназија - у сред зиме када за то време није, и уз низ недоумица. Пред сами крај првог полугодишта.

Прво, како оценити професоре који предају само једну годину, јер тај професор тек требао да закључује оцене.

Затим, оцењивање се проводи у периоду када су ученици острашћени и „лове оцене“ у доба када су оне „најјефтиније“. место сабраног процењивања и нумеричког вредновања, цела атмосфера попримила је обриси екстремног радикализма, чији се врхунац

ОГЛЕДАЛО

сажео у захтеву: „Напишите по једну реченицу о по вама најбољем и најлошијем професору.“

На наводни предлог родитеља, оцењивање је спровела педагог Соња Жарковић, децембра 2006. године. На нашу велику жалост, колегиница Соња погинула је неколико месеци касније у саобраћајној несрећи, у марту 2007.

А прича о спорним оценама наставника у Шестој београдској добила је наставак – у виду уцене.

Тадашњи гимназијски директор Владимир Кнежевић, прочуо се по афери у којој је нашој ученици – иначе кћерки једног другог директора познатог београдског предузећа, а богме и познатог директора, на крају те школске године „преправио“ четири закључене јединице како би она положила разред.

Е, онда да би заплашио професоре и страхом придобио њихову лојалност, у септембру из фиоке, вади „резултате“ оцењивања.

Мени је, рецимо, у зборници тај (уцјењивачки, а не оцјењивачки) папир нудила млада професорка енглеског, запослена на одређено време, док је директор „испод ока“ све то посматрао. Зачудила се због чега одбијам и да примим тај лист. На њено „зашто“ одговорио сам „зато што знам шта је манипулација“. А потом јој објаснио: анкету је требало да проведе барем трочлана екипа, да се зна колико је ученика у сваком одељењу и колико је листова употребљено – па до закључка да листови с оценама морају бити потписани и нумерисани и добро чувани, малтене као новац!

У Математичкој гимназији смо такође оргнизовали оцењивање колектива. Лично сам инсистирао да њиме буду обухваћени сви – од теткица (хигијеничарки) до директора Срђана Огњановића.

Међутим, направљен је прегломазан и преамбициозан упитник. И прилежни ученици једва би га за 45 минута успјели попунити. Јако тешко је ишло и сређивање и обрада података. А на крају тог замашног посла остала је искључена јавност. Завршило се с тим што је оцјењивани могао лично да види само своје оцјене! Или што би се другим ријечима рекло: производња је својим наујважнијим делом остала у мраку.

ДРАГОСЛАВ ФРАНК

професор физике,

XIV београдска гимназија, Београд (2002–2004)

Професор Франк је добио директорску функцију. А пре тога када би остали професори узимали дневнике и ученичке именике па кретали ка учионицама, он би палио цигарету и одлазио у гимназијску собу за пушење...Дуго година правио би распоред часова, а добијао је неоклико часова мање у својој норми. **Није могао да отрпи (прихвати) ни најмању критику на било шта шта је радио или за шта је био задужен, па је тако каткада напрасно прекидао и напуштао и седнице Наставничког већа**, премда је он лично био на челу поменутог тела.

Када сам својевремено у његовој директорској канцеларији разговарао о раду наше већ афирмисане фото - секције „Четрнаест папараца“ викао је на мене, онако препотентно и с висока, забранивши, на крају, секцији рад и деловање под школским кровом. И сам сам на то реаговао афективно, казавши му: и ја ћу конкурисати за место директора ове школе па ћемо тако одмерити снаге!

Потом сам га два пута изненадио. Први пут када га на улици нисам поздравио, а други пут када сам га на школском ходнику учтиво поздравио!

Франк више није конкурисао за место директора.

Знао је своје жеље и могућности, отишао је у градски секретаријат на посао школског инспектора. Ја сам одржао обећање и пријавио се на конкурс за директора.

На представљану сам казао да бих се здушно трудио да обезбедим добру атмосферу и амбијент у овој образовној установи, где би своје амбиције могли остварити како ученици тако и њихови наставници и васпитачи. Најкраће, похвале би биле јавне, а критике и веће замерке у четири ока!

Нисам посебно лобирао за директорско место.

Док смо чекали коначне резултате тајног гласања, други кандидат за директора колега Зоран Антонијевић понудио ми је, ако он победи, место помоћника директора.

И заиста, већину гласова од нас три пријављена кандидата добио је Антонијевић.

ОГЛЕДАЛО

А онда се десило оно што је некада давно стајало на легендарном градском графиту: „Кад ја тамо, а оно - међутим“.

Е, па, међутим: школске власти нису хтеле да строги и захтевни професор математике Антонијевић постане директор.

Размажени ученици и професори нису допустили да се то догоди...

СИМЕОН СИМО ЂОРЂИЋ

професор физике,
XIV београдска гимназија, Београд (1998–2002)

Директор Ђорђевић је био одличан директор. Врстан налик добром фудбалском судији — неприметан, није сецкао игру, дозвољавао је да се она распламса. Није имао порив да све буде подређено њему.

Знао је важност школе и значај ученика који стичу знање, као и професора који га преносе, даривају и откривају пречице. Код њега није било повлашћених.

У школи је, као и у игри, морало бити слободе и страсти, креације и заноса, али уз строго поштовања правила игре. Само они који се покоравашу правилима способни су играти игру, а тиме повећавају ужитак у игри. Опет, у науци се догађа игра између теорији и искуства.

Кључ његовог успеха је био у томе што је дозвољавао или, пре, имао вештину да се свако пред њим осећа важним и значајним. Вероватно је томе доприносила и његова супруга Злата Ђорђевић, професорка социологије у Трећој београдској гимназији. Они су имали осећај за социјалну климу неопходну школи као могућем конфликтном простору где се сукобљавају различити интереси: ученика, родитеља, државе, стручњака.

Када је одлазио са директорске функције, рекао ми је да му је жао што последње године рада није провео са ученицима, као професор. И по томе је посебан, јер није био од оних који „беже” из учионице на директорски престо, већ је био човек дужности и одговорности.

СЛАВКО ТАДИЋ

професор социологије,
III београдска гимназија, Београд (2001–2003)

Можда је Славко Тадић био најдемократскији директор, што је кореспондирало и промоцији такве Србије после петооктобарских догађаја. Сви професори су то очекивали од њега јер је био човек демократске провинијенције. Он је дуго уз професорски посао био и школски библиотекар. Можда је због тог искуства на почетку године штампао све годишње планове школе у једну публикацију. **Све је морало да буде транспарентно: ко шта и колико ради, колико је ангажован... Такав је био и распоред часова.**

Ово се много разликовало од праксе у неким другим школама, које су планове рада директора и распореде часова усвајале на Наставничком већу, а да они претходно нису ни виђени. На једном Наставничком већу укорио сам директора Срђана Огњановића препоруком да би било добро да најпре видимо распоред часова, па да га онда усвајамо. У том случају не би се, можда, могло десити да професори који имају 30 посто преко норме имају и два слободна дана у радној седмици. Другима то није било омогућено. Јер, ако парафразирамо Орвела, има једнаких и једнакијих.

Директор Тадић је руководио гимназијом која је у то време имала највиши праг поена при упису у средњу школу. Уписивани су углавном „вуковци”. Међутим, пошто је та школа била најпопуларнија, онда би се преко везе уписао још „један аутобус” ученика. Тако се критеријум формирао не по првоуписаним ученицима, него према овим последњим. Но, постоји једно чудесно правило — да одличног ученика ни рђаве околности, ни такви професори не могу покварити.

НЕЂО НИКАЧЕВИЋ

професор српског језика и књижевности
Средњошколски центар Фоча (1987–1992)

Директор Никачевић први је мој директор који је изабран тајним Дгласањем између три кандидата. Завршио је Учитељску школу у Фочи и српски језик и књижевност на Београдском универзитету. Бриљантан методичар, поткован широким знањем, виспреношћу и културом, уживао је у позиву средњошколског предавача и васпитача. Према мом скромном убјеђењу, био је најбољи (уз професорке Олгицу Рајић из Шесте београдске гимназије и Наташу Марковић Атар из Девете београдске гимназије „Михаило Петровић Алас“) познавалац српског језика, од свих професора тог предмета са којима сам по разним колективима радио. Реченице су му прецизне, заокружене и јасне. **Говорио би: професори морају да буду протагонисти буђења, носиоци етике и естетике и антиципатори будућности науке и образовања! Стицао се утисак да он све у животу ради са неким посебним даром, с љубављу и вољом...**

На једној од сједница школског Наставничког вијећа, разредни старјешина трећег г одјељења грађевинских техничара пренио му је оштре замјерке својих ђака на мој рачун, казавши да сам их увриједио, називајући их мајмунима. Цијело Наставничко вијеће се у трену усплахирило... Но, директор је истог часа пресекао непријатни жагор, одложивши расправу уз образложење: колега је, као што видите, одсутан, а без његовог присуства свака расправа губи смисао.

Одјељење које се жалило било је најбоље у тој генерацији, а увриједило их је оно што сам поводом њихове изложбе под називом „Кухиња будућности“, записао у Књизи утисака.

Ја сам врло озбиљно погледао дотичну изложбу и дао своју, главним дијелом позитивну и високу оцјену, тврдећи да је изложба напредак у раду ученика и израз њихових настојања да оно што су у школи научили и практично покажу. Засметала им је посљедња реченица тог, вјероватно и најопширнијег записа из речене Књиге, а она је дословно гласила:

„Гледајући вас како данима сједите, не наводећи до када изложба траје, и бдијете поред својих изложених цртежа, личите ми на

ОГЛЕДАЛО

мајмуне у Јакопетијевом филму, који данима стоје крај дрвенога авиона чекајући да полети.“

На наредном Наставничком вијећу, којем је присуствовало и двоје мојих колега чија су дјеца била из тог одјељења, чуле су се посве друкчије оцјене. Наиме, Слободана Березовски, професорка руског језика и Мухамед Арсанкадић, професор математике, сматрали су да сам ја са уважавањем и радошћу гледао ту изложбу, те да у суштини подржавам ђаке у њиховом напретку, а да нема говора ни о каквом вријећању.

Да би се у вези с тим отклониле и најмање недоумице, Вијеће ми је предложило да одем на час одјељенског старјешине у трећи г и лицем у лице поразговарам са ученицима.

Тако је и било. Након што сам им укратко поновио шта сам говорио на Наставничком вијећу, препричао сам им причу (епизоду) из Селимовићеве књиге „Круг“.

На књижевним сусретима и књижевним вечерима бјеше један пјесник који је, некритички и мимо договора, увијек читао више својих песама – да по броју буде испред свих.

Онда му уприличише посебно вече само те његове поезије... и пјесник је читао и читао те своје песме, и уредно добијао аплаузе. А тек касније је схватио да је његова публика била глувонијема.

Тако смо се трећи г и ја у Фочи растали.

Тек мало послије, до мене је допро ехо њиховог накнадног хорског мишљења: професор дође као да нам се извини, а онда нас још жешће искритикова!

А и онај растанак што га поменух није био са свима коначан. Наиме, накнадна судбина ће удесити да троје ученика из истог трећег г затражи од мене стручну помоћ у писању факултетских семинарских радова, прецизније радова за Архитектонски факултет из Сарајева. Служио сам се књигама „Социологија града“ Сретена Вујовића и „Човјек и град“ Константиноса Доксијадиса, а користио сам и два броја београдског социолошког часописа „Култура“ и једно издање америчког часописа „Преглед“, што су га у Америчком конзулату у Сарајеву дијелили бесплатно. Будући архитекти су ми говорили да се њиховом професору, као извор, посебно свиђао онај амерички „Преглед“.

Овакав свој рад нисам наплаћивао, премда ми је новац пријеко био потребан, пошто сам с братом Данилом градио кућу на Драгојевића буку, крај Дрине. По ондашњем провинцијском схватању, моја, назовимо је „интелтуална дневница“, није могла бити већа од дневнице зидара на оној кући. Па је онда било љепше и боље да „писанице посао“ обавим потпуно бесплатно, без икакве накнаде.

Хвале је вриједна радост пријатељства када је неко бољи од вас или раван вама – та ми мисао сама од себе долети на ум, кад год се сјетим директора Неђа.

ОГЛЕДАЛО

Никачевић и ја смо уистину били искрени пријатељи. Основали смо, 1982, ђачке новине „Крила младости“. Од њега сам, никад то нисам крио, учио српски језик и правопис.

У чувеној „Петици“ у школи, у којој су се фочански професори дружили и када није било наставе, на једном зимском распусту, дошавши из Београда, поклонио сам му књигу „Градска шетња“ Милана Влајчића. Наше некадашње колеге инсистирале су да напишем и посвету. И написао сам: „Неђу Никачевићу, којег сам увијек цијенио и волио. Ако на првом нисам правио паузе, на другом сам то чинио краће...“

ЕНВЕР ЧЕЛИК

професор физичког васпитаања,
Средњошколски центар Фоча (1985–1987)

Челик је широј јавности у граду на десној обали Дрине првенствено био познат, а тако је и упамћен, као одличан одбојкаш и блокер фочанског лигаша „Маглић“. Но, како никаква слава у малом граду не пролази „без казне и зависти“, као директора Средњошколског центра нису га цијенили баш они професори који су му своједобно, као ђаку, предавали.

Они су му ваљда и дали подсмјешљиви надимак Манекен (нешто што се у његовом присуству није изговарало, али зато иза његових леђа врло често јесте, барем у периоду док је текао његов директорски мандат).

Брат му је био пословођа у градској продавници „Вартекс“ из Вараждина.

Као у инат оном говоркању иза леђа, Енвер је био фер и одличан директор. На образовну установу гледао је као на цјелину импрегнирану мноштвом међузависних односа. Никада није изједначавао велико и мало. Био је поуздан, одоворан, поштовао је до краја школске законе и надлежности директора, свакодневно показујући да зна шта су: одговорност, толеранција и рационалност.

Није робовао предрасудама, нити је подлијегао негативној селекцији, тако често присутној и у много већим школским центрима од овог фочанског.

Негативна селекција појава је која практикује свјесно бирање и стимулисање слабијег или лошијег кандидата на штету доброг или бољег. У нашим школским оквирима, то би значило: „Прворазредни професор бира прворазредног асистента, а другоразредни професор бира себи трећеразредног асистента!“

Негативна селекција за неумитну посљедицу има дјеломично, а још чешће и потпуно уништење друштва или колектива у ком се спроводи, а чему смо готово свакодневно свјedoци.

Од двадест директора, колико сам их имао у својој четрдесетогодишњој професорској каријери – у два града и мноштву васпитно-образовних установа – само два су бирала свога насљедника

(прворазредног асистента) који је био био бољи од њих или им барем раван. Само два!

То су Енвер Челик, директор Средњошколског центра Фоча, који је за помоћника изабрао Неђа Никачевића и професор др Љубомир Протић, директор Математичке гимназије, који је изабрао др Владимира Драговића.

У београдској Математичкој гимназији убичајило се да када професор одлази из школе сам бира (или предлаже) наслѣдника.

Прелозио сам, и сад сматрам, бољег од себе – Дражена Павлицу, рођеног Дубовчанина, који је дипломирао, па докторирао социологију на београдском Филозофском факултету. Области којима се приоритетно бави су религија, култура и медији.

Павлица је, између осталог, својом књигом „Самочежња хришћанства“ ушао у ужи избор за угледну награду „Никола Милошевић“ за 2021. годину. Награда је намијењена најбољој књизи из области теорије књижевности и умјетности, естетике и филозофије.

Међутим, садашња директорка Математичке гимназије Мирјана Катић има Лењинову „идеологију“ прогона ума из Русије. Хм! Тачно прије сто година њемачки пароброд „Oberbürgermeister Naken“ запловио је из Петербурга ка Њемачкој. На њему бјеху најбољи руски интелектуалци онога времена, па му се метафорично име „Филозофски пароброд“ у списима одржало до дана данашњег. По свој прилици, међу тим путницима у једном смјеру био је и најпознатији од свих руских филозофа, чувени Николај Берђајев.

Директорка Катић је, рецимо, лани водила дио колектива на неко језерско крстарење, на Охрид. Била је то званично едукативна екскурзија, а на списку путника нашло се тек нешто мало више од половине колектива. Оних које је она бирала. А то једноставно значи – оних који приликом избора у школи за њу гласају или у неким конфликтним или мало сложенијим ситуацијама у колективу – за њу навијају.

Укратко, на пут је ишла интересна група чији се интереси поклапају с директоркиним. До кад и на чију штету, вријеме ће разобличити, по домаћем обичају – касно.

Или, што би рекао гласовити пољски афористичар Станислав Јежи Лец: „Истина увијек исплива на површину, али често као мртвац“.

ГОЈКО СУБОТИЋ

професор математике

Средњошколски центар Фоча (1984 –1985)

Суботића је на врх управљачке пирамиде поставио „својеручно“ Боро Кујунџић, претходни директор.

Он је одраније био познат по слушању другог, па је и сада слушао оног који га је поставио. И то с таквим интентом да од тог интентитета није могао чути ни самог себе! Најкраће, несамосталан челник; човјек мале мјере и скромних креативних амбиција. Раније је био директор једне мале Медицинске школе, но сад је „добрио“ велики залагај – велику школу са педесетак одјељења. И?

И, изгубио се.

стицао се утисак да је престао бити искрен и према самом себи. Трансформисао се у управитеља ког се требало чувати – слободоумне људе напросто није подносио у својој близини.

Нисам ни покушавао, ни хтио да му се супротстављам, понајвише због тог што сам с његовим сином Горданом искрено пријатељевао. Гордан би ми, услут, казао да не морам због тог ћутати и прећуткивати ствари и појаве које ми се у директоровању његовог оца не свиђају. Ипак, признајем, одустао сам од било каквих ескапада и конфликата с Гојком или на Гојков рачун у колективу. Ескивирао сам и прилике у којима би ми људи попут њега – дакле, индоктринирани, а по положају моћни – могли наносити неправду. Њихову на својој кожи, барем у крају гдје сам живио, било је крајње неупутно искушавати; побједник се унапријед знао, а богме и страдалник. Побуна ништа доброг није обећавала.

Памтим, као да сад гледам: у једном обраћању наставничком колективу на огласној табли исписао је крупним словима: „НАРЕЂУЈЕМ“...

Али као у оном пјесниковом стиху „Није све пропало, кад пропало све је“, анонимац је на дну те јавне наредбе дописао: „Нећете ни Ви дуго“.

И, испоставило се да је то било – пророчки!

Недуго потом Гојко Суботић добио је премјештај. Постао је управник Политичке омладинске школе на Тјентишту код Фоче.

БОРО КУЈУНЦИЋ

професор биологије

Средњошколски центар Фоча (1983–1984)

Директора Кујунцића први пут сам видио на прослави Дана жена, 8. марта 1983. у угоститељском кабинету школе. Како сам се баш тог дана појавио међу колегама, послје одслужења војног рока у Пожаревцу, дочекан сам громким аплаузом. Директор је био јако о изненађен, помало и збуњен. Поздравио сам њега и његову супругу, коју сам већ познавао.

Пратио га је потајни глас да је строги бирократа.

Бројне колеге су говоркале када га сретну у граду како их не поздравља и како им не отпоздравља.

Ја немам таква искуства.

Мени се то није догађало.

Знао сам из социолошких теорија да диктатори не поседују некаква скривена „добра осећања“ - и због тог је залудно покушавати да се открије, евентуално, нека добра страна њихове безумне ароганције или пак неки инспиративни изазов који би вас стимулисао да се супротставите њиховој (директорској) диктатури.

Дрчношћу младог човјека, говорио бих колегама: ако мени не отпоздрави на улици, поновићу поздрав још гласније, а невербалном комуникацијом му још поручити како уз све мислим и да он има мањих проблема са слухом; да добро не чује.

Бити директор школе за њега је било мало. Личио је на човјека који долази по зацртаном тајном и недокучивом закону да уреди школу искључиво онако како само он то зна! Или како му је то неко у строгој тајности повјерио као врхунски задатак о кога зависи бити ил не бити. А године су то кад се у јавној сфери може страдати и због вербалног деликта (кажњивог по члану 133. ондашњег Кривичног закона СФР Југославије). На темељу дотичне законске одредбе провјени су политички процеси, уз драстичне казне против лица која су ријечју доводила у питање исправност комунистичке владавине! **Страх је суспрезао мисли, рађао аутоцензуру код слободоумних људи, а с друге стране умножавали су се ласкавци, полтрони, подрепашаи и лажни пријатељи авангарде радничке класе, неумитни продукти лоше каналисаног, а**

ОГЛЕДАЛО

грубо контролисаног, јавног живота... Мотрило се и на најмањи миг, партија се претварала у свевидећег врховног судију; те је тако баш она усмено оптужила групу фочанских професора за национализам. Замјерке: присуство на гусларским вечерима, на читању одломака из књиге „Нож“ Вука Драшковића, фотографисање (на излетима) војних објеката, давање негативних оцјена (најчешће) ђацима друге националности, а поименично су прозвани: Обрен Говедарица, професор историје, Љубо Антовић, професор математике, Фехим Каровић, професор географије, Мерса Шалака, професорка физике и Перо Павловић, професор физичког васпитања.

Тешко је било гледати друге професоре, интелектуалце, како ниско падају и олако осуђују колеге из колектива на сједници Наставничког вијећа; с којом лакоћом жигошу друге да би себе поштејели од напора дубљег мишљења и размишљања. Што би рекао Сартр: „Пакао то су други“.

Али, није баш свако ни тако лако поводљив. Чак ни у таквим тренуцима идеолошке наругушености и притиска, Драган Лаушевић, професор правне групе предмета, Војислав Старовић, професор економске групе, Гордан Суботић, саобраћајни инжењер, Миленко Продановића, машински инжењер, Божао Елез, професор социологије и Радивоје Благојевић, професора социологије - нису гласали да се горе споменути избаце из наставе.

Ходницима се прије састанка проносио шапат како би онај ко не гласа (подразумијевало се: ко не гласа „за“) могао остати без посла. Божо Елез лично ми је испричао како га директор лично звао на разговор после гласања, не износећи детаљаније садржај њиховог дијалога.

Епизод драме у Средњошколском центру изгледао је овако: Мерса Шалака и Перо Павловић ослобођени су оптужби.

Као млади и хонорарни дописник београдске „Политике“, објавио сам прилог „Омладина није заведена“...

Директор је, на први поглед, вјешто кормиларио кроз све оне Сциле и Харибде, кроз сва она замешатељства, па је у једном периоду успио то и „наплатити“. Биће предсједник Скупштине општине Фоча и општински командир милиције. Успео је по други пут да добије нови стан. Међутим, зорно чувајући радно мејсто, изгубио је осјећај за стварност. Био је тврд и у познатој афери „Фочатранс“, када су се радници овог аутопревозног предузећа, први у Босни и Херцеговини, подјелили по националној основи!

Нешто касније, из безбједносних разлога, биће приморан, првенствено због бунта кивних грађана сопствене народности, да се склања; односно да се током све четири године грађанског рата у Босни и Херцеговини, повуче из града и сакрије у родно село, на другој, лијевој обали Дрине...

ХУСЕИН ЛОЈО

професор француског и латинског језика,
Средњошколски центар Фоча (1980–1983)

Директор Лојо био је прави господин међу професорима. Ерудита, расположен за дијалог. Шетајући с њим предвече по фочанском корзоу уживао сам у отвореном и искреном разговору. Сјећам се, направио сам гаф када сам говорио о књизи „Повијест и класна свјест“ Ђерђа Лукача, казавши да је дотична књига већ „стара“ за данашње (то јест, ондашње) вријеме. Не часећи часа, он ме је истог трена укорио, говорећи о још многим старим, али одличним књигама. Правдао сам се како сам мислио на њен анахорнизам. А извукао сам се хвалећи његово дјело „Социологија модерне драме“, за коју је Лукач добио награду, али ју је и одбио, сматрајући да је та књига не заслужује.

Дивио сам му како је играо мали фудбал: онако поприлично времешан и елегантно попуњен, доста је трчао и имао врло рационалан осјећај за правовремено додавање лопте саиграчу.

Драго му је било када сам се придружио одбрани Средњошколског центра и његових наставника од атака сарајевске штампе.

Наиме, сарајевском дневнику „Ослобођење“ упутио сам текст „Јалово умовање“, бранећи односе у нашем колективу, а потписујући га псеудонимом Ристо Јошански. (Јошаница је рјечица, десна притока Дрине, а тако се је звало и моје родно село).

„Ријечи лете, написано остаје“ – овом латинском сентенцијом прокоментарисао је Лојо мој, на машини складно откуцани текст.

Међутим, он у „Ослобођењу“ не угледа свјетло дана. Већ у „Фочанским новинама“, а и у њима знатно и незграпно скраћен, уз попатни полемички текст тадашњег дописника „Ослобођења“ Шемса Туцаковића. Помагач у томе био му је ондашњи уредник „Фочанских новина“ Радисав Машић.

„Чиста савјест вриједи као хиљаду свједока!“, казао би директор Лојо. Тој његовој реченици не имадох ништа додати онда, а, ево, ни сад.

Као што има неких одличних старих књига, тако има и одличних старих реченица, а богме и људи којима проток времена не може да одузме ништа од оне стварне људскости.

ИЛИЈА КРУНИЋ

професор српског језика и књижевности,
Гимназија Симо Милошевић, Фоча (1980–1983)

Крунић је био директор Гимназије у доба када јој је рок трајања Ксведен на три године! Разлог су биле такозване „шуварице”, школе назване по социологу и политичару Стипи Шувару и његовој широко прихваћеној реформи средњег образовања у бившој Југославији, а која се у суштини сводила на некакво усмјерено образовање. Е, увођење тог усмјереног образовања, посљедично је скратило рок трајања и квалитет гимназијског образовања у овој школи на обали Дрине, која је у претходном раздобљу заслуживала дивљење у вјештини и дометима плодотворног учења.

Она је, уосталом, и отворена за најквалитетније осмаке из Фоче, горњедринског региона, па дијелом и сјевера сусједне Црне Горе, спремна да им понуди опсежно и дубоко образовање с којим су послјије могли ићи на студије у било који универзитетски центар ондашње велике државе. Међутим, „шуварице” су скресале њен полет и елитизам и повеле је низа страну ка просјечности, чиме је не само заустављен њен духовни раст него је слиједило вријеме опадања – и уклапања у доминантни мозаик општег сивила, гдје се о било каквој елити, осим актуелне политичке (те помало естрадне и спортске), говорило с презиром и погрдама. А синтагма „поштена интелигенција” била је распрострањена у свим слојевима једног већ помало уморног друштва. У таквим околностима ни директор Крунић није могао учинити ништа више од оног што је већ учинио.

Његови ранији ђаци су га на сва уста хвалили тврдећи да је одличан професор књижевности, за ког је било очекивано – пошто потиче из Пиве – да велича Његоша и Његошев опус.

Сматрао је и да су Петар Петровић и његов бриљантан учитељ Симеон Сима Милутиновић Сарајлија по знању и вокабулару били посебни, хеленски људи, те да велики пјесник и мислилац никад није крио наклоност ка западном либерализму. И, напoкoн, да је у години своје преране смрти, 1851. увидио и записао да је цијели свијет „позориште смијешно”!

ОГЛЕДАЛО

Но, и послје 170 година од Његошеве смрти његово велико дијело често се и пречесто тумачи по мјери најплиће памети наших савременика. Рецимо, што је и естетски и етички, па ако хоћете и политички недозвољиво, често се у тим злонамјерним есејима и другим књижевним некњижевним творевинама, лични поглед аутора „Горског вијенца“ изједначава са становиштима његових ликова. Али, тај геније као да их је још у давним смутним временима наслутио, па је и за њих оставио ову мудрост: „Пошири је, но ти мислиш, свијет.“

Још један велики познавалац Његоша, драматург и професор Вељко Радовић, мој комшија у Београду (из Булевара револуције, касније преименованог у Булевар краља Александра, с броја 82), не једном ми је нагласио:

„Благојевићу, чак и моји студенти с прве године јасно раздвајају ставове и судове самог писца од „изјава“ њихових књижевних ликова. Ако то не знају, шта да траже даље у стручном свијету, осим да се срамоте у сваком свом новом ретку и на сваком свом новом кораку?...“

Ове Радовићеве реченице у мени би неумитно оживљавале сјећање на мог давног директора Илију Крунића, великог заљубљеника у књижевност, посебно у Његошев опус, коме је сигурно било много жао што је за вријеме његовог директоровања Гимназија била сведена на три разреда, што је кратко да би се ђаци добро упознали са књижевношћу и њеним вредностима од хеленских времена, преко Његоша до наших дана...С тим жалом је сигурно отишао и на онај свијет. Јер сматрао је да је мудро и стилски дотјерано изражавање круна сваког доброг образовања, а Гимназија је баш томе и намијењена.

САДИК ВРЕТО

дипломирани инжењер дрвопрерађивачке струке,
Стручна школа *Никола Тесла*, Фоча (1980–1983)

Тек што минуше прве три недјеље мога рада као професора, директор Врето ми понуди да водим ђаке у Београд – на Титов гроб, у Кућу цвијећа. Бијаше већ започело то југословенско ходочашће.

Нећкам се, говорећи како бих радије то препустио искуснијим колегама; немам, богме, ни новаца за пут, а не откривам му ни податак да сам већ као хонорарни сарадник сарајевског „Ослобођења” са радницама „Претиса” из Вогошће код Сарајева у јуну, те исте године, био у Шумарицама код Крагујевца и у Београду. (За млађе читаоце који то вјероватно не знају, оно „Претис” значило је скраћеницу од Предузеће „Тито” Сарајево).

Нећкање, не поможе... На крају наставе позваше ме у рачуноводство школе да подигнем новац, дневнице и аконтацију.

На пут крећу два аутобуса ученика са директором радне заједнице Средњошколског центра Хусеином Лојом. Негдје на половини пута ка Београду, зачућен, пита ме директор Лојо: „Како то ови дјечаци пију кока-колу, а већ их има неколико пијаних?”

Кажем: „Пију рум-колу! У кока-колу сипају рум.” Мени, као младом професору, они су већ повјерили ту тајну, чак су ми и нудили да им се у томе придружим!

Врето није био човјек претјерано широке културе говора, али јесте имао културу разговора. Држао се оне старе изреке, која је некако посебно вриједила уз нашу Дрину: Ријека се упознаје пливањем а човјек разговором.

Ако би неко – било професор или ђак – штогод погријешио или заборавио да на вријеме уради, у суочењу са директором Вретом, он би прво рекао: „Био сам љут”... И онда би тек отпочео дијалог, јер се зна да разговор подразумијева правило да до истине тек треба стићи! Односно, разговор је и могућ између два бића (или више њих), тек ако унапријед признају да не знају истину – али да желе до ње доћи.

Ето тако је то сматрао тај, у суштини духовит човјек, који је у оно вријеме имао и један до тада не баш раширен

ОГЛЕДАЛО

дар. Био је бриљантан директор – менаџер. Захваљујући онајприје томе, ми професори и друго особље добијали смо таковану „тринаесту плату” и честе новчане бонусе. Одлично су функционисали и школска радионица и школски угоститељски кабинет.

А уз побројане квалитете, волио је и добро познавао спорт, нарочито фудбал. Био је успјешан тренер јуниора фочанског Фудбалског клуба „Сутјеска”. Из те фочанске „Сутјеске”, подсетимо, поникли су и познати фудбалери попут голмана Рефика Муфтића и Младена Фуртуле, те играча Решада Куновца, Рада Паприце, Радмила Михајловића, Милоша Недића, Дарка Војводића, Рада Крунића...

Сви они су, на овај или онај начин, имали понеку ријеч хвале за мог првог директора Садика Врета.

Радивоје Благојевић

СВИХ

ДВАДЕСЕТ

Мирјана Катић, професорка математике
Математичке гимназије Београд (од 2019- 2022)

Мр Срђан Огњановић, професор математике
Математичке гимназије у Београду (2008–2019)

Раде Зејак, проф. музичког васпитања (музички педагог)
VI београдска гимназија, Београд (2011–2016)

Александар Хрњак, проф. психологије и педагогије
VI београдска гимназија, Београд (2009–2011)

Владимир Кнежевић, професор историје VI
београдска гимназија, Београд (2001–2008)

Др Владимир Драговић, професор математике
Математичка гимназија Београд (2004–2008)

Проф. Др Љубомир Протић, професор математике
Математичка гимназија Београд (2001–2004)

Проф. др Милан Распоповић, професор физике
Математичка гимназија Београд (1997–2001)

Блажо Благојевић, професор социологије
VI београдска гимназија Београд (1997–2001)

Гордана Крстић, професорка психологије
XIV београдска гимназија Београд (2004–2007)

МОЈИХ ДИРЕКТОРА

Драган Франк, професор физике
XIV београдска гимназија Београд (2002–2004)

Симо Ђорђић, професор физике
XIV београдска гимназија Београд (1998–2001)

Славко Тадић, професор социологије
III београдска гимназија Београд (2001–2002)

Неђо Никачевић, професор српског језика
Средњошколски центар Фоча (1987–1992)

Енвер Челик, професор физичког васпитања
Средњошколски центар Фоча (1985–1987)

Гојко Суботић, професор математике
Средњошколски центар Фоча (1984–1985)

Боро Кујунџић, професор биологије
Средњошколски центар Фоча (1983–1984)

Хусеин Лојо, професор француског и латинског
језика, Средњошколски центар Фоча (1980–1983)

Илија Крунић, професор српског језика
Гимназија *Сима Милошевић*, Фоча (1980–1983)

Садик Врето, дипл. инж. дрвопрерађивачке струке
Стручна школа *Никола Тесла*, Фоча (1980–1983)

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

3. БЛЕСАК ЕСЕЈ

ОГЛЕДАЛО, први број (2014/15)

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

НЕУРАСТЕНИЧНА РАСЕЈАНОСТ ПОЕЗИЈЕ РАДЕТА ДРАИНЦА

Прва награда 3. БЛЕСКА

Поезија Радета Драинца је, можда, неусаглашеност „Чаја мршаве дојке” са вратоломним скоком на ону страну, кроз облаке и зору. Нагомилавање кише у лукама и крематоријумима, идеја у циклону, кроз алкохолне снове... Уредни штребери не могу бити „песник што пред микрофоном огледа зубе у далеком каналу”.

Галиматијаси од речи, од тишина; карикатуре од површних утисака и оностраних визија; новинарске пародије од трагедије весеља као надахнућа комедијама туге.

Посебну, неурастеничну расејаност две реалности, које међусобно увећавају неурастеничну расејаност, има и пролетаријат као свој свакидашњи постулат и кредит. Пролетерство је употребна вредност мученика у заједници са психологијом ствари, јер у трајању свемира све температуре морају бити изједначене. Пролог је само глагол немати, а жртва можда и може заобићи историју, дијалектику и фабрике. Објекат уз глагол немати је обично још једна „уметност самоће”, матица пролазности унутар перверзно прикривеног субјекта. Драинчева песма није представа ни дидаскалија, а није ни лавез побеснелих паса. Она је безобразлук васионе. Она поседује вишу класу коју експлоатише душа. Повремено је једна те иста каста у лирским штрајковима пошто није очито да и у тој врсти везе, социјално-естетској, има занимљивих заједничких интереса. Дакле, не можемо говорити о социјалној песми! Зато што предметно и појавно добија, а људско не губи на цени; зато што се садржај односи на појединачну, а не на групну анксиозност и зато што је та зебња вишезначнија и двосмисленија од такозване социјалне.

Мада извесне скупине стихова препознајемо по сличним доживљајима, оне су само случајне паралеле и утолико већа и трагичнија препуштеност себи. Недодирљивост сродних носи у себи и језу од препознавања своје егзистенцијалне патње и сабира утисака у још једну боемску меланхолију. То би била таутологија очаја,

ОГЛЕДАЛО

без наде на повратак у првобитни, безазленији очај. Пролетерске хистерије, са нехотичним перцепцијама нижег реда, смишљају баладу лишену епског, у заборављеним рефренима који не могу тачно да се сете ни себе. Стихови ће проневерити јаву човека до коначног самозаборава.

Ако читаш Драинца, удвараш се самодовољним стиховима који су тек тренутак реда у свести, поништен и проневерен кроз следећи, па је успомена на њих излишна.

Разговор је скривен у жмуркама страсти. Издаје и анонимне дојаве тишине су пуне лажираних дијалога и помахниталости без господара. Њихова потпуна слобода је апсурдна јер нема ништа друго осим своје слободе.

Распоред цезура је договор на тржници ономатојеја. Звукови се губе и луде на раскршћима у ситне сате, обично пригушени нагризајућим пространствима, покрштени у избрисане крајолике, химере несродне сенкама. Разговори постају црне мрље у црном мраку. Испод границе слуха су неизвесни догађаји, без учесника и фабуле, са новим растрзаним композицијама, обојено снатрење о талогу несаница. Синдром ЗП: поезија, перони, пиће!

Дијалозима лирских јунака је истекао рок трајања пошто дан деле на ноћ и ноћ. Непредвидиви су опажаји и суманути надражаји, те је неизбежна паника значења. Стил не брине о сиротиштима речи. Осећања у Драинчевим песмама су никоме подељена, а важност им је демократски поништена на свим нивоима, па и на лексичком. Логички је сувишна употреба страних речи. Оне не значе, већ одјекују као празнословља уместо којих се било шта гонета или дрчно изјављује. Није проблем у депоетизацији милозвучне песничке лексеме, у скрнављењу, него у суманутом тражењу израза као одраза унутрашњих пораза, у покушајима да се „разваљеним вилицама” пронађе проклети саговорник. У тој песничкој увраћености речи нису ни повлашћене ни обезвређене. Све су стране у извесном смислу. Отуда је њихов редослед небитан. Стих је угануће реченице јер је она само експонат у досадном музеју комуникација. На врату му је и хистерија у поремећеној интерпункцији. Безброј је великих слова за нове редове и „властитих имена” без личности. Лажно и као испод гиљотине звуче властите именице, цинично када је све пуно меница без покрића. Песма заједљиво поштује велика слова по старој навици. Поетско „образлагање” оставља сумњу у веродостојност сваког правописног канона. Лирски подаци су укрштени по току сећања и зато је у поезији Радета Драинца сијасет узвика и питања. Њиховим тумачењима довршавамо хиљадиту верзију ове поетске агоније у афекту. Прва је била утемељена на задављеним шумовима и глухотама. Друга обитава у забрањеним градовима, као потрага за уточиштем

ОГЛЕДАЛО

једне исповести. Антитезу илузорних дијалога усклађује разуларена вика, неспозната обичним чулом слуха. Обезглављени слогови играју по невидљивој ивици жилета, померају свет од неповратно мртвог глувила до агресивног и разбијачког лудила. Поново ћемо трачарити о залуталим речима залуталих самоћа. Таутологија несврховитог постојања је фигуративно прикривена оноματοпејским побунама. Узвици као одговори нису умакли питањима. Они су прећуткивања и растрзаност живаца. Кроз парадокс, у очајничком, узајамном тражењу намерно се, као крвожедни, заобилазе.

У овим стиховима свако питање је реторско и певање га лирски обеснажује. Свакако добија на тежини ако је заувек остало без одговора. Од Рта добре наде до плавога Крима понављани узвици бране дивну битангу, која привидно не да другима да дођу до речи, од даљег махнитања, од аутистичности сабрата и Тихог океана. Ситуацијски круг потврђује из безбројних перспектива да нема излаза.

Мр Љиљана Ђурђевић Стојковић

професорка српског језика и књижевности
Десета гимназија Михајло Пупин, Београд

НОМО DIGITALIS ИЛИ ОТУЂЕНОСТ ОД СЕБЕ САМОГ

Друга награда 3. БЛЕСКА

Поред потребе за живим контактом са пријатељима, додиром, гестикулацијом, интонацијом у говору, у савременом свету социјалне везе су се изгубиле и ми постајемо армија усамљеника окренутих себи и својим проблемима, како наводи психолог В. Беара.¹ Измењена трајекторија на социјалној мапи и услови живота отварају нове димензије отуђености у различитим доменима. Ако се о отуђењу може говорити само у оквиру историјског развоја човека, да ли је отуђење савремена појава која мутира на постојећим основама, или поприма другачије форме и тиме настају и нове врсте отуђености? Раније се отуђеност везивала за географске појмове, а данас се, са појавом интернета и друштвених мрежа, може говорити о новој врсти отуђености човека. За Лековића (*Марксистичка теорија отуђења, сир.* 315) „отуђење човека значи његово отуђење од његових битних црта – његове генеричке природе на индивидуалном плану и његове суштине на плану његових односа са другим људима, тј. на плану заједнице”.

Егзистенцијалисти су сматрали да је отуђеност апсолутна одлика историје човечанства и да је неодвојива од самог човека. У свеопштем духовном развоју човека, који пролази кроз неколико фаза, може се увидети на који начин се развијала његова индивидуалност и живот у заједници. Човек је прво бачен из преегзистенције у Аристотелов зоополитикон, где је жигосан као идиотес уколико не учествује у јавном животу заједнице. Данас је тај homosociologikus својом вољом убачен у homodigitalis, у виртуелни свет у коме се одвија јавни живот појединца и заједнице, са незнатним бројем жигосаних, у шта нас је увела глобализација.

¹ <https://mondo.rs/Info/Drustvo/a604121/Postajemo-armija-usamljenika.html>

ОГЛЕДАЛО

У виртуелном свету отуђеност може да буде и варијанта на нивоу спекулације, где човек за своју умно-стваралачку потребу добија нову платформу на којој има могућности да истакне своје вредности у свету феномена. Да ли се у вези са таквим стваралаштвом може говорити о фетишизирању односа људи у друштву и о стварању матрикса, у коме се човек полако одрекао своје реалности? Да ли се на такав начин губи смисао људског живота у реалном, за њега ограниченом свету, и на тај начин дозвољава да тај матрикс влада њиме?

Овим се потврђује Марксово схватање отуђености као стања у којем човекови материјални и духовни производи не припадају њему, већ се мање или више од њега осамостаљују. Човек губи контролу над њима, а они – производи – почињу да владају њиме. На тај начин *homodigitalis* губи своју духовну суштину и ствара потребу за другачијом врстом вечне суштине, чиме је себи у постојању обезбедио „бесконечност – процес без почетка и краја”, свестан да једним кликом једном постављени садржај на друштвеној мрежи – интернету – остаје заувек на њој. Ако се суочавамо са таквом перцепцијом стварности, онда човек на друштвеним мрежама од себе ствара свог идола – бога. Поред обожавања бога, вође, идеологије, данас човек почиње да обожава тог „новоствореног себе”, сопствену пројекцију моћи, воље, доброте, љубави, памети, лепоте – „терор младости”... Све то је условило да је човек приписао себи све жељене особине и својства.

Стиче се утисак, као у Ничеовој идеји о натчовеку, да човек у потрази за собом афирмише дионизијску вољу свега што жели да буде; уместо да буде носилац својих ресурса за сопствено усавршавање, он препушта своју пројекцију јавности виртуелних пријатеља. Када је реч о виртуелним пријатељима, ми заправо стварамо конструкт који је заснован на површном упознавању без емоција, а такав однос је осуђен на живот без успомена. Да живот не би деловао монотонно, *homodigitalisu* увек треба одређени ниво побуђености. У времену конзумеризма, он то постиже присуством на више друштвених мрежа, понекад и са различитим идентитетима. Иако има осећај креативности, ипак је реч само о човеку који је у улози корисника, он не креира, не промишља свој живот, он нема „лајт мотив”, он живи нечију креацију, нема времена за осмишљавање, не окреће се будућности, и остаје без потенцијала који су му својствени у хоризонту времена. То су креације у којима он жели да изгледа срећно, а не да стварно буде срећан. На тај начин доводи себе у заблуду да то стварно и јесте, постаје зависан од процене и мишљења која су углавном изван његових моћи. Манипулативним садржајима може да усмерава реакцију, при чему је та реакција углавном усмерена на

ОГЛЕДАЛО

изазивање реакције „обожавања”, и често се погрешно од стране стручне јавности ти садржаји карактеришу само као нарцисоидни, посебно ако је реч о све учесталијој појави селфија. Наиме, нарцисоидни поремећај личности има циљ сопствено дивљење и огледање у сопственој савршености, при чему се грандиозност тумачи као одбрана од осећаја безначајности, како наводи Фројд, а пласирањем и дељењем садржаја на мрежама управо се жели постићи и другачији ефекат, дивљење, „обожавање”; ту је константна потреба за потврдом о свему што пласирамо и радимо.

У митологији тај феномен може бити пре ближи неком хероју, а не само Нарцису. Нежељена реакција на те садржаје увек може бити уклоњена, обрисана, јер нам је технологија омогућила неку врсту контроле па на тај начин креирамо пожељну слику о себи. У стварању имица повратна информација је потребна јер она помаже у одабиру одређених креација које нас представљају на најпожељнији начин, како за нас, тако и за остатак виртуелне заједнице. Дигитални код засад не може да пренесе људскост, јер је до те мере детерминисан, и са одсуством креативности које доноси стваран живот, као и одређени начини живота, тако да је, и поред свих технолошких могућности, ипак још увек реч о дводимензионалном приказу живота.

Ако данашњи свет и отуђеност сагледавамо кроз критику нехумане стварности друштва, и у супротности са системом вредности и врлина које је још Аристотел у *Никомаховој етици* подредио уму („Врлина је кад се страсти понашају према уму”), поставља се питање да ли ће се лимитираност *homodigitalisa* померати у правцу хуманизације, или ће се човек препустити и прилагођавати тој детерминацији, без жеље да понире у себе и освести своју креативну продуктивност, те испуни своју суштину. У великој мери то зависи и од развоја феномена науке, како на интердисциплинарном, тако и на вишем нивоу без холистичког приступа.

Социјални живот са одсуством филозофског промишљања постаје огољена униформна структура са усмереном културном адаптацијом и са ограничењима која су пресудна за суживот у заједници. Избор и слобода су само флоскуле које су заглављене у парадигмама идеје стварности, јер на друштвеним мрежама човек, иако има осећај слободе избора за креирање своје „представе”, не господари њоме у потпуности, и нема тај осећај да живи као човек у својој људскости. Хегел је у свом делу *Увод у филозофије права* јасно истакао да „слобода није произвољност, тј. самовоља, није субјективни квалитет, тј. „да се може чинити шта се хоће”; евидентно је да у том стању отуђености човек губи продуктивну везу са собом и стварним светом. Такав човек може бити исфрустриран, анксиозан, уплашен јер је изгубио контролу над реалношћу и подсвесно зна да је препустио све другима.

ОГЛЕДАЛО

У не тако предвидљивом глобалном друштву, посебно сада када је та неизвесност све већа услед суочавања са пандемијом, а она траје довољно дуго да се може говорити и о новој варијанти *homorandemicusa*, који је условљен на укидање или смањење социјалних контакта, чиме је директно усмерен на дигитални свет, с правом се може поставити питање – да ли *homodigitalis* има капацитета да се критички одреди према својим заблудама? Ако се и одлучи за тај ангажман, увек постоји ризик сам по себи, јер, да би човек своје ја доживљавао у афирмацији стварних моћи, треба да пре свих активности прво спозна властито отуђење – као први услов ослобађања.

Присуство конформизма у понашању *homodigitalisa* директно утиче на одсуство жеље за упуштањем у ризичне активности са циљем побољшања духовног живота. Потребан је озбиљан напор да се процес разотуђења покрене и да се човек самоспознајом извуче из тог матрикса и оствари свој потенцијал у времену на један духован и људски начин.

Остаје дилема колико је данас *homodigitalis* заправо способан да се критички осврне на разлоге отуђења и замахне мачем реалности, пресече чвор сумњивих вредности, и изгради резерват здравог вредносног система, са оријентацијама које су достојне људскости, а могу да буду општеприхваћене.

Зорица Перовић

Професорка филозофије
Земунска гимназија, Београд

„СЕДМА ФУНКЦИЈА ЈЕЗИКА”

Трећа награда 3. БЛЕСКА

(... Сваки говори својим језиком, чак и кад помало зна језик другог...)¹ Овај наслов заправо кореспондира са насловом романа Лорана Бинеа само на пољу идеје истицања још једне функције језика, која је у Бинеовом роману нешто попут антиципаторске, а у овом есеју, грубо речено, васпитне. Притом, тзв. васпитна функција не би била издвојена од постојећих, у науци о језику већ дефинисаних функција, посебно културне, симболичке, естетске, али бих јој посветила пажњу из пар разлога. Пре свега из разлога отежаног остварења примарне, комуникацијске улоге језика између учесника у образовно-васпитном процесу са супротних страна катедре, а затим и из разлога убеђења да се та комуникација може унапредити до смисленог нивоа. У том контексту, још једна асоцијација на Бинеов роман заправо је негативна. По начину на који је писан, овај роман донекле спада у талас књижевних појава које бих описно назвала „јеретичком књижевношћу”. Јерес о којој је реч нема филозофску тежину, већ се пре састоји у доминантном ставу писца да ништа није свето, да се све може исмејати, да је пожељан тон у писању ироничан и саркастичан, да се може бити вулгаран и лаконски нихилистичан, и то све дотле док „штиво” држи пажњу читаоца. Ово наравно није оцена поменутог романа, већ констатовање појаве, готово манира писања, који поприлично одражава „пожељан” начин комуникације, како у писању, тако и у говору. Та комуникација је све више језички редукована док се поруке претежно преносе скраћеницама и знаковима. О разлозима језичке деградације стално се говори. Они су многобројни, од доминантне, лаке забаве, нечитања дужих текстова, књига, нечитања као таквог, до преовлађујућег изражавања у постовима, твитовима, смс-овима, који често не захтевају више од површног, некритичког приступа. Одатле произилази и даљи степен деградације, односно, да би такав садржај привукао и одржао пажњу он мора бити сензационалистички, у најбољем случају духовит, али неретко је вулгаран и увредљив. Учесници у оваквој комуникацији задржавају се на нивоу размене информација без остваривања мисаоних процеса

ОГЛЕДАЛО

или емотивног уживљавања, што би требало да буде циљ језичке комуникације. Уколико ученици, као популација која преовлађује у описаној комуникацији, губе интересовање и начине да се мисаоно и емотивно укључе у језичку комуникацију са својим наставницима, онда је та комуникација унапред обесмишљена и требало би инсистирати на њеном осмишљавању. Можда се начин да порука упућена ученицима буде разумљива састоји у одговарајућој промени перспективе наставника (тачке гледишта, али и језичких навика, усмених и писаних), у смеру ка ученицима, али само до извесне границе. Оно што не би требало мењати јесте инсистирање на вишеслојности језика и на сугестивности уметничке речи. Таква комуникација би омогућила да се, путем језика, оствари и онај део образовног процеса који се тиче васпитања. Оно што ми је привукло пажњу као професору књижевности и српског језика, јесте заступљеност теме васпитања у уметничкој речи различитих књижевних епоха. У причи „Најгори разред”² Милице Јанковић из 1937. ова тема је готово експлицитна. У њој је вишеслојна језичка комуникација између наставнице и ученица остварена са идеалним исходом. Укратко, нова професорка географије, разумљивим приповедањем о очигледним стварима, из перспективе оних који усвајају знање, чини корак ка њима, не губећи притом атрибуте сопствене професије и позиције у складу са њом. Усвајајући, на неки начин, њихову перспективу, дочаравајући им лепоту блиског света, она их заправо разоружава давањем. Утисак приповедача као једне од тих „омађијаних” ученица, да их је професорка на крају часа гледала као пажње вредне људе („...као да нас, као брескве или руже, бере у неку невидљиву котарицу”)³ требало би да буде жељени исход комуникације у образовању. Подразумева се да је снага уметничке речи нека врста гаранта емотивног разумевања учесника у комуникацији. Штавише, на уметности речи, на свим њеним колоритима, архаизмима, дијалектизмима, у процесу образовања треба инсистирати. Неке од тих потиснутих, чини се „заумних” слика, могле би и данас бити „приручници” за васпитање. Саткане од емоције, ове су приче неретко дескрипцијом раскошне, док у дијалогу понекад делују немушто. Тако су Станковићеви јунаци, од љубави, бола и инхибиција сваке врсте, као загрцнути и задављени.⁴ Са друге стране, на сличан начин инхибирани, Лазаревићеви јунаци, немушто говоре, али њихов језик има моћ да делује и мења. Док Станковићеви јунаци, у немоћи да се изразе, пропадају, Лазаревићеви, снагом малобројних, правих речи, васкрсавају. У само пар речи („Ако ће.”) које магијски понавља, Марица уверава Митра да пропадањем материјалног није пропало оно највредније што су годинама стварали.⁵ Једна друга Лазаревићева приповетка, „На бунару”, говори о снази праве поуке у формирању младе личности.

ОГЛЕДАЛО

Јунакиња ове приче, Анока, није научена поштовању, дељењу, солидарности, па као изгубљена лута по беспућу свог незнања. Тежина емотивне празнине коју услед тога осећа вапи за правом речи и сигурном руком неког „учитеља”. И овде се тај учитељ наизглед поставља на страну ученика, чини корак ка њему, али смисао своје поуке не умањује, већ је, емоцијом, одржава. Ђеда, најстарији и најпоштованији члан патријархалне задруге, помаже најмлађој снаји, Аноки, да се суочи са последицама својих речи и поступака, и да се, по први пут у свом младом животу, постиди, покаје и заволи ближњег. Својим поступком он је доводи до спознаје оног што је у човеку добро и што је императив његовог постојања. Исто тако, магијска моћ његових речи („Ко је и у чем увредио, Бог га убио!”)⁶ не састоји се у убичајеној моћи клетве, већ у мудрости једног животног искуства. Примери за сугестивну лепоту речи многобројни су, али и примери на тему васпитања путем снаге речи нису ретки. Оно чиме се из њих може обогатити језичка комуникација у процесу образовања и васпитања јесте утисак да порука ипак не сме бити лишена мисаоне и емотивне дубине, ма колике препреке на семантичком пољу морала да савлада.

¹ Бине, Лоран, *Седма функција језика*, Бука, Београд, 2019.

² Дигитална народна библиотека Србије, Књиге, Српска књижевност у 100 књига, Приповедачи, Милица Јанковић, Најгори разред, стр. 357.

³ Наведено дело, стр. 365.

⁴ Станковић, Борисав, *Нечиста крв*, Евро Ђунти, Београд, 2008. стр. 221-223.

⁵ Лазаревић, Лаза, *Изабране приповетке*, Први пут с оцем на јутрење, Евро Ђунти, Београд, 2007. стр. 62.

Слађана Ракић

професорка српског језика и књижевности
Гимназија, Крушевац

ЛОВОКРАДИЦА

Похвала 3. БЛЕСКА

Интерференција општости и појединачности огледа се у јединству цивилизације која се преко општости испољава на овладаној природи и монадизираном злу које се у лику ловокрадице испољава на убијању животиња из комерцијалних разлога. Ловокрадица је свјетско зло у једној особи. То су они који ће на најгори могући начин, у калваријама и незамисливим мукама, убијати животиње јер их при томе штити главна антрополошка клаузула: човјек је надређен природи па зло које се почини над ванљудским животом неће у себи никада носити обиљежје стварног зла. То зло се увијек представљало у различитим облицима правдања држећи се картезијанске дистинкције човјека и животиње, сматрајући да животиња не осјећа бол, нема емоције и има све оно што би ову врсту постојања преко цементираних ограничења наше свијести до смрти оспоравало. Како животиња нема све оне важне карактеристике које човјек има, онда набој зла на релацији ових полова постаје несамјерљива величина. Ризику оваквог скончавања изложене су све оне животиње које су нашле мјесто у лукративним циљевима садашње историје а који се испољавају у опијату раскоши, статусном стању, нападном хедонизму и нарочито у поразним радњама традиционалне кинеске медицине. Треба напоменути да она у великој мјери, преко ловокрадица, учествује у истребљењу многих животињских врста. Уз то треба додати да и када би ова медицина била истинита, не би смјела постојати јер оно што је добро за човјека, поготово у данашњим условима, не обећава сигурност живог свијета. Диктатом тржишта ова терапеутика упорена је све већим интензитетом против природе... и то у периоду њене растуће рањивости. Човјечанство не спречава јаким потезима заштите ову разорну интеракцију човјека у бићу животиње него овај однос инструменталним путем трпа у пакет лежерног цивилизацијског подразумијевања. Опаку разлику не ствара сама разлика него раздор у разлици коју изазива незамислива антрополошка моћ. Она је призвала све повластице и сваку повластицу преиначила у добар изговор за оно у чему појединачни чин ловокрадице учествује. Будући да животиња учествује у друштвеном свијету у симплифицираној улози комерцијалног производа, то оне у следећој импликацији по налогу владајуће економске

ОГЛЕДАЛО

искључивости сада као врсте ускачу на Фордову траку слијепе тржишне ефикасности и преко изумирања нестају у облацима универзалне равнодушности.

Савремено друштво представља савршен медијум за реализацију масовног изумирања ванљудског живота. Нестајање управо долази из водећих принципа који стварају савремену људску заједницу. У конекцији са разорним карактером владајуће општости и инстинктом ловокрадица препознаје да данашње друштво зависи од потрошње која надмашује потребу и зато првенство тржишног постулата у свом дјеловању схвата као интимно уочиште својих намјера. Како израстају из медијума апатичног јавног мњења, они у објективизацији замисли остварују све оно што би се по сили добра морало у моменту зауставити. Чак је офуцано рећи да је ловокрадица прецизна слика општости на лицу појединачности – он то једноставно јесте а да се то не мора нарочито наглашавати. Гроза ове накане топи се, нестаје у стерилним окупацијама плитке свакодневице. Како је мишљење у општости, преко општег мишљења, прерасло у приземно мњење, то се аутоматски на другој страни отварају ходници проходности за оно што излази из филистарске свијести... а то је свијест напуштена од мишљења, сведена на мњење које у свом дресираном облику на свијет гледа искључиво преко потрошачке амбиције на карти постмодерних хтијења. Ту је природа остала на брисаном простору неконтролисане воље. Приземна свијест је активирала нуклеарну бомбу прохтијева и довела природу пред опасност катастрофе. Када се цијелина друштва појави у збиру монадизираним мњења, онда се на другој страни смрт природе мора јавити као саставни дио ове еквитације. Расуло природе јавља се у свјетлосном спектру исфорсиране либерализације да би она у процесу кумулације у једном моменту одјекнула на природи у лику радикалног зла. Ово зло има чудну особину да је далеко потресније него што га сеизмика региструје, па стање природе, преко уштиманог и крајње исфорсираног погледа на свијет, постаје природно стање текуће цивилизације. Ловокрадица је егземплар зла. Ми то зло на природи не видимо као што га видимо на човјеку јер га уциљано гледамо кроз вредносне степенике подређености природног свијета гдје се исто зло на различитим бићима на бруталан начин разумијева преко безусловне разлике у истом злу. Управо ова разлика у разлици покренула је насиље над природом и у различитим манифестацијама на битан начин утиче на истребљење животињских врста. Релативизам разлике унутар идентитета у стању је да и последње примјерке неке врсте приведу изумирању ради неког бизарног интереса. Концепт цивилизације заснован на експанзији потрошње свакако је њено најгоре могуће издање и постаје мјесто на коме се знана разлика разума и природе

ОГЛЕДАЛО

реализује у апологији безумља. У данашњим условима ум би једноставно морао бити чувар природе како се разлика преко своје прогресије не би претворила у незнање живота. Толико је природа дистанцирана од субјекта да, уколико се она повећава, људска кривња се по парадоксу умањује све више... до њеног непостојања. То чак може довести до оног стања да се злочин над врстом, у кривњи изведбе, представи као морање и уз све финесе овај злочин образложи емоционалним разлогом у виду спашавања од тешке судбе сиромаштва. Али како год да се одиграва ова наказна узајамност, да ли преко криминала или преко изнудице сиромаштва, овај чин нема изговора јер свако оправдање овде аутоматски упада на топ-листу кардиналних цинизама. Правдати ловокрадицу не бисмо смјели због морала, јер би то значило његов коначни нестанак и поред тога што је морал у данашњем свијету расходован и увелико извучен ван употребе. У судару зла и немоћи живота свака апологија човјека одзвања тоновима адвокатске еристике и говори језиком голе онтолошке фарсе. Ако на овим мјестима и даље фаворизујемо антропоцентрични свијет, онда је боље да етика заувјек заћути утолико што није увидила да добро и добробит не припадају искључиво свијету друштвене иманенције. Ловокрадица управо користи ситуацију у којој ствари највећег зла, када су уперене против природе, проговарају језиком вредносне равнодушности – зато убиство срне није убиство јер није убиство човијека. Ловокрадица постоји у одјеку постојећег свијета. Ови моменти су поларизовани искључиво у величинској размјери, али су идентични по телеолошком разлогу и циљу који у себи носе. Они су потпуна истост у потпуној разлици. У општости коју покрива цивилизација пребива смрт живота; у појединачности, преко ловокрадице, пребива смрт врста које сачињавају еволуцијску линију живота. У видном пољу перцепције задужене за појединачност коју обухвата ловокрадица нестало је сваки обзир према ванљудском животу. Кроз увријежено размишљање да врлина не може стражарити на овим метарелацијама свијет је кроз ово и кроз изопачену економију сталног раста све ближи властитом крају. Ово су они догађаји који су кроз историју разблажили етику у океану универзалне равнодушности. Овај вредносни систем створио је скаларну онтологију новог вијека. Равнодушност као супстанцијална вриједност актуелне стварности је страва по себи и само је од ње гора она равнодушност која се показује у облику тобожње бриге на страни рецепције. Управо ту околност користи ловокрадица знајући да зло које чини без проблема излази на крај са апатичном осудом јавног мњења. Таласање псеудобриге само додатно минимизира њихову кривњу и подстиче њихове срамне поступке. Пошто у данашњем добу све стоји у форми предестинираности у корист човјека, онда

ОГЛЕДАЛО

сви појединачни наводи који се осуђују унутар друштених односа добијају аболицију у општеприхваћеној тиранији над природом и на тај начин индукују зло које се катализује вредносним јазом и принципом који унутар истог чина изазива двоструку конотацију. Сада се поставља питање може ли се у антропоцентричном свијету дићи револуција против зла на свакој тачки бића, независно од тога гдје, на коме и у које вријеме се оно испољава. Накарадни поредак заснива се на константи људске искључивости па су наде у појаву боље будућности до краја упитне, јер ако надлазеће доба дође у форми досадашње историје онда ће неопходно помирење са природом и даље тећи у облику суровог искориштавања. Емпатија садашњег тренутка предуслов је за негацију дистопијске стварности. У информатичкој умрежености емоционална увиђајност емпатије пребива у иницијалном стању али по сваку цијену она мора у својим интенцијама надмашити језик стереотипног лајковања како би себе претворила у дјело. Поред тога што се ради о потезима обичног лајка, он у својој усмјерености представља отпор овом насиљу. Када се на екранима телефона, кроз слику чулног приближавања зла над оним што се у суштини не види, укаже слика немисливости и безобзирности и када се дискурзивна апатија, формулисана чињеницом, јави у видном пољу директног преживљавања над умореном животињом ради рога носорога и кљове слона, онда оно празно таласање долази у прилику да се издигне до буре добро фокусиране реакције. На неки начин сама реакција говори да никада није била у прилици да преко општости иступи око оваквих ствари и да је увијек била дезавуисана претенциозним положајем човјека на планети, утолико што су му базалне идеологије током цијеле историје дозвољавале неограничен приступ природи. Из аспекта стања природе он је помирио разлику добра и зла у себи у самом злу и то преко нужде властитог опстанка. Свој опстанак поистовјетио је са цјелином опстанка, па се ловокрадица кроз све зло у себи и на сву жалост универзалне правде у строго људским околностима може прогласити добрим човјеком. Сличну ствар је у синтагми баналност зла исказала Хана Арент наводећи да су СС-овци у једној радној осмици убијали људе као бројке којих се преко Аушвица и сличних логора треба ослободити, да би ти исти у истом дану вечерњих сати били дивни мужеви и њежни очеви схватајући ово своје апокалиптично двојство као нужду која се јавља у јединству обавезе. У идеологијама које су текле историјом никада се ништа горе од нацизма није појавило, али је попустиљивост и правдање ловокрадица нешто најгоре што се из аспекта разумијевања ствари може замислити. То је незамисливо зло које ће врло често у представи медиокритетске стварности бити игноранцијом исмијавано да би се истини указало тек онда када животиње

ОГЛЕДАЛО

нестану са лица земље. Велико је питање може ли се човјек дозвати себи и поново преко себе постати свијет логоса. У оваквим условима поредак заснован на логосу је све тежи јер смо под страшним притиском великих бројева и анархије коју они стварају. У свему томе осуђени смо на човјека као спасиоца и увијек се поставља трепереће питање да ли се бићу које је све ово починило може повјерити разбијање акумулираних предрасуда где ће он бити снага преврата унутар актуелног опхођења са природом. Континуирана истост створила је константу опхођења у лику природе као ресурса. Сада је на потезу изведба преврата над свијетом заснованим на строгим антропоцентричним критеријумима. Овај зид унутар нашег властитога појма се мора прескочити не бисмо ли се преко могућности окрета у себи лишили феномена који у ловокрадици оличава шесту екстинкцију. И зато морамо преко новог профилираног субјекта постисторије учинити и оно што се не може. Тешко се у наступајућој историји одрећи претходне али је ово одрицање имератив универзалног опстанка. До сада је у историји живота који се може пратити од камбријске експлозије па надаље било пет масовних изумирања и сва су била заснована хетерономним узроцима на које живот није могао утицати. Ипак: живот као појам их је преживио, а сада, у епохи већ присутне шесте екстинкције, живот стоји у опасности да нестане од самог живота гдје се екстинкција све више указује у колонизацији простора, климатским промјенама, у пренаглашеној саобраћајној фреквенцији и, наравно, ловокрадицама на чијим се траговима понајвише оцртава гњев правде спрам човјека. Ово изумирање је засновано на истребљењу врста и у еонским размјерама развија се много брже него сва претходна. Оно преко човјека и његове испоставе у ловокрадици постаје све експедитивније и ријетке врсте доводи до још истанчаније бројности која директно увире у изумирање преко карактера саме цивилизације, па су ловокрадице у овом процесу још само гиљотина која сјече главу опстанка угроженим животињским врстама. Тигрови, носорози, орангутани и многи други великани еволуције сада су на удару оваквог нестанка јер ловокрадице добро знају да је човјечанство спремно да ту незамисливу радњу преведе и прослиједи у обичну позадинску чињеницу... и настављају. Ако човјек у кратком року на изричит начин не порекне изумирање живота, у феномену ловокрадице то ће изазвати страشان жал будућности јер је добро познато да за наредне генерације истребљење животиња – јесте оно једино што никада не би опростило садашњим.

Гордан Живић

професор филозофије
Гимназија Филип Вишњић, Бијељина

„ОНАЈ КО СЕ ЗАКЛАЊА ИЗ ДОГМЕ ЗАТВАРА СРЦЕ ЗА ЖИВОТ И ЉУДЕ”

Похвала З. БЛЕСКА

„**Ш**та се њо одједном деси, који се њо камен из њемеља измакне ња све њочне да се руши и одроњава? Живоѡ је изѡледа чврстога зиданица, ни једна ѡукоѡина се није видјела, а изненадан ѡоѡрес, несмоѡрен и нескривљен, ѡорушио је ѡоносну зидину као да је од ѡијеска...?”

Ахмед Нурудин, главни лик и јунак чувеног романа „Дервиш и смрт” Меше Селимовића, почиње своју причу самоиспитивањем. Да ли сви људи, после одређеног животног доба, дођу у ту фазу када желе да се осврну, резимирају свој живот и суоче се са реалношћу, ма колико она била сурова? Да ли то раде само они који имају изграђен систем вредности или се деси нешто у њиховом животу што буде окидач за спровођење истраге о самом себи? Колико тај потрес мора бити снажан па да пољуља човека који је двадесет година живео у складу са својим животним избором?

Тешко је поверовати у истину! Тешко је плунути себи у лице и признати да је „живот много шири од сваког прописа” јер како Ахмед каже: „Текија и њена слава и њена свјетлост, то сам био ја, њен темељ и њен кров”. Он је као дете дошао у ту текију својом вољом. Био је као празан лист хартије на који су калиграфским словима урезани закони по којима је живео до своје четрдесете године, и није знао за друге законе осим тих. Био је попут меког воска који су обликовали дервиши и реченице из Курана, које никада није доводио у сумњу, јер једино тако може бити као што каже Света књига! Ахмед Нурудин постаје тачка ослонаца читаве текије, а његов ослонац био је у вери. Невоље почињу када тај ослонац

ОГЛЕДАЛО

почиње да слаби... Он је био човек са прецизно утврђеном улогом у друштву, веровао је у људско поштење и правду, али га је судбина навела на другачији пут. Биће принуђен да се промени, да изађе из сигурности дервишког живота. Суочава се са неправдом због властитога понижења и љубави према брату. Због своје духовности веровао је да је све већ зацртано и да не треба мењати божју вољу, али онда почиње да увиђа да и није баш тако. Ахмед почиње да се плаши својих мисли јер схвата да се нешто са њим дешава, да више није исти и да се „све мијења кад се човек помјери из лежишта”. А управо се то њему десило иако се опирао и покушавао да убеди себе да је још онај стари Ахмед Нурудин. Бојао се јер је све више губио свој ослонац, а „свијет је пун замки кад си без ослонца”. Некада сигуран у себе и своју веру, Ахмед постаје неко ко преиспитује сваки свој поступак, гест или реч. Покушава да оправда своја размишљања и поступке, али зна да нема основа за то. Под утицајем догме поседује ограничена схватања и због тога се не сналази највештије у односу са људима и власти. Али је зато ту Хасан, који је свестан понашања друштва и власти, људског лицемерја. Њих двојица су наизглед два супротна света која спаја борба против власти, суров живот и пријатељство.

С неповерењем анализира дервиш то пријатељство и тражи нешто нечастиво у Хасану, а у дубини душе зна да му је он једини пријатељ који мисли на њега и који је спреман да му помогне без двоумљења. Хасан ће пробудити одлучност у дервишу, натераће га да не размишља само о спасавању правде и света, већ о спасавању конкретног живота. Опирале се окорели дервиш својим мишљењем да је божија воља врховни закон, да је вечност мера нашег деловања и да је вера важнија од човека. Смрт брата потпуно ће га дотући. Покушаће да нађе спас у молитви и Богу, али узалуд. „Знам, не смијемо бити слаби и тужни ако смо прави вјерници, али то знам узалуд. Слаб сам и тужан, и не мислим да ли сам прави вијерник или човјек изгубљен у глухој самоћи свијета.”

Схватиће да „сам човјек, ма како упоран био досљедан и неустрашив, ништа не може против струје, пирамиде, механизма, реда и хијерархије.” Хасаново избављење је значило спасавање Ахмедове вере у могућност љубави код другог човека. Главни јунак ипак умире срећан и задовољан. Пред саму смрт упознаје свог сина и то ће му бити утеха: „Замијениће ме на овом мјесту, и у животу, моја кост, можда је некадашњи; живљење се наставља.”

Човек је по својој природи несигуран, вечито трага за љубављу, за смислом живота и свега што га чини целим. Ахмед Нурудин је лик кога препознајемо у сваком од нас. Његова трагика може бити и наша судбина. Иако је писац описао босанску касабу у 18. веку и

ОГЛЕДАЛО

како је моћ власти обезвредила свако начело људске слободе, тога, нажалост, има и данас! Ахмед Нурудин нам је показао да свако ко се заклања иза догме затвара срце за живот и људе, зато „ништа не треба чекати, свему треба ићи у сусрет. Ако човјек није глуп ни кукавица, није ни беспомоћан!”

Марија Глицић

професорка српског језика и књижевности
Уметничка школа, Ниш

ЖИРИ 3. БЛЕСКА

Андреј Марковић

професор српског језика
и књижевности, Београд

Сандра Ангеловски

професорка српског језика
и књижености, Београд

Љиља Маловић

професорка филозофије
Београд

Жарко Јањић

новинар и фељтониста
Љубиње

ПРОБЛЕМ ПРИПОВЕДАЧА У ДЕЛУ „ЉУДИ ГОВОРЕ” РАСТКА ПЕТРОВИЋА

Приповедање значи излагање догађаја у временском следу. Како се то, у делу „Људи говоре”, дешава у првом лицу једине, намеће се питање ко је тај који приповеда. Да ли је то безимени лик или је сам аутор у лику непознатог? Идемо редом.

Роман „Људи говоре” почиње дијалогом из којег се не може ништа наслутити:

- *Осврво Веће или Мање – ујийиа ојарављени човек, насмешен само за шренуџак.*

- *То сам и мислио.....*

Све је неодређено, недефинисано. Не зна се ко разговара са „огарављеним човеком”. И ту почиње проблем, који се не разрешава у даљем тексту, све до тренутка када се даје особина непознатог посетиоца:

- *Госјођо, Марија, шражи вас један јосјодин. Један јосјодин који жели да јовори са вама.*

- *Колико је велики – чујем да јоворе жене са грује сјране улице.* („Људи говоре”, стр. 140)

У овом коментару је зачуђеност, али и дивљење усмерено на висину непознатог посетиоца. Ово је први моменат у којем је дата алузија на физички изглед Растка Петровића.

- *Како се зове књија?*

- *Живои од Бенвенуџа Челија. Ојисан је цео живои Ишалије у XVI веку.*

- *Да ли је срамоџа шризнаџи да нисам никада чула за њу?* („Људи говоре”, стр. 144)

Овде су дате нове одреднице личности приповедача – интересује га живот људи у Италији, али и италијанска уметност XVI века (Челини је скулптор). Ако направимо осврт на то да Растко Петровић потиче из породице која је дала најзначајнију сликарку

ОГЛЕДАЛО

српског импресионизма, Надежду Петровић, па још једну сликарку – Љубицу Луковић, добијамо још један доказ да је у лику безименог, који обилази острва, сам писац текста. Ако свему овоме придодемо да је Растко Петровић у Паризу, поред права, студирао књижевност и историју уметности, да се дружио са најзначајнијим песницима и сликарима модерне, да се сам бавио сликарством и графиком, није чудо да непознати носи са собом овакву књигу.

Не само да девојка, која га је сачекала пред вратима, није знала ко је скулптор, већ је тешко поверовати да би било ко од мештана са острва то знао.

Уколико додамо и чињеницу да је од октобра 1926. године Растко Петровић постављен за писара у Министарству иностраних дела у посланству при Ватикану, код Милана Ракића (до 1928. године) и оно што Станислав Винавер каже;

- Раско Петровић је волео Италију, а тада му, као секретару нашег посланства у Риму, није изгледало да њу љубав истиче до сласти и заноса, до торчине и њијансира.

(Станислав Винавер, „Људи говоре од Растка Петровића”, Република, XX/387, 31. III 1953, стр. 3)

можемо да кажемо како и ово све указује да се у лику безименог крије писац дела.

Девојка, из наведеног дијалога, открива да није са острва, већ из Сарагосе. А онда следи питање:

- ... Одакле долазиш, јосјодине?

- Из ваше јосјодине. („Људи говоре”, стр. 148)

У овом књижевном парадоксу дата је алузија на путовање Растка Петровића у Шпанију.

Разговор о рату, који воде крчмар и гост, указује на непознатог да је новинар или писац (наведено дело, стр. 149). Када гост казује своје мишљење о рату, друштвеним односима, он делује наивно и без икаквих схватања тадашњег времена у Шпанији, земљи терора и незадовољстава. Дата је неосетљивост једног добро ситуираног писца на стварне проблеме људи са којима се среће, иако слуша њихове приче. Нема удела у радњи дела, само посматра. Стоји изван догађаја, зна шта се догађа, зна мисли и осећања осталих ликова и са дистанце објективно износи догађаје. Као такав, приповедач је аукторијални.

Да непознати посетилац живи у Италији, потврђује и део текста када је у чамцу и гледа око себе (*Брдо бува*, наведено дело, стр. 153). Више нема сумње да је непознати посетилац острва сам писац, Растко Петровић. Сада можемо само да допуњујемо ту констатацију чињеницама. Дечија игра рата подсећа га на детињство на Палилули:

- То је њризор који ме увек искрено узбуди; неколико јодина њтрао сам њо на Палилули....

ОГЛЕДАЛО

Растко Петровић је живео и радио у Италији, Риму; а у месту недалеко од Рима, правио је излете. Он је своје искуство из Италије и Шпаније преточио у дело „Људи говоре”. Мада, треба рећи да је у делу дато острво у Шпанији. Наиме, Растко Петровић је транспоновано радњу, атмосферу, специфичност једног поднебља из једне области у другу. Радња је премештена из Италије у Шпанију. Тај преображај средине у средину је, својеврсни, авангардни гест.

- *Сасвим величанствено („Кањош Мацеџоновић!” мислим у себи...)*. (наведено дело, стр. 155)

Ова књижевна асоцијација може се вишеструко протумачити:

- године 1929. Растко Петровић је био у Будви са Миланом Дединцем и Марком Ристићем;

- али и као порука за ликове дела, које им сам Растко Петровић даје;

- поука читаоцима:

Ако желиш да победиш у борби коју водиш, није довољна физичка снага коју имаш. Мораш да имаш и веру у себе, своје идеале, јаку вољу, одлучност и снажан дух, све што је имао Кањош Мацеџоновић, легендарни будвански јунак из приповетке Стјепана Митрова Љубише, који се борио са горостасним непријатељем венецијанског дужда, како би побољшао положај својих Паштровића.

Приповедач у роману „Људи говоре” је сам аутор дела, Растко Петровић.

Лидија Ивановић

професорка српског језика и књижевности
Техничка школа, Смедерево

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

ТЕМА IV

3. БЛЕСАК КРАТКА ПРИЧА

ОГЛЕДАЛО

ЧАСОПИС УЧЕНИКА И ПРОФЕСОРА СРЕДЊИХ ШКОЛА
БЕОГРАД 2018/19 БРОЈ 11-12 ЦЕНА: 350 РСД / 8 КМ / 4 EUR

ОГЛЕДАЛОВА ЛИСТА СРЕДЊИХ ШКОЛА
4. БЕОГРАДСКО ОГЛЕДАЊЕ
КРАТКА ПРИЧА • ПОЕЗИЈА • ЕСЕЈ

ISSN 2466-2712

БЛАГОВЕСТ

ОГЛЕДАЛО, бр. 11-12 (2018/19)

OGLEDALO

ONA

Prva nagrada 3. BLESKA

Živim u najljepšoj ulici u mom gradu. Krasi je prelijep drvored cijelom dužinom za koji nikako ne mogu da utvrdim da li je ljepši u proljeće kada drveće tek izlista i kada se grane poviju pod zelenim tere-
tom nabujalog, modrog lišća, u jesen kada se krošnjama stabala razlike bezbroj divnih jesenjih boja kojima nikako da napunim oči ili zimi kada se te iste grane poviju pod bogatim snježnim pokrivačem koji poput bijelog krzna ušuška svaku granu, pa cijela ulica zablista u svojoj raskoši i odiše svježinom.

Relaciju od moje ulice do škole u kojoj radim svakodnevno prepješ-
šaćim po dva puta, u odlasku na posao i povratku sa posla, a šetnja tim prelijepim drvoredom mi uvijek neobično prija, oslobađa me teških i tu-
robnih misli i uvijek iznova pokazuje ljepotu življenja. Na putu do škole susrećem stotine prolaznika. To su stotine različitih lica: starijih, mla-
đih, nasmijanih, zamišljenih, tužnih, zabrinutih, pritisnutih godinama, brigama. Stotine ljudskih sudbina sa kojima se mimoiđete u trenutku nesvjesni tereta koji nose, briga koje brinu, bolesti koje boluju, proble-
ma koje rješavaju... Neki su užurbani, neki tromi i usporeni u svom be-
znađu. Tu su i brojni prosjaci na svojim već uobičajenim mjestima tako da skoro sa sigurnošću znam gdje ću kojeg sresti.

Tu je i Ona. Na klupi kod Šarene džamije, tačno preko puta Pekare Hukić. Skromna. Uredna. Tiha. Skoro neprimjetna. Tjelesnom građom krhka i sitna. Pristojno obučena, sa maramom na glavi ispod koje viri, nekad farbana, a sad već izrasla sijeda kosa. Sjedi sa praznim, ishabanim cekerom u ruci. Ponekad puši. Ništa ne govori, ništa ne traži. Šuti. Ako je pogledate, valjda u zavisnosti od načina na koji to učinite, ona vas samo isprati pogledom ili vam se osmijehne, ponizno i nesigurno. Da-
nima je tu. Mjesecima. Djelovalo je kao da nekog uporno i beznadežno čeka, uvijek na istoj klupi.

I upravo dani i mjeseci su mi trebali da shvatim da Ona, ustvari, ni-
koga ne čeka. Prvi put kad sam joj bojažljivo i nesigurno stavila nov-
čanicu u ruku, plašila sam se njene reakcije, da se ne uvrijedi, da se ne osjeti poniženom, a ona je odgovorila osmijehom, prijateljskim, toplim, poniznim, osmijehom punim zahvalnosti. Osjetila sam olakšanje i tada konačno shvatila. Ona zaista ne čeka nikoga. Ona je čekala da ljudi

OGLEDALO

shvate njene nijeme poglede pune nade i iščekivanja, da shvate da joj je potrebna njihova pomoć. Čekala je milostinju dobrih ljudi, to nečije „malo“ koje bi njoj bilo dovoljno da preživi dan ili narednih nekoliko dana.

Od tada smo svakodnevno komunicirale osmjesima. Spuštala sam joj u ruke sitniš, bombone, tople kifle, čokoladu, mandarinu, bilo šta što sam trenutno imala, a čemu bi se ona uvijek na svoj način radovala. Uvijek istim osmijehom ispunjenim zahvalnošću i poniznošću. Nikad nismo razgovarale. U toj našoj komunikaciji u prolazu, riječi su mi djelovale nekako suvišno. Sasvim dobro smo se razumjele pogledima i sve je bilo dovoljno toplo, prijateljski i iskreno i bez njih.

To naše nijemo komuniciranje trajalo je dugo. Ne znam tačno koliko, ali prošla su bar dva ljeta i krenula druga zima. Bilo je vrijeme između Božića i nove godine. Prije polaska na posao sjetih se Nje. U jednu plastičnu kutiju nakupih kolača, nekoliko baklava, malo gibanice sa jabukovim pekmezom i orasima, nekoliko kuglica sa orasima i rumom i oblande. Htjela sam da je obradujem. „Bože, pa ni ime joj ne znam“, pomislih u sebi i požurih na posao noseći u kesi upakovane kolače radujući se njenom iznenađenju. Začudih se kad je ne zatekoh na uobičajenom mjestu. Zastala sam, tražeći je pogledom u pekari, slastičarnoj ili negdje u blizini, ali Nje nije bilo.

„Ništa, dat ću joj kolače u povratku s posla, možda danas malo kasni“ pomislim i produžim, ali i u povratku sam je uzalud tražila pogledom.

Sutradan je opet nije bilo. Malo je hladnije nego inače pa je možda zbog toga ostala u kući. Možda je prehladena, malo bolesna...

Prošlo je nekoliko dana. Nedostajao mi je njen pogled i osmijeh, hvatao me neki nemir. Gdje li je? Šta li je s njom? Zašto je nema? Da li je nešto ozbiljno? Treba li joj pomoć?

Dani su počeli da se nižu. Prolazila sam svakodnevno očekujući da ću je napokon ugledati, ali uzalud. Nakon dužeg iščekivanja upitam vlasnicu slastičarne preko puta da li slučajno nešto zna o njoj, gdje je, da li je bolesna.

„Umrla je“, reče mi ona i ugasi sva moja nadanja. "Srce... Sve nas je iznenadilo," dodade brzo objašnjenje vidjevši mi na licu iznenađenje i nevjericu.

To „umrla je“ pogodi me u srce kao strijela. Otišla je tiho i bez riječi, kako je i ušla u moj život. Umrla je, Ona, kojoj ni ime nisam znala, a tako smo se dobro razumjele bez ijedne izgovorene riječi. Ona, koja ništa nije tražila, nikoga za rukav nije vukla, nije moljaka i živjela je od milostinje onih koji su razumjeli njene nijeme poglede i u njima vidjeli vapaj za pomoć.

Još uvijek svakodnevno prolazim istim ulicama, uhodanom maršrutom i svaki, ali baš svaki put se sjetim njenog lika, praznog, ishabanog

OGLEDALO

cekeru u promrzlim rukama, pogleda ispunjenog nadom da će biti shvaćen, dobronamjernog, poniznog osmijeha punog zahvalnosti i svaki put u sebi izmolim molitvu za Nju, krhku, skromnu i neprimjetnu ženu, kojoj ni ime nisam znala, a koja je u meni ostavila neizbrisiv trag.

Mara Grbić

Srednja ekonomsko-trgovinska škola Tuzla
Profesorka ekonomske grupe predmeta

KARTA PIĆA

Druga nagrada 3. BLESKA

APSINT – 349 din.

Do groblja je vodilo polje zrelog žita. Grabio je krupnim koracima, pogrbljen pod štafelajem. Sjajna modrozelenka muva prozujala je tik uz preostali delić uha. Ispod slamnatog šešira komešala se zelenkasta tečnost. Uporno ju je ispijao gde god bi stigao. Ona je jednakom upornošću odbijala da donese zaborav.

„Niko nije kupio ništa, ponavljao je. Čak ni cveće za devet franaka. Uklet sam... Uklet...“

Zastao je zadihan kraj ograde kopljastih vrhova. Pogled mu je na tren zarobio mermer. „Ništavilo je beskrajno i tuga će zauvek trajati“, zaključio je vrtložnom, mutnom mišlju. No, svetle oči neopaženo su potražile izlaz. Uhvatile su se čvrsto za zatalasane brežuljke pred sobom. Rasklopio je štafelaj.

„Uljez sam u svetu mrtvih“, pomislio je. “Neću ga slikati. Srce me još uvek vodi čas u raj, čas u pakao.“

Na paletu je naneo kadmijum žutu, belu, oker i ultramarin plavu. Slikaće zrelo žito.

I onaj smaragdni čempres koji hrli u čisto, obezoblačeno nebo.

GUARANA – 560 din.

„Alo? Recite...“

„Čestitam! Odabrani ste za zabavni program ISKRA.“

„Nek' i mene izvuku za nešto...“

„...ili, 'Iskusi smrtnu kaznu rijaliti avanturom'. Proveli biste poslednje dane u vili sa ostalim učesnicima.“

„Molim!“

„Birate način koji Vam odgovara. Najniži nivo je Slasni zalogaj Dva - trovanje pečurkama, medom, ribom... Ili, Strasni sud - odnos do infarkta sa poznatim starletama...“

„Čekajte... Za to bih dobio novac?“

„Naravno. Suma zavisi od nivoa. Slasni zalogaj Jedan donosi više -- skok medj' krokodile, ajkule, pirane... Najviše -- danonoćni politički program 'Govori Nula', od koga je sigurna smrt zagarantovana.“

„Vi to ozbiljno, ili je sve namešteno?“

„Mladiću, rijaliti znači 'uživo'. Gledanost je visoka samo ako imamo telo.“

„Mislite leš?“

OGLEDALO

„Ukoliko smrt nije očigledna, utvrđuje je doktorka, poznata po slojevitom oblačenju sto me je podsetilo da možete probati i nivo 'Termoregulacija'. Hladjenje ili zagrevanje. Imamo širok spektar ponuda.“

„Dosta, prekinite! Ne želim da umrem!“

„Kako molim? Niste tako naveli u 03:44 na vašem statusu. Napisali ste da želite da se ubijete.“

„Ne, ne, nisam mislio stvarno. Učim za ispit...“

„Kasno je za kajanje, ušli ste u sistem...“

„Ne, neću! Neeee! Majko mila, majko!“

„Aco sine, šta ti je? Buncaš, ljubi te mama. Budi se!“

„Majčice...“

„Vidi samo ove konzerve. Nalivaš se otrovom. Nemoj više da učiš do kasno. Tvoje zdravlje mami je najvažnije!“

ČAJ – 175 din.

Ispod ovećeg grma trava je bila meka. Podvio je noge i spustio glomazno telo. Na zlatom vezen haljetak, u zategnuto krilo položio je ružičastu maramicu. U daljini, ljudi su hitali ka obližnjoj šumi. Očuvao je običaj lova svakog drugog dana mladog meseca, ali se znalo da su njegova ljubav biljke. Narod ga je prozvao Carem pet zrnaca. Ono što se čuvalo u tajnosti je da dvorsku plesačicu voli od svega više. Mai, njegov skriveni cvet, je venuo.

Skinuo je kapu sa čele i obrisao znoj rukom. Posegao je za grančicom punom ovalnih listića, nazubljenih ivica. Osmotrio ih je pažljivo i zaključio da grm poput ovog još nije video.

Spavala je u južnoj sobi, na prostirci od bambusa. Pažljivo je odmotao maramicu. Želeo je da je probudi mirisom prirode, ali njega ni zguzvani listići, ni beli cvet nisu više odavali. Delovali su mrtvo. Izvrnuo ih je u staklenu šoljicu kraj njenog uzglavlja i sipao nekoliko kapi izvorske vode.

No, mirisa nije bilo.

Zaplakao je. Kapi su se slivale u šoljicu. Listići su oživali i zaplivali u mlakoj tečnosti. Neobičan zelenkasti napitak imao je svež, opori miris.

Car pet zrnaca se kroz suze nasmešio.

TOPLA ČOKOLADA – 220 din.

„Samo 600 grama manje nego kad smo došle u banju!“

„Ma, nije moguće! Ta vaga nije tačna.“

„Videćemo tebe.“

„Pešaćile smo satima, pa bazen svako veče...“

„To su one tvoje duple porcije salata. Lagane su. A i palenta, samo prodje i očisti creva. Malo sutra!“

„Ali, vaga sigurno nije tačna. Ubrzale smo metabolizam čajevima i kafom... Pa onolike saune, čas suve, čas vlažne...“

„Ma nije, znam šta sam videla!“

OGLEDALO

„Da li si skinula bade-mantil pre merenja?“

„Da.“

„A papuče?“

„Naravno.“

„Sat?“

„Slušaj... Skinula sam sve! Sve što se moglo skinuti. Kada sam počela da skidam gumice i šnale sa kose, terapeut se uplašio da ću skinuti i kupaći. Uхватила sam taj zabezeknut pogled.“

„Eh, uplašio! Ponadao se!“

„Kako da ne!“

„De, ne ljuti se. Nije dobro za lepotu. Od sutra pojačavam tempo i rešena stvar.“

„U pravu si. Nego, 'očemo do kafea na toplu čokoladu? Kakao je odličan za kožu.“

BELO VINO – 1220 din.

„Dosadne ljude kafa čini još dosadnijim. Pij vino!“, rekla je. Flašu belog stavila je kraj pisaće mašine.

„Zaspaću kao klada“, odgovorio sam što je moguće mirnije.

„Seti se roka. Radićeš celu noć.“ Uzela je šolju ispijene kafe, pa istakla: „Pisati dosadno, za pisca znači samoubistvo“. Sa izrazom gadjenja podigla je i prepunu pikslu. Potom je, opisavši luk haljinom, napokon izašla.

„Zar sam ikada voleo to cinično, koščato biće? Rešio bih ga se zasvagda.“

Gutljaj po gutljaj, vino je do poslednje kapi iscurelo ka želucu. Čekao sam da pogasi svetla u glavi, a potpali žar u srcu. Negde između ta dva moglo se pisati. Remingtonka je ćutala.

„Potrošio sam avans. Da mi nije beda za vratom, priča bi se razvila sama. Ponekad se baš to desi, svaka rečenica vodi ka sledećoj. Nprekinut mlaz iscuri na papir, kao dozvano davno sećanje.“

Kucnuo sam levim kažiprstom. Zvuk mašine bio je poput malog pucanja. Desnim sam otkucao naslov poglavlja -- „Pucanj u prazno“. Za sada samo toliko umem.

Bar nemam dilemu o tome koga ću da smaknem. Likove sam postrojio uz beli zid papira. Numerisani su i spremni za odstrel.

Prst sudbine biće onaj kojim ovo pišem.

Tanja Vukadinović

Profesorka biologije

Deseta gimnazija *Mihajlo Pupin*, Beograd

Трећа награда 3. БЛЕСКА

Младен је мом тати био брат од стрица, доста старији од њега. Младен је био много више од тога. За мог тату, брат који га је научио да плива (тако што му је од кукурузовине направио појас који је онемогућавао да потоне), научио га је да вози бицикл, доносио му је књиге и причао приче које је доносио из великог града – Сарајева.

Младен је тамо био студент ветерине. То је било време када су деца, па и мој тата, трчала боса по банатској прашини, обућа (ако би је имали) чувала се за важније моменте од игре. Постоје ли важнији momenti? А опет, има ли шта лепше од тог присног осећаја између голе коже стопала и земље? Младен је све своје испите полагао у јуну, да би остатак распуста могао провести са ближњима. Завршио је факултет као најбољи студент. Био је најбољи студент универзитета и добио је стипендију за боравак у Немачкој у време када је наша земља била затворена и није се лако из ње могло изаћи. Прошло је и то. Остале су ситнице које на то време сећају. Једна од њих је и плава дрвена оловка, дуга око пола метра, са црвеним врхом. Тагина успомена.

Младен је одлучио да се врати у Банат, говорио је да мора да има искуства у пракси да би те оцене имале смисла. Добио је посао у Банатском Аранђелову, а убрзо затим у селу Санад. У својој 29. години, на Божић, изгубио је живот. Званична верзија полицијског извештаја каже да је био несрећан случај, да га је убила струја док се купао. Шушкало се да је млади ветеринар због боравка на Западу, био сумњив неким службама и да је своје оцене платио својим животом. Младен је у том селу имао девојку, најлепшу. У селу је било љубоморних и бесних младића, један посебно, те се мислило да је Младен страдао због љубави. Никада нисмо сазнали истину.

Истина је да сам ону дрвену оловку измолила од свог тате. Дело вала ми је магично. Чувала сам је од детињства. Онда се изгубила. Мучило ме је то што не могу да је нађем. Све до овог трена кад ми је постало јасно да можда и не треба да је нађем. Треба да испричам причу и те муке се ослободим.

Данијела Грбић

Професорка српског језика и књижевности
Зрењанинска гимназија Зрењанин

НЕБЕСКЕ МАПЕ

Похвала 3. БЛЕСКА

(Посвећено дечаку који воли звезде, Димитрију Ранђићу)

На ободу града, уписаног на свим картама света на подеоку, који је 44 степена, 40 минута и 40 секунди северно од Еквадора, а 20 степени, 23 минута и 30 секунди од Гринича удаљен, усред жарког августа 2019. године, исцртава се мапа неба. Један од многих посматрача, дечак из моје приче, далеки свод читаве вечери загледа зачуђеним очима и, упркос мајчиним опоменама да је одавно време да се спава, покушава да не заклопи капке. На вестима је најављена киша метеора, коју никако не би смео да пропусти (јер дечак из ове приче зна да су чуда могућа и да снови нису пусти). Небеско јато баш се над њим распрскава док му је глава на мале шаке ослоњена, усреддворишта, у ком се чују зрикавци, далеко од меридијана и осталих страна онолико, већ наведених, степени, минута и секунди.

О тим је мерама протеклих дана у школи сазнао, научио је једначине и различите начине прорачунавања латитуде и лонгитуде. Дрвеним бојицама осликао је карту и унео сасвим јасне обресе света. Бар тако се чинило наставнику географије, који је одличном оценом премерио његов труд и који није разумео да се дечак, иако се тек, такорећи, испилио, занима за речи, њихове боје, звуке, мере и димензије, које проста, овоземна рачуница не познаје. Јер, задата формула не подразумева решење о нашем месту на путу.

Ако ни старац (из једне од претходних прича) не разабера своју одредницу, како да је препозна дечак, који је, кроз окулар, рођеним очима сагледао тек једанаест звезда? Sole и Proxima Centauri, Велика и Мала кола – Ursa Major и Minor, насмејани Медведи, на овој су путањи. Над њима, у небеском кругу, Северњача зрачи. Polaris (казано атински) светлост нам је у сваком мраку и страдању, чак и кад у старчевим грудима звезде умиру, оним ритмом којим се у дечакова удахнућа уписују.

У свакој мртвој тачки, кад год се у животу свемири не препознају, у златном пресеку, на једнаком одстојању, тражи(м) Северњачу. Све је сећање на давну галаксију. Наговештај некадашњих подеока орјентир је важнији од свих.

Ана Ранђић

Професорка српског језика и књижевности
Гимназија Чачак

ВЕРА

Опет сам пала низ степенице. То ми се често дешава у последње време. Не знам зашто.

Имала сам модрице испод очију десет дана, али сам морала да се вратим на посао, у школу. Намазала сам лице пудером, веровала сам да се неће приметити. Деловаће као да се нисам наспавала, па имам подочњаке.

Одржала сам један час и потом ушла у одељење у којем сам била разредна. Нисам размишљала о проблемима, у учионицу улазим са осмехом.

Звонило је за крај часа. Изашла сам, а за мном је истрчала Вера. Стала је пред мене и запитала ме:

„Разредна, ко Вам је то урадио?“

„Нико. Пала сам низ степенице, Вера.“

Пришла ми је и загрлила ме.

„Нисте, разредна! Знаш то!“

Очи ми засузише. Задрхтах. Отидох без објашњења.

Вера је била мирна и добра девојка. Нисам много знала о њој, мало је говорила. Није се много дружила у одељењу. Други ученици су умели да јој се подсмехну. Сматрали су да је чудна. И била је другачија. Забринута. Уплашена. Несрећна.

После неколико дана, сачекала ме је испред школе. Тада сам чула одакле зна како изгледа кад неко крије модрице. Имала је осамнаест година и крила је ожиљке. На телу. И у души.

Замолила ме да јој помогнем да нађе посао. Ишла сам у продавнице, дечије играонице, позивала пријатеље... Срећа нам се осмехнула! Тражили су службеницу у једној банци.

Завршила је средњу, а потом и вишу школу. Ради и даље, на новом радном месту. Понекад је сретнем и испричамо се. Смеје се. Самостална је и срећна. И ја сам. Због ње и због себе.

Освестила ме Вера. Дирнула до костију. Научиле смо једна другу да треба рећи, не треба ћутати.

Пронађох Веру.

И кад год се, као низ степенице, оклизнем у животу, знам да нисам сама.

Јелица Црногорчевић

Професорка српског језика и књижевности
Друга економска школа Београд

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

3. БЛЕСАК ПЕСМА

ОГЛЕДАЛО, бр. 13-14 (2019/20)

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

Прва награда 3. БЛЕСКА

ЧУДНИ СТАРАЦ

Не потцењуј никад старца који уме песму сковати
застани мада је касно награду ћеш добити за труд
Он речима слике ствара такво шта мораш поштовати
брзо ће ти бити јасно да га ниси срео узалуд

Јер кад прича једном почне пожелеш да не престане
боје мириси и звуци читав један непознати свет
блеснуће из таме ноћне да у таму опет нестане
кò птица у празној руци слетела па наставила лет

Не потцењуј никад старца што изгледа кò да стражари
као да му пиће треба а не може туру платити
Мада међу два астала несигурни корак баждари
даће ти комадић неба ког не можеш литром вратити

Старац својом стазом тече ваља теби за њим газити
свака прича душу такне сваку реч ћеш просто гутати
Долазићеш свако вече али мораш добро пазити
да ти старац не измакне одлетеће и заћутати

Не потцењуј никад старца који причу зна да сакује
вероваћеш или нећеш али вреди да се почује
Он речима слике ствара па за успут неку спакује
понеси куд год да крећеш да те лечи или отрује

Горан Боричић

професор српског језика и књижевности
Медицинска школа Звездара, Београд

Druga nagrada 3. BLESKA

ZAVIČAJNA KOB

Čeka me more
kojim plove
papirnatu lađu,
i ne znam zašto mi se čini
da isplovjavam
iz Bokokotorskog zaliva,
osunčane, svete obale
koja je jedina preživjela
strašni sud.

Tu se linije spajaju
s nebom,
na horizontu,
tu je utočište
od bola,
metafizički mir,
blagoslov Gospe peraške.

Daleko sam bacila udicu...
Gledala sam ribare
koji su mahali sa obale,
putujući kroz prugastoplave
vizije,
bez nade da će se
pojaviti svetionik.

Treba galebove pitati
da nam pokažu
put,
oni tu žive
čitavu vječnost,
oni peru krila

u soli i
čekaju da se upale ferali,
u zoru.

Oni znaju istinu.
Sve što se osoli
ostaće za vječnost
i biće vidjelo svijetu.
I mi, izgubljeni u
vremenu...
prelećemo okeane,
i probijamo se kroz
uske moreuze nade,
odlažući da zaronimo
u zavičajnu dubinu
sebe,
da isplivamo
na drage obale.

Ko nije zaronio,
nikada neće ni izroniti!

A more je u Boki
tako prijemčivo srcu,
i svi koji tu žive
nikada se ne bi
odselili.

Plavo nebo se
tu spaja
sa nepreglednim dubinama
u nama.

Sonja Golub-Klenak

prof. srpskog jezika i književnosti, Gimnazija Kotor

Treća nagrada 3. BLESKA

OSTAJEŠ SAM

Ostaješ sam
jer opet se opraštam,
prije nego me odnese
umoran korak.

Ostaješ sam,
dok opet ti s bolom,
na usne spuštam
poljubac gorak.

Ostaješ sam,
a tvoj me pogled,
s mermera tamnog
ukočen prati.

Krećem bez snage,
a srce bi odmah,
istoga trenu
tu da se vrati.

Ostaješ sam
dok kiša šušti
i s teškom maglom
spušta se tama.

Ostaješ sam,
a ja još jednom,
u vrtlog života,
vraćam se sama.

Mara Grbić

diplomirani pravnik
Srednja ekonomsko-trgovinska škola,
Tuzla

Похвала 3. БЛЕСКА

РАТНИЧКА

Не даде живот све ми на донос,
кратко уживах шта душа иште:
загрљај мајчин и очев понос,
топлу реч, топло ми огњиште.

Из тог ме сна за часак прену
звук гранате и звук митраљеза.
Зграби ми младост у једном трену,
другови посташе страх ми и језа.

Корачам храбро у рат и слободу,
поносно бранећи очево име.
Мајка икону љуби и пије свету воду,
милије ми лице да не заборави ме.

...

Јуре нас бомбе, руке су хладне,
животи пуни страха и невоља,
срца нам празна, очи свега гладне,
жељне слободе и топлих постеља.

А призор преда мном је зао – голгота.
Другови пали крај пута и тела
мртва им пуштају мирис страхота.
Мами их светлост, а душа још врела.
Марширају храбро, одећа се пара,
Ал' и даље горди, таква нам је клица.
Кад погледаш горе, видећеш ме, стара,
Даница нек сећа те на сина јединца!

Јелена Илић

професорка српског језика и књижевности
Медицинска школа Звездара, Београд

Pohvala 3. BLESKA

POTOP

Nedjela ljudska potopom nam prijete.
Kiše laži što ne prestaju
natačaju polako sve oko nas.
Kovitlac vremena čudnih
guta poštenje, čast i dostojanstvo,
popuštaju mostovi drugarstva i sloge
pred snagom njegovom.
Neumoljivo bjesne oholosti vjetrovi
rušeći brane dobrotom sazdane.
Pred stihijom mržnje
uzalud se ljubav otima.
Guši se ljudskost u bujici zlobe
i čak ni vapaj više niko joj ne čuje.

Larisa Ćustendil

profesorka pravne grupe predmeta
Srednja ekonomsko-trgovinska škola, Tuzla

Похвала 3. БЛЕСКА

ЗАМАЛО ПАТЕТИЧНО

Беху то
нарочити уласци у клуб.
Он је! Нити главом, нити брадом!
Са погледом нагоре!
Зелени мантил
мирише на вина,
просута по мушким римама,
на измрвљени дуван по цезурама
и све је спремно
за још једну
неуспелу премијеру.
Блудим по диму
смешних порока привремених штребера,
по испегланим речима
узорних саговорница,
добро знамо редослед лимунада:
од *Фрајшела*
и *Колико љуџа си љубила сѝранца*;

на концу стижемо до *Собе 23*,
преко *Аерогрома & Филма*;
до Марине
и стицаја околности.
Млакосту су надирале
са свих страна
и претиле ми самицом.
И како да ти се јавим,
како да ти,
у овој изанђалој сценографији,
у шкрињи, од моје преврнуте коже,

ОГЛЕДАЛО

упакујем мало свог непроцењивог руменила,
које ће на аукцијама,
још седамдесет година
нудити будзашто?
Лирски паралелизми нас доведоше
до излизаног шалтера,
што је нудио пријаве,
пописе, потврде, прописе,
признанице, печате, попусте.
Дотични јалово,
уз уредно сложене доказе,
самоуверено прослови
да ћу му једнога дана
бити „унапред захвална“
и „с поштовањем“
ћу пристати на приче
од милијарду карактера.

Мр Љиљана Ђурђевић Стојковић

професорка српског језика и књижевности
Десета гимназија Михајло Пупин, Београд

Похвала 3. БЛЕСКА

ЈЕДНОМ СРЕМЦУ БЕСМРТНОМ

Душу ми спаси ведринама својим
Пљусни ми кофу ледене воде у лице
Ако се икада учаурим!
Даруј квалитет и континуитет
Свима који се лате пера
Позајми им мач храбрости и лудости
И штит истине и искрености.
Буди им инспирација,
освести идеју!
Пошаљи им ветар у леђа
Да дане не арче узалуд
Да пронађу лепоту
И да је густирају!
Части их ибриком доброте, даљине...
Покажи суштину и садржај
Спаси заљубљеношћу у све што врви од живота,
кипти од снаге и воље,
здравља и задиханости,
умећа и устрепталости!
Додај драгоцену зачин
Зрнце носталгије обавиј велом наде
И онај луди провод до зоре што леком се зове...
Небрушеним дијамантима снова
И копреном плавом прекриј лице
И осмех и жељу и чежњу...
Бегениши ми једноставну, пурпурну белензуку
Да ми она амајлија буде
И кад су дани глуви и глупи
Магију како се изнова пупи!

Радивојка Васовић

професорка српског језика и књижевности
Средња техничка ПТТ школа
Београд

ТРАГ

Живот те носи где слутио ниси
и чини што хоће без твога знања,
без твоје воље.
Мења се и мења те у минути.
Не гледај уназад.
Грешио си,
али си грешке плаћао.
Зато се не осврћи.
Патио си. Не питај: Зашто?
Не гледај много унапред.
Твој план се можда неће остварити.
Чини што је до тебе. Данас.
Насмеј се. Радуј се.
Не товари на себе сва зла овога света
јер тако никуда нећеш стићи.
Веруј.
У доброту.
У љубав.
У себе.
Буди добар и брижан.
Буди вредан и поштен.
Буди пажљив и скроман.
Помози ако можеш.
Негде се све пише и
само тако ћеш бити срећан.
Воли.
Праштај.
Захвали.
И знај да ти си само зрно у Свемиру
иза којег ће остати некакав траг
кад живот одлучи да стави тачку.

Јелица Црногорчевић

професорка српског језика и књижевности
Друга економска школа, Београд

ČOVEK

To bilje plodno,
mirisno i melemno,
bojama, nektarom i senom darežljivo.
I korov žilavi,
opor i neukusan,
otrovan,
na tlo ljut,
sa kamenom nepomiren.
K' o pitoma živuljka u letnje predvečerje,
oprezna na šušanj,
lakoma na izobilje,
il' zver podmukla,
iskežena na sopstveni odraz,
ožučena jedom nezadovoljstva,
željna crvenih kapi u čeljusti.
Polubog je neretko,
zarobljenog krika u muku stena,
ukočenog pogleda i pokreta,
raspolučen tragač
(niz jednosmerni tok vremena)
za saglasjem kamenog srca
sa damarom Svemira.
Kušalac večnosti pri stvaranju,
kroz potomke i početke
u talasima života,
kroz pogreške i uspehe
mozaik sklapa od kockica
istucanih u avanu muka
u težnji za slavom,
znanjem i moći.

OGLEDALO

Malo kad je kao Isus i njegovi ništavni,
svakojakih čudi i rodova,
porođenih kroz ugasle strasti,
milosrdnih,
okupanih vodom što klokoće i peva,
izvire i uvire u ljubavi,
Iz Njega u njih
i obrnuto.

Sa nebom i zemljom,
sa živim i neživim čovek je prožet.
Kapljica je rasplinuta,
sveprisutna,
stapajuća.
Jednako je vredan oblutku
taj živi dokaz da je u svemu sadržano sve.

Tanja Vukadinović

profesorka biologije
X gimnazija *Mihajlo Pupin*
Beograd

ОДЛАЗАК

Када бих смогла снаге,
заувек бих отишла.
Не бих се ни осврнула
да видим
да ли стојиш на капији
отворених уста и тупог погледа
загледан у неверицу.

Из ћошкова прошлости
искакала би сећања
на смех, сладолед,
кловнове црвених носева
и огрлицу од жутих маслачака...
и не би ми дала да пређем праг.

Када бих смогла снаге,
јако бих залупила вратима аутомобила,
додала гас да зашкрипе гуме
и не бих се ни осврнула да видим
како трчиш за траговима среће.

Када бих смогла снаге,
заувек бих отишла,
не само на неко време
да ме се зажелиш,
да те излудим,
ја бих стварно, заувек отишла,
када бих смогла снаге.
Из ћошкова прошлости
искакала би сећања

ОГЛЕДАЛО

на стиснути загрљај у биоскопу,
монотono цоктање уснама
и клизаве руке од узбуђења...
и не би ми дала да пређем праг.
Када бих смогла снаге,
заувек бих отишла,
спаковала кофер препун слика,
једну мирисну кошуљу да ме подсећа на тебе
и купила карту у једном правцу.
Када бих смогла снаге,
отишла бих далеко,
тако далеко где не постоји натраг,
да се случајно не предомислим.

Драгана Петровић

професорка српског језика и књижевности
IX гимназија Михајло Петровић Алас
Београд

ZNAČITI

Opipljive u starijih društvu listam još
enciklopedije,
pouzdanja zbog,
nade možda,
priče iz
osamdeset
i...,

besteksta (koji ostavlja teksta),
rođenja mi prije,
nezaludnosti otkrivenja,
Enciklopedije mrtvih,
Kiša, Danila.

Lijepo
makar djeci
bilo bi
nesramo značiti,
tema biti,
u nekome svemu –
očinstva,
ljepote pjeva...
pripovijedanja,
poticaja.

Goran Krapić

profesor hrvatskog jezika
Gimnazija *Andrije Mohorovičića* Rijeka

БИТ

Да ли човек слободан може бити
Раширити руке к'о птица у лету
Шта слобода крије у својој бити
Какве се нити око нас плету?
Цео живот као секунд прође
Све што је било, чини се као сан
Сваком злу ил' радости крај дође
А ми опет не знамо да живимо дан
Нисам једина, многи исто раде
Допуштају да им други судбину кроје
Ал' још у мени има наде
Да ћу једном бити ковач среће своје
Заиста је тај тренутак редак
Кад људи постану свесни свог ропства
Тад морају да се врате на почетак
Шаком лупе јер им је свега доста
Остаје питање шта је слобода
Да л' стварност ил' илузија
Да л' је потребна к'о жеднима вода
Ил' је за поробљене само визија?

Маријана Шаровић

професорка енглеског језика
и књижевности
Техничка школа Железник
Београд

ŽIVOT

Iz dana u dan
Pa sve u nepovrat
Do vječnosti
Kada sve staje
Sve nestaje
Teški su proživljeni dani
Očima neizdrživi
Ali opet stvarni

Sve se ponovo rađa
Sve iznova živi u vječnosti
Briše se tvoje i moje porijeklo
Zaljubljene pjesme
Zov dragoga
Priče uz miris bosanske kahve
Majčina sofru, njen topli zagrljaj
Očev istinski savjet, podrška
i sve uspomene koje vrpolje
izviruju i obiluju lijepim sjećanjima
Rijeka teče, nestaje
Odnosi sve
Ne vraća ništa,
Samo čuješ šum, kлокotanje,
Žuborenje,
Naši brodići stižu Konačnome,
Uzimaju ti dušu, tijelo, um,
Sve zakazuje
Sat otkucava,
Godinu, mjesec, dane,
Uspomene odnosi,

OGLEDALO

Mjesta događaja se brišu
Novim se zamjenjuju
O, Bože, kakva brzina života!
Milostivi, otvori mi vrata Svoje milosti
Da uzdahnem od sreće
Da mi Tvoje kapije kažu:
„Uđi, ne tuguju, imat ćeš nove vječne i najljepše uspomene.“
Moja bi duša stala na tren
Od silne ljepote i zadovoljstva
Od Tvoje dobrote i ljubavi
Da li živimo za taj vrhunac sreće, ljubavi i blagostanja?
Za Dan očekivani i određeni?
Za kuću od zlata i srebra
Ili pak za vatrenu odoru sa vrelinom užasa?
Razmisli, kreni, radi
Punom snagom do konačnog cilja
Osvoji medalju zvanu „ŽIVOT“
Sva gorčina će isčežnuti

Rabija Hodžić Fajić

profesorka vjeronauke
Gimnazija, Živinice

OGLEDALO

ТЕМА VI

4. BEOSEF

BEOGRADSKI OGLEDALOV
SREDNJOŠKOLSKI FILMSKI FESTIVAL

ОГЛЕДАЛО

ЧАСОПИС УЧЕНИКА И ПРОФЕСОРА СРЕДЊИХ ШКОЛА
БЕОГРАД 2017/2018 БРОЈ 8-9 ЦЕНА: 350 РСД / 8 К. М. / 4 EUR

3. БЕОГРАДСКО ОГЛЕДАЊЕ
ПОЕЗИЈА • КРАТКА ПРИЧА • ЕСЕЈ

БЛАГОВЕСТ

ISSN 2466-2712

OGLEDALO, br. 8-9 (2017/18)

OGLEDALO

HRABRI POKUŠAJI REŽIJE

DISTANCE

Kroz uverljiv glumački prikaz glavne junakinje, ovaj film ima zreo pristup psihološkom mehanizmu kojim se bavi. Realan je u svom pogledu na tinejdž traume na putu ka odrastanju. Pored toga, pokazano je izvesno autorsko strpljenje neophodno za, jednog dana, dugometražni film.

NEOBIČAN DAN

Montažni tretman materijala, kao i svest o ulozi zvuka, govore o filmskom iskustvu i razumevanju dinamike na filmu. Rakursi, slow-mo, filteri i vizuelni efekti korišćeni su za kreiranje filmskog vremena i postizanje oniričkog efekta koji leži u osnovi specifičnosti ovog medijuma. Hrabar pokušaj režije u tandemu.

KAD BISMO...

Neprihvaćenost, jedna od velikih tema perioda odrastanja, i prevazi-
laženje usamljenosti stvaranjem prijateljstava, uza sve izazove koje to
nosi; osim toga, priča o tome kako izaći na kraj sa odraslima, s autorite-
tima koji nisu zaslužili da to budu... igra na svakom od nas poznatu notu
i nastavlja da rezonira kreacijom nostalgичne atmosfere.

Maja Uzelac

Rediteljka

OPTIMIZAM, VERA U NOVI POČETAK I BOLJE SUTRA

Na početku, pohvale svim učesnicima 4. BEOSEF-a na angažovanju, entuzijazmu, kreativnosti i znanju koje su pokazali! Od svih oblasti u kojima se ogledaju mladi stvaraoci i pokazuju svoje sposobnosti, film je najizazovnija, možda i najzahtevnija.

Prvonagrađeni film „Distance“, rad učenika Škole za dizajn iz Beograda, ima svoju kompozicionu celovitost, svoju priču, emociju, atmosferu. Priča je životna, stvarna, autentična, prepoznatljiva. Mlada glumica verno prenosi emociju. Emocija je u nijansama, dominira skrivena seta, pratimo smenjivanje osećanja i psihološkog stanja kroz boje. Sve što je dato u ovom kratkom filmu, funkcionalno je. Život je u tesnoj vezi sa umetnošću, umetnost je izbavljena. Nagoveštaj nade i vedrine dat je kroz boju i donosi optimizam, veru u novi početak i bolje sutra.

Film na mađarskom jeziku „Kad bismo...“, rad učenika Gimnazije „Boljai“ iz Sente, nagrađen drugom nagradom, najveću vrednost ima na sadržinskom planu – u poruci koju nosi, kao i u kompoziciji – u neočekivanom obrtu. Film kroz likove mladih prijatelja – dvojice mladića i jedne devojke – prati njihovo druženje, probleme koji u druženju i sazrevanju mogu da nastupe ali i kako da se prevaziđu i, najviše, prati i ističe vrednost iskrenog druga. Suočavajući se sa gubitkom druga, prijateljstvo drugog mladića i devojke se učvršćuje. Pozitivna poruka drži radnju, pomalo razvučenu, na okupu.

Film učenika kruševačke Gimnazije, pod nazivom „Neobičan dan“, osvojio je treću nagradu BEOSEF-a. Kako jedan običan dan u stvari može biti/postati neobičan, kako kreativnost i mogućnost da se ona iskaže mogu biti radost stvaranja, šta je to što može mladom čoveku doneti zbunjenost, strah, opterećenje, košmar.... na ova i još mnoga pitanja odgovor daje ovaj film.

Među pristiglim filmovima, radovima srednjoškolaca, bilo je, pored onih iz Srbije, i filmova iz Crne Gore, Bosne i Hercegovine i Hrvatske. Žiri nije imao lak zadatak. Jedno je sigurno: svi filmovi zaslužuju

OGLEDALO

pohvalu! Doneli su nove zabavne, edukativne i kulturne sadržaje, pokazali interesovanja mladih kroz različite teme o životnim vrednostima. Verujemo da će ovaj vid ogledanja u filmskom stvaralaštvu srednjoškola postati još popularniji u vremenu koje dolazi.

Jelena Novović

Profesorka srpskog jezika i književnosti

VREDNOSNI SVET SREDNJOŠKOLCA

Ohrabrujemo mlade da nastave da stvaraju. Ova divna umetnost u sebi sabira priču, sliku i muziku i, pre svega, lako uspostavlja dijalog sa vršnjacima. Nama najinteresantniji filmovi otvaraju teme ličnog identiteta, analize međuljudskih odnosa i društva u kome živimo. Raduju nas autori koji ozbiljno analiziraju vrednosti, a još više oni koji daju i svoj odgovor na temu. Više animiranih filmova u selekciji festivala navode na razmišljanje da se oni ubuduće rangiraju u posebnoj kategoriji. Zabrinjavajuće je da se, kao i u Ogleдалovim kratkim pričama, iz razumljivih okolnosti, više pojavljuju depresivne teme.

KAD BISMO... – Autori znalački vode gledaoca do poente dok se odgovetka kao iznenađenje javlja na samom kraju. Scenario je analiza iskrenog prijateljstva sa jasnom, zaokruženom pričom i porukom.

NEOBIČAN DAN – Pravi srednjoškolski film u dijalogu sa generacijom. Film donosi vrednosni svet prosečnog srednjoškolca. Ritmom održava pažnju, sa odličnom fotografijom, atraktivnim humorom i dobrom glumom.

DISTANCA – Kompletan film. Jasan scenario, lako uvođenje u temu, zaplet, poentu i katarzu. Režija i montaža potpuno u svrsi priče.

U TUĐOJ KOŽI – Kao i svi filmovi škole iz Bara, ovaj donosi odličnu fotografiju i dobre lokalitete. Radnja aktuelna sa jasnim zapletom i otvorenim pitanjem – kako urediti međuljudske odnose sa poštovanjem i bez omalovažavanja drugih?

OGLEDALO? – Veoma zanimljiva, introspektivna priča. Autor se suočava sa identitetskim, emotivnim i psihološkim pitanjima koja pripadnici njegove generacije sebi postavljaju.

OGLEDALO

THE RIDDLE – Igra reči na engleskom jeziku. Dinamičan animirani film sa dobrom režijom, posebno montažom.

VARVARI, GENIJI I NADLJUDI – Neobična animacija, omaž umetničkom pravcu zenitizmu. Aktuelizacija našeg doprinosa kulturnom pokretu. Film nije samo podsetnik na avangardno delovanje naše kulture u ono vreme već je i umetnički izraz u stilu pokreta jezikom novih medija.

JEDNA OBIČNA PRIČA – Aktuelna tema, prikladna generaciji. Realni problem prihvatanja drugačijeg, u ovom slučaju naprednog učenika.

DISAPPOINTED – Ozbiljna, veoma zahtevna animacija sa nekoliko različitih tehnika. Dinamičan film, odgovara ritmu kojim srednjoškolci žive.

OGLEDALO NAŠE DUŠE – Duboka, mislena ispovest. Dokumentarni film kao esej o smislu. Važna pitanja sa težnjom da se na njih pronađe odgovor.

Predrag Đuknić

Diplomirani politikolog

4. BEOSEf

BEOGRADSKI OGLEDALOV
SREDNJOŠKOLSKI FILMSKI FESTIVAL

DVORANA KULTURNOG CENTRA BEOGRADA
23. 11. 2021.

REPUBLIKA SRBIJA
MINISTARSTVO KULTURE
I INFORMISANJA

OGLEDALO

KULTURNI
CENTAR
BEOGRADA

FACTORY

4. BEOSEF

4. BEOGRADSKI OGLEDALOV SREDNJOŠKOLSKI FILMSKI FESTIVAL

23. 11. 2021.

Zagonetka (3:10)

Dunja Sekulović

Gimnazija „Slobodan Škerović“, Podgorica

Mentor: prof. Sonja Šaković

Ogledalo naše duše (Leknuk tuke) (3:20)

Kitti Kadvanj

Gimnazija „Boljai“, Senta

Mentori: profesori Mirko Pot, Gabor Međeri

Ogledalo? (3:44)

POHVALA

Milica Strugar

Gimnazija „Slobodan Škerović“, Podgorica

Mentor: prof. Marko Spaić

Distance (9:45)

PRVA NAGRADA

Iva Milojković

Škola za dizajn, Beograd

Mentor: prof. Marija Popović

Neobičan dan (9:55)

TREĆA NAGRADA

Aleksandra Grandov i Pavle Ivanović

Gimnazija, Kruševac

Mentor: prof. Jelena Vujičić

Kad bismo... (9:19)

DRUGA NAGRADA

Norbet Dudaš i Andor Balo

Gimnazija „Boljai“, Senta

Mentori: profesori Mirko Pot, Gabor Međeri

OGLEDALO

Soldier poet king (2:33)

Zerina Bekoli

Srednja škola primijenjenih umjetnosti, Sarajevo

Mentor: *prof. Amra Patković*

Varvari, geniji i nadljudi (6:56)

POHVALA

Grupa učenika

Škola za dizajn, Beograd

Mentor: *prof. Marija Popović*

Jedna obična priča (7:03)

Špiro Ognjenović, Anes Škrijelj

Srednja ekonomsko-ugostiteljska škola, Bar

Mentori: *profesori Mirjana Savićević,*

Ivana Kecojević, Sanja Gačević, Snežana Kerndl

Pozdrav iz budućnosti (1:21)

Bogdan Savićević, Davud Bahović

Srednja ekonomsko-ugostiteljska škola, Bar

Mentori: *profesori Mirjana Savićević,*

Snežana Kerndl

„Kraljević Marko” (2: 21)

Marko Drozdek, Jan Jusup i Ema Juriša

Gimnazija Andrije Mohorovičića, Rijeka

Mentor: *prof Goran Krapić*

U tuđoj koži (6:35)

POHVALA

Božidar Marđokić

Srednja ekonomsko-ugostiteljska škola, Bar

Mentori: *profesori Mirjana Savićević,*

Ivana Kecojević, Snežana Kerndl

Zdravi stilovi života (1:52)

Lazar Mašanović

Srednja ekonomsko-ugostiteljska škola, Bar

Mentori: *profesori Mirjana Savićević,*

Ivana Kecojević, Snežana Kerndl

Zaključni sam (5:15)

POHVALA

Minja Stojanović, Božana Đurišić, Ilija Ivanov

Gimnazija „Slobodan Škerović”, Podgorica

Mentor: *prof. Dejana Mijušković*

OGLEDALO

NAGRADE 4. BEOSEf-a

PRVA NAGRADA

„Distance”

Škola za dizajn, Beograd

DRUGA NAGRADA

„Kad bismo...”

Gimnazija „Boljai”, Senta

TREĆA NAGRADA

„Neobičan dan”

Gimnazija, Kruševac

ŽIRI 4. BEOSEf-a

Maja Uzelac

rediteljka

Aleksa Marković

student glume FDU, Beograd

Jelena Novović

profesorka srpskog jezika i književnosti

Predrag Đuknić

diplomirani politikolog

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

7. БЕОГРАДСКО ОГЛЕДАЊЕ - ПЕСМА

ОГЛЕДАЛО, бр. 10 (2018/2019)

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

Прва награда
7. БЕОГРАДСКО ОГЛЕДАЊЕ

КОЛЕВКА

Мајчином руком њихана,
од зла чувала,
невине дечије сузе упијала,
сузе Стефана, Растка, Душана.
Одњихала колевка
част витешку
Милоша, Лазара,
болну снагу
Косовке девојке.
Њихала се колевка
у двору,
под шљивом,
под кровом од сламе,
одњихала синове,
браћу, очеве,
али и кћери, жене
и мајке јуначке.

Млеком завичаја оснажени,
у живот кренули.
Он их песмом миловао,
сузом и болом искушавао.
А они,
уз песму и сузе,
колевке нове градили.
Срећа и бол,
млеко и крв.
Само ми,
од свих несхваћени,
на ово парче земље бачени,
судбину такву разумети
можемо.
Само ми можемо разумети
да је и гробница плава
колевка будућности.

Сара Атлагић

Гимназија, Вуковар
Ментор: проф. Љиљана Бајац Николић

Друга награда
7. БЕОГРАДСКО ОГЛЕДАЊЕ

ВЕКОВИ

Стоје гробови мирно
поплавели од небескога сјаја,
певају вечите песме.
Песме какве наше ухо не може чути,
но осети мирис далеких река и мора,
шум чемпреса и бреза,
док у самом пресветом часу
лагано њишу се гране,
на ветру што хуји вековима.

Каткад ме додирне нека нежна душа
блеђа од магле.
Каткад ме додирне душа сломљеног крста
- а ја се тргнем.

Ено пустих пролећних стаза.
Ни једна једина латица неће препречити пут,
сада већ нечујној сени.
Њен је траг одлутао сасвим,
сасвим се Сунце, тим јединим, пребелим сјајем
предало њиховој песми.

Ања Миљковић

Школа за дизајн, Београд
Ментор: проф. Деана Стаменковић

Treća nagrada
7. BEOGRADSKOG OGLEDANJA

O JEZIKU DA TI PJEVAM

O jeziku da ti pjevam
Čovječe što po tipkama
Pre birati umiješ
A vlastiti jezik ne razumiješ
Što o notama
Vazda besjediš
A jezika svoga se stidiš

O jeziku da ti pjevam
Tuđincu
A naše si krvi
Što tuđe pjesme
Pun vedrine pjevaš
Što u tuđoj zemlji sazrijevaš
A majčin jezik ismijavaš

O jeziku da ti pjevam
I tebi što samo šutiš
Praviš se nevin
I veliš da ne griješiš
A na tvojoj duši
Krivica teška

Jer od zaborava
Jezik ne štitiš
O jeziku da ti pjevam
Jer svoga ne dam
Jer tuđe ne želim
Svome se veselim
A oči ti vidim
Pomućene tuđinom
Stavom nezrelim

Zar svoje da ne štitiš
A tuđim da se sladiš

Zar o svome da šutiš
A tuđim pamet bogatiš

Dok moj krik se ne čuje
Dok moj glas ne jaukne
Dok to ne čuješ
Srcem dok ne osjetiš
Ja samo ću da zahtijevam
O jeziku da ti pjevam

Azra Zahirović

Mješovita srednja škola, Srebrenik
Mentor: prof. Almira Zahirović

ОГЛЕДАЛО

Похвала

7. БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

ДУША

Ломљава... и храпаво
Климаво... безубо
Разиграни људи зли
Шта си?

Би ли себи одолео?

Би ли се придружио?
Туђу капу свукао
Протрес'о из косе паучину
Своје хрскаве очи спрао?

Или би радије негде
У ушима безнађа
Своју душу ткао?

Рекоше ли?
Сазнаде ли?

Зна ли ико, несазнано?
Незнано зна ли?

Ко је тај талас
Уместо тебе што жубори?

Где су ти руке?
Ти си себе хтео
Свој живот цео
Посветити смело

И заиста би негде
У ушима безнађа
Своју душу ткао.

Чу ли твоје ухо нешто?
Дознаде ли... несазнано?
Сазнаде ли... незнано?

Лана Ристивојевић

Филолошка гимназија, Београд
Ментор: др Александра Кузмић

Похвала

7. БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

СРБИЈА

Земља ракије, слободе и храбрих младића
Земља поноса, вере и Немањића

Од Смедерева, Призрена до Калемегдана
Небројено много мајчинских рана

Стабла шљива чекала су хајдуке,
Њиве класја трпеле су тешке муке

Од Јасеновца, жуте куће, “99 до харача
Осећала је бол залета императорског мача

Љубав била је у људима пуних брига,
Њихова имена су у стотинама јуначких, историјских књига

Лишена поноса и слободе
Стрепи, њене јунаке у свету смрти воде

За њу не постоји разлог, идеја срама
Кроз пакао и тугу пролазила је сама

Па чак и ако средство ослобођења буду оружје и пушке
Камоли губила бројне животе мушке
Даће све да њена деца у миру једу грожђе и крушке.

Ружица Шимпрага

Електротехничка школа *Никола Тесла*, Београд
Ментор: проф. Милена Матијашевић

Pohvala 7. BEOGRADSKOG OGLEDANJA

SVEDOK VEČNOJ BORBI

Da li je u pitanju
Mamurno jutro
Posle teške večeri
Natrpane uzbuđljivim usklicima
Ili je to sve deo
Buđenja iz glomazne usnulosti
Prikačene tamo negde
Pri rođenju?
Nije li od životnig značaja
Radoznalost i želja za uvidom
U tajnu, neraskidivu vezu
Između Meseca i Sunca?
Zanima li i vas
Šta se dešava kada
Vedro obasjano nebo preobrati
Snažna pojava i veličina potpunog
Golog vladara Noći?
Tok zbivanja može biti i
Svoje glav, isprepletan, naopak,
Ne dajući ono malo spokoja.
Da li da postavim još koje pitanje?
Gledam u zvezde i od njih zatražim odgovor?
Ne, ne vraćam se rado u prošlost.
Kopanje je uzaludno, a dna tu nema.
Preostaje mi da iskreno saosećam,
Pivremeno krajičkom oka gledam u pravcu svoda,
Međutim ostanem samo svedok večnoj borbi
Na pozadini plave beskonačnosti.

Katarina Kerteši

Zrenjaninska gimnazija, Zrenjanin
Mentor: prof. Lidija Čolić

Похвала
7. БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

МРАК

Грех се као отров по телу шири
Савест душу нагриза
Исповест је постала свакодневна
А бол навика

Сидро око струка
Вуче све дубље и дубље
Све ближе дну већи је мрак
А у мраку самоћа станује

У мраку се све мане виде
У мраку се тужна мелодија свира
У мраку се кривица нагомилава
У мраку се лаж изговара

Лажљиве су зелене очи
Лажна им се љубав даје
Тужне су плаве очи, минут срца за њих не постоји
А живот мало био би

Истина, тешка је
Љубав, тужна
Срце празно
А јутро далеко

Ирена Вучковић

Прехрамбено-угоститељска школа, Чачак
Ментор: проф. Драгица Симовић

ZIMA

Ko se to tako krije krhko, iza raspucale grane
Što mi dušu tankom bijelom ljepotom hrane?
Ko se to tako krije nesvjesno, iza napuštene brane
Što popije vodu na iskap i ledom kroji dane?

Ko se to tako šunja i ostavlja u snijegu tragove
Što mi oduzima dah i zaleđuje osušene pragove?
Ko se to tako šunja i suzu poput ledenice nagoni
Što mi pije snove u tamnoj noći i od smrzaja progoni?

Ko se to tako račva preko livada i zelenilo protjera
Što napravi snješka i avanturu pustu dotjera?
Ko se to tako pravi mističan pa me na ovu ljubav natjera?
Večeras se čarobna zima ispušta iz fenjera!

Samir Suljić

Mješovita srednja škola, Srebrenik
Mentor: prof. Almira Zahirović

PUTOVANJE

O milo tlo,
Fali će mi sunca tvog svod,
Hlad i pčele roj
Fali će mi zvezdani kraj tvoj.

Fali će mi tako,
Al' neću zaboravit svakog.
Dok se sjetim, slika ta ne bleđi,
A novi putni svod kraj oka mog je hod.

Putujmo! Putujmo, prijatelju moj.
Putujmo gdje neznanci bit ćemo mi.
Upoznajmo stare i nove staze te
Ma kakav god svijet bio taj,
Radujmo se slobodi golemoj toj!

Do tačke naše stići ćemo mi,
I zaboravićemo prostačke okove te.
Naše putovanje neće bit bolovanje,
Već za um naš radovanje.

Put naš je dug
I neću dvaput klonut,
Uzalud brinut,
Uz ovaj vidokrug
Cilj može biti dostignut!

Buntovnici bićemo mi,
Stanovnici čudnovatog svijeta tog.

Pasoš carinik biće naš,
Književnik i dopisnik.
Pečat biće advokat vaš
Da cio svijet je naš!

Ksenija Babović

Gimnazija *Slobodan Škerović*, Podgorica
Mentorka: prof. Maja Sekulović

PIŠEM

Nemam šta da napišem,
opet...
Opet će da zamre dio mene koji to jedini zna
i opet će me to pokopati.

Nemam čime da napišem,
i opet će me progoniti
isti oni duhovi
što mi u more svrate.

Nemam na čemu da napišem,
nemam svitka bijelog
da dvije, na njemu, pametne sastavim.

Nemam kad da napišem
kad mi svako doba dana
nosi uspomenu na jučer
i zadnji dobar dan.

Nemam gdje da napišem,
jer mi svaki ćošak planete prijeti
udarцем u glavu i buđenjem.

Nemam kome da napišem
kada mi je zadnja nada postala prah
što se sam briše.
Nemam kome da pišem
Jer te nema više.

Iris Stuhli

Opća gimnazija *Sveti Franjo*, Tuzla
Mentor: prof. Sanja Tomić

САН

Осам ујутру је а гласни звук сирене
Одзвања ти у глави
Линија реалности и сна је мутна
Заробљен у четири камена зида
Са неколико хладних металних шипки кроз које гледаш
Дане и дане не радећи ништа
И немаш ништа сем времена и мисли
Све до судњег дана
Да само још једном можеш да видиш срећна лица најближих
Да можеш да осетиш како си вољен
Будиш се
У позадини цвркут птица
Сунчеви зраци пробијају се кроз густе зелене листове са дрвета
Шапућеш себи дрхтећи да све је био само
Сан

Андрија Атанацковић

VII београдска гимназија, Београд
Ментор: проф. Јелица Пајић

RANJENE PTICE

Ono plavo nebo koje smo gledali,
Ono sada posmatra nas.
Kada smo se potajno nadali
Ono je bilo naš unutrašnji glas .

Došao si poput tihog povjetarca...
Kao list sa stabla pao si u vir mog života,
Ali, tu je tvoj miris i onog davno zaboravljenog letnjikovca...
On budi djevojčicu u meni i onaj dječiji kikut.

Cijeli svijet stane kada mi kao ptica dolepršaš
i probudiš u sred zime naljepše proleće.
Kada me nenamjerno i nesmotreno dodirneš,
Sve dimenzije u meni poremetiš i uzburkaš!

A, onda poput osjeke povučemo se iz ove priče.
Jer, dvije ranjene ptice na jug ne lete zajedno.
Iako je izvor mog života u tebi ,
A, tvoj u meni ..
Zbog rana, ne vidimo ono što je između nas očigledno.

U pravu su kada kažu da je zabranjeno voće najslade ...
Ali, zašto je baš nama zabranjena ljubav?
Da li se stvarno sudbinska ljubav na pola puta nađe,
Ili osećanja zbog nedostižnosti odu u zaborav?

Mi nismo dovoljno hrabi da pratimo putanju emocija.
Strah koji osećamo
Lako bi iščeznuo
da se samo malo sigurnije pogledamo.

Rez Florin

Tehnološka gimnazija *Dunavska Klisura*
Nova Moldava, Rumunija
Mentor: prof. Vera Novaković

Двеста најбољих средњих школа у „Огледалу“

Миленија Симић Миличиновић

Јединствен и у просветним круговима значајан часопис „Огледало“ већ девету годину заредом неубицајена је и жељено илчекивана збирка стваралаштва ученика и професора средњих школа. Проистекао из плодотворног рада школске галерије „Кулоар“ Математичке гимназије у Београду овај магазин је израстао је у стедиште бројних конкурса у којима учествују средњошколци и њихови наставници и ван граница наше доминионе. Крајем сваке године важан део овог несвакидашњег зборника ђачких и професорских радова, јесте и ранг-листа двеста најбољих средњих школа. У објављеном, најновијем броју „Огледала“ на том списку се, осим најуспешнијих школа из Србије, налазе и 33 школе из Републике Српске, 24 из Федерације Босне и Херцеговине, десет школа из Црне Горе, седам из Хрватске, три из Северне Македоније, по две из Словеније и Румуније и једна из Мађарске.

Часопис сарађује са више од 250 школа у региону.

– „Огледало“ се бави стваралаштвом средњошколца и њихових наставника, из Србије и региона, у области есеја, прозе, поезије, новинарства, беседништва, ликовних радова, фотографије и филма. Нови број доноси најбоље радове са конкурса у којима су учествовали ученици и наставници средњих школа од Марибора, Загреба, Бањалуке, Сарајева, Брчког, Вуковара, преко Зрењанина, Београда, Ниша, Крушевца, Чачка до Погорице и Котора. Најбољих десет школа у врху „Огледалове“ ранг-листе су: Математичка гимназија, Шета београдска, Гимназија у Чачку, Карловачка гимназија, гимназија „Слободан Шкервић“ из Подгорице, београдска Школа за дизајн, Зрењанинска гимназија, Десета београдска гимназија „Михајло Пупин“, Филолошка и Девета београдска гимназија „Михаило Петровић Алас“ – објављивања за „Политику“, главни уредник часописа „Огледало“ Радивоје Благојевић, професор социологије у Математичкој гимназији.

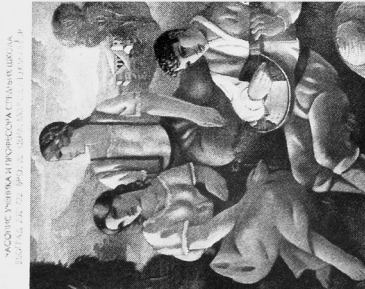
Место на овој ранг-листи зависи од учешћа и остварених резултата у

досадашњим конкурсима „Огледала“. Међу њима су „Београдска огледања“ – наметана у три категорије: песма, кратка прича и есеј, затим „Беллист“ – листане средњошколских листова, „Беоцеф“ – средњошколски фестивал кратког филма, „Блесак“ – одраз професора средњих школа у „Огледалу“ кроз кратке приче, песме и есеје...

Осим тога место на ранг-листи зависи и од учешћа на манифестацијама у оквиру галерије „Кулоар“, као што су „Беопис“ – београдско беседништво средњошколца и „Беокулис“ – израз средњошколца у медијима: ликовни рад, фотографија и кратки филм.

– Будућу се и награде, похвале, објављени радови и учешће на шест међународних конкурса, затим сви објављени радови у „Огледалу“, како ученика, тако и професора, у периоду од школске 2014–2015. године до данас. Релаксија жељи да охрабри ученике и професоре да учествују на будућим конкурсима и сарађују са нашим часописом, јер тако доприносе властитој афирмацији и угледу своје школе – указује Благојевић.

ОГЛЕДАЛО

ОГЛЕДАЛОВА АМСТА СРЕДЊИХ ШКОЛА
7. БЕОГРАДСКО ОГЛЕДАЊЕ ■ 3. БЛЕСАК

ВЕРОВАЊЕ

Свијма је врло важно да виде име своје школе у овом часопису

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

7. БЕОГРАДСКО ОГЛЕДАЊЕ - КРАТКА ПРИЧА

ОГЛЕДАЛО

ЧАСОПИС УЧЕНИКА И ПРОФЕСОРА СРЕДЊИХ ШКОЛА
БЕОГРАД 2015/2016 ogleдалo.edu.rs ISSN 2466-2712

**НАЈЧЕШЋЕ ЈЕ ТЕЖАК ПОЧЕТАК
ДЕСЕТ ПУТА КОРИСНИЈИ ОД ЛАКОГ
ЉУДИ (НАЈЧЕШЋЕ) ЛАЖУ КАКО БИ
ЗАШТИЛИ СОПСТВЕНУ РЕПУТАЦИЈУ**

БЛАГОВЕСТ

ОГЛЕДАЛО, бр. 2 (2015/16)

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

КАВЕЗ

Прва награда 7. БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

Стојао сам испред оловних врата и нисам знао гдје сам и како сам ту доспио. Све ми је било избрисано у глави, али, за чудо, томе нисам придавао значај. Гломазна врата сама су се отворила пуштајући ме у собу са мерменим зидовима и високим плафоном. Дочекала ме је гомила тмурних сивих лица у бијелим или црним, потпуно истим одијелима. Моји румени образи и шарена одјећа јасно су се одвајали од њих, али на то нико није обраћао пажњу. Све очи су биле упрте у неке цвјетне аранжмане на сталцима који су једини разбијали монотонију. Попут магле, око њих су кружили шаптаји саздани од разних коментара. „Како су само лијеপি!” – и – „Одвратни су!” – смјењивало се у разним облицима. Говорили су себи у браду довољно гласно да се њихове ријечи чују, а опет тихо колико је потребно да се не сазна ко их је изговорио. „Умјетност” – чуло би се на моменте. И заиста, умјетност је била те цвјетне гомилице учинити тако привлачним. Изгледале су као апстрактне слике чије је значење скривено под слојевима и које свако види другачије у зависности од раскоши или сиротиње што царују у закуцима душе.

Много већу пажњу, ипак, привлачили су ми људи – њихове реакције, претјеране и извјештачене, на нешто ново и другачије. У мојим очима цвијеће које је одударало од симетричности тог црно-бијелог свијета као да је било једино живо у соби. Тиркизне нијансе које су урањале у модро-црвену као да су жељеле нешто рећи, али нико их није слушао. Сви су били превише заокупљени спољашњошћу да би и помислили шта се то притајило испод листова и латица.

Наједном угледах налијево отворена врата која као да су ме дозивала. Нисам могао одољети искушењу. Кроз мрачан узак ходник дошао сам до велике собе пуне златних кавеза разних облика. У полумраку назирао се сто на коме су биле руже, љиљани, тулипани, хортензије... Око стола било је много више разнобојних врста него на аранжманима у претходној соби. Сва опрема била је разбацана по тој очито радној соби у којој су се, вјероватно, стварали они необични букети. Сву пажњу заробили су ми ипак златни кавези. Шта ли ће бити заробљено у њима? Прије него што сам могао и да се начудим, у собу је ушла непозната ђевојка. Њено лице било

ОГЛЕДАЛО

је тамније од нијанси оних лица која сам већ видио. Одјећа јој је наликовала на моју, била је асиметрична, разнобојна, весела, издвајала се као букети који чекају свој ред. Хтједох да јој приђем, кажем нешто. Да започнем разговор са једином особом од које ми се чинило да бих могао да очекујем неки пристојан одговор, али страх ме бијаше заробио, претворивши ме у кип са очима сакривеним иза једног од кавеза.

Нисам стигао ни да јој боље погледам лице, сву пажњу преотеле су ми руке, које као да су нешто извличиле из њених груди. Препознах на крају неко црно створење које се непрестано батргало док је са њега цурила крв. Уз много муке стрпала га је у кавез. Лице јој је одмах промијенило боју и она загаситост као да је ишчезла са створењем. Сваким тренутком постајало је све руменије и живље. И на моје запрепаштење она поче да качи бијеле руже на решетке. Полако, додавала је и жуте зумбуле и лила хортензије. Створење није мировало, безуспјешно се трудило да изађе. Гризло је и гребало, остављајући на њеним рукама ране као доказ свог труда. Није се обазирала на бол, настављала је свој посао. Механичким покретима, очито добро увјежбаним, слагала је пупољке и намијештала листове, украшавала све то машнама и тракама. Цијели процес одисао је неком мистичношћу која ме је мамила.

Њена смиреност заслуживала је дивљење. Без ријечи подизала би цвијеће које би створење оборило или сломило, замјењујући га новим још љепшим. Радост, да, радост се могла прочитати са њеног лица са сваким завршеним дијелом кавеза.

Најзад, кад је створење било потпуно сакривено иза цвијећа, она узе кавез и однесе га кроз ходник, онај исти којим сам и ја пошао. Да бих остао скривен, морао сам јој дати поприличну предност која је била истовремено и ризик да ћу је изгубити из вида. Послије лутања, опет сам био ту у великој дворани у којој је све и почело. Она је стојала у средини, једва сам је препознао. Руменило ју је одавало. Бијаше у истој одјећи као и остали. Да ли је то било правило тога народа или времена, па су га се сви тако вјерно придржавали? Пред њом је стојало и сами можете погодити шта. Она мала гомила аранжираног цвијећа, чијем сам рађању имао необичну част да присуствујем, сад је и осталима отимала знатижељне погледе. Коментарисали су као и на почетку. Дивљење није изостало иако нису знали шта је унутра.

Кладио бих се да је у сваком било исто, мало, злокобно створење. Зашто ли га је, пред очима свих, држала ту у златном кавезу? Неки бијес појавио се у мени. Мржња чији разлог ни сам нисам знао. Та неодговорена питања прерасла су у сумњу којој није требало много да се претвори у предрасуде. Не могу објаснити зашто,

али осјећао сам потребу да нешто кажем. Могао сам да коментаришем њихову црно-бијелу одјећу или да осудим њихово шапутање. Али не, ја сам напао њу, једину другачију, једину довољно храбру да створи промјену.

„Шта је унутра?” – питао сам. И одједном, постадох центар свеопште пажње. „Шта је испод цвијећа? Шта је у кавезима?” Као ехо присутни су шапутањем између себе понављали моје ријечи.

Почела је да бјежи. Покушала је да се стопи са тим морем у двије боје. Али ја сам је самоувјерено пратио. Тако славољубан, желио сам да објелоданим истину, не мислећи на посљедице. Понављао сам питања, док је она наставила да избјегава погледе као да су били меци. Страх у њеним очима ме је охрабривао, дражио ме је да наставим. „Зашто сте их донијели овдје? Та мрачна створења! Видио сам их!” – викао сам. Осјећао сам се тако моћно. Најлуђе од свега, био сам убјеђен у исправност својих поступака. Сви су почели да загледају цвијеће. Коначно су постали свјесни да има нечег испод те лијепе фасаде. „Каква је то притајена игра коју изводиш? Како ти лице више није боје густог дима, шта си то извукла из своје дубине?” Била је на нишану свих очију, гладних и сурових. „Отров”. Процједила је кроз зубе. Кавези су почели да се тресу. То ми је дало подстрек да наставим. „Отров” – кажеш. Какав сад отров, ко су та непозната створења затрпана шареним цвјетовима? Кога кријеш пред знатигељним зјеницама?” Била је тако блиједа, претрављена, дрхтала је. „Кога си заробила у кавезима?”

„Бол!” – уз врисак она паде на кољена. Врата кавеза су се почела отварати ослободивши тамне створове. Црно перје и латице падали су по соби. Све је добило изглед агоније. Од цвјетних аранжмана остале су само решетке кавеза са понеким усамљеним, раскупусаним цвијетом на њима. Нисам стигао ни да погледам у њу, бјелило ми је прекрило очи.

Зурио сам у плафон своје собе прикован за кревет. Сан, све је то био само сан! Полако враћала ми се снага. И даље ошамућен, придигао сам се и кренуо према прозору. По мом столу, чију сам површину немарно дотакао, биле су разбацане прочитане и непрочитане књиге, а отворен прозор дао ми је прилику да видим уобичајену слику – сусједни балкон пун цвијећа. Мало касније, механичка конструкција мог тијела вукла се улицама док су ми мисли и даље биле у оној мермерној дворани. Стид, обузео ме је стид. Како сам могао тако поступити? Зар је заиста радозналост била довољна да се потисне све оно људско у мени, или је то био страх од другачијег које је преузело контролу?

Ништа ми и даље није било јасно. Она другачија одјећа, боје, лица... И овдје су људи подијељени, да не помињем, али је доживљај

ОГЛЕДАЛО

другачији. Зашто је ђевојка огрнула њихову одјећу, да би се стопила с масом? Да не би штрчала. Можда је знала како пролазе они који се издвајају. И оно што је рекла – отров.

Да, сви су ми заста дјеловали отровани, та сива болесна лица. Зар је у сваком од њих било по једно онакво чудовиште? Она их се барем знала ослободити. Рекла је да су они бол... Значи ли то да је мржња могао бити неки од њих, или завист, презир? То су заиста отрови за душу. Али зашто ли их је изложила ту пред свима?... Умјетност. Зашто су то називали умјетношћу? Па и јесте умјетност сакрити бол пред свијетом.

Нешто тако ужасно претворити у нешто предивно и имати храбрости показати га.

Раде ли то заиста умјетници? Сакривају ли своју бол испод слојева и слојева боја? Или написаних реченица? Да ли су ријечи само решетке иза којих станује патња? Можда су највећа дјела настала да буду парван који ће сакрити олује самотних часова, јер свака бол је лакша ако се подијели, макар и на такав начин. Можда је моја безимена своје радове изложила пред свима из те неодољиве људске потребе да у човјеку види човјека. Сигурно се надала да су бар неке душевне очи остале непомрачене за оно што је она виђела. Да ли је то био њен начин да каже оно што се ријечима није могло срочити?

Оно за шта ју је живот учинио нијемом.

Све ме је ово подсјетило на мозаик. Ријетко ко ће обратити пажњу на линије између каменчића, на оно бијело између редова. Гледаће само коначну слику, битно је да је она лијепа, савршена. Унутра може да се сакрије било шта. Сједио сам на клупи у парку. Држао сам једну од књига из разбацане гомиле на столу, прву која ми је допала руку, у жељи да прекинем врпцу овом необичном дану. Већ послије неколико прочитаних страна искрала се властита мисао: „За шта ли је ова књига кавез?“

Јована Станишић

Гимназија, Котор
Менторка: проф. Љиљана Оца

ПРИЧА О ЧЕКАЊУ

Друга награда 7. БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

Хладно ми је, уморна сам, морам да се одморим негде. Ускоро ће пасти мрак.

Шумска стаза којом већ сатима ходам је промрзла, у шуми је студено и магловито, скоро се ништа не види испред осим једне једине тачке светла. Пожурих ка тој светлости и убрзо угледах велику брвнару а испред ње једну старицу.

„Могу ли да уђем накратко, да се угрејем?“, упитих. Старица благо климну главом и једва се осмехну. При уласку приметих да кућа делује некако мања него споља, али је топла и удобна. На зиду висе разне слике младе жене смеђе косе и тамних очију, која ми делује некако познато. На столу разбацане свеске, пуне разних текстова и прецртаних реченица. Приближих се како бих прочитала нешто, али ме старица предухитри, затворивши све свеске и ужурбано их склањајући. „Немој да их читаш! Нису готове, а и сумњам да ће ти се свидети“, рекла је. „Како то мислите?“, упитала сам, а онда помислила да можда она, као и ја, воли да записује идеје и текстове за књиге, па сам се повукла. Знам како се ја осећам када неко жели да прочита оно што сам писала. „Сигурна сам да су у питању лепа текстова, али у реду је ако не желите да их поделите са мном“, рекла сам.

Старица слегну раменима и пружи ми једну свеску. „Можеш да прочиташ ову, али нисам сигурна, можда ти се не допадне.“

Била је то прича о изгубљеној љубави, вечном чекању и незнању. Иако је била тужна, то је била једна од најинтересантнијих кратких прича које сам прочитала.

Запањено сам погледала у старицу тамних очију, чије се лице још више наборало од некакве забринутости. „Па ово је нешто најбоље што сам икада прочитала! Зашто не поделите ову причу са осталима? Зашто не објавите ову причу?“ „Плашим се да се другима неће допасти као теби. Написала сам је пре више од двадесет година.“ „Двадесет година? Шта сте чекали?“, упитала сам у неверици. Потпуно је бесмислено што је ова жена крила такав таленат. Зашто је толико дуго чекала да га неком покаже, који је смисао онда?

Почех да размишљам о самом делу. Млада девојка годинама чека да се поново сусретне са младићем који живи веома далеко; љубав исказују једно другом само у писмима. Девојка се очајнички

ОГЛЕДАЛО

нада да ће га једног дана поново видети, да ће бити уз њу и да ће поново моћи да гледа у његове очи. Годинама га чека, али узалуд. У последњем писму младић јој објашњава да је пронашао другу јер жели да испуни очекивања својих родитеља. После тога није стигло ни једно писмо од њега, али је сва она стара девојка заувек чувала, ваљда као једини доказ да је њихова љубав уопште постојала.

Свидела ми се та прича, некако ме подсећала на мој живот. „Прича коју сте написали ... да ли је стварна?” „Јесте”, рече тужно, „мислила сам да наше виђање раздваја пар месеци, али су се месеци претворили у године, године у деценије, а деценије у цео усамљен живот.” „Али то је апсурдно! Зашто сте целог живота усамљени због једног човека?” „Љубав, девојко, страх, незнађе... Неки људи чекају јер се плаше. Плаше се критике, плаше се бола, плаше се разочараности. Зато чекају док им не дође нешто боље.”

„Свашта, то је глупо, чак и ако живот није идеалан, бар мора да се покреће! Не можемо само да стојимо у месту и чекамо да нам љубав, успех или срећа падну с неба. Свако има своје страхове, али то није добар разлог да протраћимо живот чекајући! Ви само чекате смрт!”

Знам да сам строго одговорила старици, али некад треба бити оштар према људима да би се отргли из обамрлости...

Старица ме благо потапша по рамену и рече: „Лепо си све то рекла, али је прекасно. Жртва чекања може бити било ко, било ко може да се заглави у том кругу, на њему је да ли ће изаћи одатле. Зато те питам, да ли ћеш ти чекати, да ли ћеш завршити овако?” Сада је и њен глас постао прекоран док је гледала у нешто иза мене.

Окренух се и видех отворену фиоку пуну старих писама. Очи ми се напунише сузама кад погледах старицу чије су тамне очи биле упрте у моје, исто тако тамне очи.

Сад знам ко је ова старица, зато ми је била тако позната, зато су ми се и оне слике на зиду чиниле познатим. Са осмехом одговорих: „Не брини, Нина, нећу чекати!”

Нина Контић

Економска школа *Нада Димић*, Земун
Ментор: мр Снежана Обрадовић

СОБА

Трећа награда 7. БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

Сваки дан се будим у истој просторији, сваки дан се чини истим. Устани, отвори прозор – чуј глас и буку људи, иди у школу, спавај. Да ли сви људи живе овако? Или је ово можда само оно што називају преживљавањем.

Враћам се кући и улазим у исту хладну просторију. Почела сам да мрзим боравак у својој соби, пуна је успомена на страх и плач. Увек сам била плашљива јер сам живела у кући у којој није било другог избора. Тата би се враћао са посла пијан док је мама викала на њега, а ја бих све то слушала. Била бих овде у овој мрачној просторији. У ствари, није она толико мрачна.

Она је као штит од свега што се дешава, од спољног света, од беса мог оца. Да ли је морао да ми уништи детињство? Шта чини људе таквим, мора да је и њихово било исто? Гледати мајку пуну суза и страха мислећи да ће да је удари. На срећу, то никад није урадио.

Вечерала сам у кухињи и чула свог оца који се поново вратио пијан са посла. Ушао је у кухињу, мрмљао је од алкохола и рекао: „Зар опет једеш“. Осећала сам се тако посрамљено. Отишла сам у собу и закључала се. Нисам могла да заспим. Лежала сам и опипала сало на стомаку.

Устала сам, упалила светло и сатима проучавала свој одраз у огледалу. Осетила сам како ми неко нежно помера косу. Загрлила ме је с леђа и тихим, нежним гласом шапнула да ћемо заједно победити то сало и тај одвратни одраз у огледалу. Помислила сам да, ако не могу да контролишем свог оца и његов бес, могу себе и своју исхрану. Тај одвратни одраз који ме никад неће оставити, то је била Ана. Увек се осмехивала преко мог рамена. Увек је понављала тим тихим, нежним гласом да се не плашим, и да, ако је будем слушала, биће све онако како сам одувек желела – мир.

Ана и ја смо се дружиле годину дана док није покушала да ме убије, а онда сам схватила да можда и није пријатељ. Увек би ми причала нашу рутину. Устани, прескочи доручак, вежбај, прескочи ручак, гледај се сатима у огледалу, прескочи вечеру. Вежбала бих увек у овој истој просторији док је зној цурио низ моја истакнута ребра и дрхтаве, мршаве руке. Некад би ме казнила и говорила како сам ја крива за дела свог оца и да сам боља ћерка, било би другачије. Те речи су ме инспирисале да покажем Ани да могу боље.

ОГЛЕДАЛО

Увек сам хтела да будем као Ана. Имала је узак струк, истакнута ребра, дуге мршаве руке и, најважније, самоконтролу. Радије би стајала него седела. Није волела да се одмара. Увек је вежбала док јој колена не би помодрела. Ретко је јела и пила. Мислила је да је вода чини већом. Радила је све ради доброг изгледа и мене учила исто. Није имала стрпљења и није волела да будем против ње. Терала ме је на ствари на које никад нисам ни помислила. Почела сам да лажем људе до којих ми је стало. „Јела сам”, речи су које су увек излазиле из мојих уста. Постале смо једно – само што је она имала контролу над свим што ми се није свидело, али волела сам је. Волела сам да ме казни. Волела сам тај празан осећај глади. Осећај контроле. Волела сам када би ми штипала сало и понижавала ме. Јер ако нисам њена, шта сам? „Ништа”, одговарала би Ана. Тај одговор ми је остао урезан у глави, јер, што је најстрашније, био је истинит. Без Ане ја сам ништа. Без савршенства ја сам нико. Ана је била све ближа мени и ја њој.

Док ми се Ана приближавала, ја сам постајала мања, а соба све већа, као да ме је гутала, више није била штит, већ циркус у којем су све тачке исте. Бука мог оца више није била проблем, као да су зидови постали толико дебели да нисам ни могла да га чујем. Ана ми је ту помагала. Била ми је највећи пријатељ, а у исто време највећи непријатељ. Коса ми је била слаба, стално је опадала. Зуби су постајали жути и покварени, а прсти дуги и бледи. Питања и брига људи дали су ми снагу. Јер се видео резултат. Плафон моје собе је имао звезде које су стално биле присутне. Како је Ана била ближа, оне су биле све веће. Колико год да ме је уништила, дала ми је нешто што нико никад није – контролу. Први пут сам се осећала срећно и имала сам неког да се поноси мноме. Или можда нисам?

Шта ако Ана заправо није стварна? Ани се није свидело што тако мислим, веома се наљутила на мене. Поломила је огледало и посекала ме стаклом. Први пут да сам се уплашила Ане. Њен глас је постао дубок и језив. Није могла да престане рез по рез све дубље. „Твоја кожа”, рекла је Ана, „јеси ли приметила? Плаче тихим плачем као моја.” Како је наставила да ме сече – у соби се све више осећао мир. Покушавала сам да је одгурнем, али нисам могла да се одупрем том осећају. Први пут сам осетила бол како пролази. Нисам могла више да разликујем њен и мој глас – постали су један. Она је постала ја. Више нисам била личност, већ само тело. Ана ми је шапнула: „Још мало, близу смо”. Неколико сати касније лежала сам у локви крви у овој истој просторији која је први пут постала светла. Али зашто сам ја само видела таму? Мајка ме је нашла у соби после три сата у тој истој локви крви, док је Ана била ту уз мене. Била је више од шифре у међународној класификацији болести. Анорексија нервоза.

ОГЛЕДАЛО

Гледајући у човека у белом мантилу и меких руку (ни налик на мог оца), чула сам како ми смиреним гласом говори да сам ја сада у једном зачараном кругу. Као Алиса у земљи чуда, одговорила сам. Насмејао се и преписао ми терапију. „Ове ће ти помоћи да порастеш, баш као Алиса”. Нисам знала да ли да му верујем, али помогле су. Из дана у дан, соба се смањивала, а ја сам сада расла, јачала, супротстављала се. Ана, када би се појавила, одступила би и чучнула мрзовољно у ћошак. Мегдан још увек траје, али након оваквог искуства, ја сам спремна да храбро станем пред огледало.

Стеванија Кукољ

Медицинска школа *Надежда Петровић*, Земун
Ментор: проф. Милош Стевић

OTIŠAO JE JEDAN VOZ, A DO SLEDEĆEG NEMAM GDE DA ŽURIM

Pohvala 7. BEOGRADSKOG OGLEDANJA

Nalazim se u svetu u kome ništa nije funkcionisalo kako treba, gde ništa nije imalo smisla i gde jedino ja to nisam razumela. Sve je izgledalo isto, ali ništa nisam prepoznala; kao da sam sve zaboravila, pa i zašto sam ovde. Naišla sam na železničku stanicu, i sve što vidim i osećam je maglovito; i dalje sam zbunjena. Navodno sam čekala voz i bila sam prestravljena i umorna. U kom pravcu će me voz odvesti? Šta ću sada? Razmišljala sam. Još jednom sam proverila kartu na kojoj je bio crveni voz. Nemam pojma zašto je imam u ruci niti gde sam je nabavila; a onda sam shvatila da je otišao; davno je prošao, a ja sam zakasnila. Opet sam to propustila.

Odmaknula sam se i oklevala, nisam bila sigurna šta da radim ili kuda dalje. „Tako sam izgubljena”, promrmljala sam.

Nisam mogala da mu vidim lice, ali jedan čovek je stao pored mene i pitao: „Šta tražiš?”

„Ne znam”, odgovorila sam.

„Pa žuti voz je upravo otišao, a sledeći će stići ili za sat vremena ili neće uopšte, nisam siguran.”

„Šta onda radiš ovde?”

Starac je rekao: „Čekam ga.”

Odlučila sam da mu više ne postavljam pitanja jer se trenutno bavim nečim hitnijim. Nisam mogala da se smirim.

„To su samo misli”, rezonovala sam, „i ne moram da im verujem”.

„Najbolja stvar koju možete da uradite u ovom scenariju je da razmislite o tome što je više moguće”, rekao je čovek. „Ne pravite galamu oko toga, samo pazite da ne prestanete da brinete, jer tako problemi nestaju.”

Samo sam sedela tamo, zbunjena povodom onoga što je pričao.

OGLEDALO

„Pogledajte sve te ljude”, rekao je, pokazujući na prazno polje. „Šta god da brinete mora biti milion puta gore od bilo čega drugog. Siguran sam da se oni nikada nisu osećali usamljeno, nisu izgubili člana porodice ili morali da polažu ispit iz matematike. Verovatno nikada nisu bili prestravljeni ili zabrinuti ranije.”

Dalje je rekao: „Oni verovatno nikada nisu bili uplašeni, nisu izgubili nešto značajno ili prošli kroz ono kroz šta većina ljudi prolazi u životu. Čime god da se bavite jeste najgore i najozbiljnije pitanje. Ikada.”

Dok sam ga slušala kako govori, razmišljala sam o svemu i ni o čemu u isto vreme, a povrh toga morala sam da slušam jednog iritantnog čoveka.

„Nekako, šta god da je to zbog čega gubite san to opravdava. Ljudi, s druge strane, žive večno, tako da ne brinite! Imate neograničeno vreme da vas parališu sumnje. Ne činite ništa povodom toga; samo nastavite da brinete o tome. Jer niko nikada nije bio u teškoj situaciji. I, šta god da je, uveren sam da je kritično i da neće nestati uskoro. Kao i sve druge stvari o kojima ste se brinuli ranije, a sada ih se ne sećate”, završio je i onda nestao.

Sedela sam u tišini, misleći o svemu što je rekao. „Možda je bio u pravu?”, pitala sam se. „Ali dobro, jedan voz je prošao, a do sledećeg nemam gde da žurim...”

Trenutak nakon toga, pogledala sam ulevo i tu je bio moj sat. Bilo je 7 ujutru i 3 minuta. Jutro je, a ja u svojoj omiljenoj pidžami. Sve je konačno bilo lakše, osećam se kao da mi je neki veliki teret pao sa ramena, a neka velika briga, ne sećam se više ni koja, konačno nestala.

Natalija Stamenković

Zemunska gimnazija, Beograd
Mentor: prof. Boško Milosavljević

ŠTO RADE FORMULARI DOK SPAVAMO?

Pohvala 7. BEOGRADSKOG OGLEDANJA

I

Umuklo doba noći, u tamnoj crnoj šumi čekao je državni tajnik. Ondje je bila samo jaka kiša i puno blata. Ovaj je već kasnio, i to nekoliko sati. A ipak, znalo se tko je glavni. Prođe još nekoliko sati i napokon se iz suprotnog smjera ceste počnu probijati dva fara kroz šumu i kišu.

To je bio on. Bio je to predstavnik konglomerata papirne industrije. Njihovim blagoslovom formirale bi se i raspadale vlade. Njihove riječi bile su zakon.

Državni tajnik i predstavnik izadoše u susret jedan drugom. Dijalog započne predstavnik.

„Znači, Vi ste onaj koga zanima, ehm, poslovni ugovor s Centralnom tiskarom?“

„Upravo tako... Rekli su mi da ste Vi čovjek s kojim mogu sklopiti takav ugovor“, reče tajnik s oklijevanjem.

„Povećajte broj formulara za dvadeset pet posto pa ćemo onda razgovarati.“

Rastadoše se bez riječi, svatko svojim putem.

II

Brujanje pisaaćih mašina, brundanje brojnih tiskara, sve je to bila svakidašnjica u Centralnoj tiskari. Svi državni formulari ovdje su se proizvodili i dalje distribuirali. Poslovice kaže: „Tko kontrolira tiskaru, kontrolira državu“. A to nije ni bilo daleko od istine. Ako bi netko ugasio Tiskaru, pa kako bi država funkcionirala? Ljepilo koje cijelu stvar drži zajedno, to je birokracija. Bez formulara, vlastoručnog potpisa, štambilja, pet vrsta identifikacijskih brojeva, kako bi uopće išta radilo? Papirna industrija kontrolirala je tiskare, ali u posljednje vrijeme naveliko se uzdizao novoformirani kartel proizvođača štambilja, takozvani Veliki

OGLEDALO

Štambilj. Zato je Mirko i bio ovdje. Njega je Veliki Štambilj kupio. Umjesto da ode na svoje radno mjesto kao inače, uputi se on u tiskaru i zgura svoju aktovku ispod najvećega i najvažnijega tiskarskog stroja. Vrijeme je već otkucavalo. Danas u ponoć, kada svi već odu kući, ako sve pođe po planu, tiskare više neće biti.

III

Kaos. Stanje uzbune. Elementarna katastrofa i vojska na cestama. Ipak nije bilo mudro napasti samo srce Papir-konglomerata. Pa oni su u svojim džepovima imali pola vlasti! Sad se sve poklopilo! Broj formulara naglo se povećao, bilo je očito da je vlast njihova. Cilj nikada nije ni trebao biti preuzimanje tržišta Papir-konglomerata. Ipak, za štambiljanje je potreban papir.

Cilj je trebala bila Crna Penkala. Ondje i možemo preuzeti dio tržišta. Ovo se još može popraviti.

„Daj mi Mirka na telefon, odmah!“, zadere se Direktor upravnog odbora Štambilj- konglomerata.

„Čuj, Mirko, imam zadatak za tebe. Otiđi do Čeličnih Tvoraca. Oni sigurno imaju novu narudžbu strojeva za tiskanje. Uvjeri ih da je naša tinta bolja od one koju im Crna Penkala prodaje, da učine sve kako bi novi strojevi mogli primiti samo našu tintu. Što god dobivali od Crne Penkale, ponudi tri posto više. Zvuči malo, ali to je velika marža.“

IV

Tvornica takozvanih Čeličnih Tvoraca bila je uistinu ogromna. Toplina se dizala iz vrelog željeza, dimilo se, lupalo, bušilo, sušilo... Kad je Mirko ušao u tvornicu, nitko se i ne obazre.

Oni su ga već očekivali. Je li ovo djelo Crne Penkale? Tko ga je izdao? Pogledao je iza sebe, vrata su već bila zaključana. Hodao je jedinim putem kojim je mogao, ravno. U uredu na kraju postrojenja sjedio je Državni Tajnik. Obratio se Mirku:

„Ti si, znači, onaj koji je uništio tiskaru. Znaš, napravio si puno posla za mene. Sad, evo ti ovo“, reče Tajnik i gurne aktovku punu novca Mirku, te nastavi govoriti. „Znam ja te poput tebe. Tebi je svejedno za koga radiš dok god dobivaš novac. Ja nemam ništa protiv, ali pazi se. Mene se izdaje samo jednom. Sad, obrati se svojim šefovima i reci im da Čelični Tvorci prihvaćaju njihovu tintu, ali samo u standardnom cilindru za punjenje B-75. Te cilindre prodaje moj kum. Daj im ovaj kontakt. Također, ne miješaj se u papirnu industriju. Njihovo je doba prošlo. Ovdje sad imam nešto novo, nešto što će promijeniti cijelu državu! Nešto što će obogatiti mene, tebe i te tvoje štambilj-fanatike.“

OGLEDALO

V

Tri formulara na dan. Jedan za vožnju, drugi za dolazak na posao, treći za odlazak kući. Znalo je tu biti još njih... Ali dobro, šta se mora, mora se. Međutim, danas nije bilo odlaska na posao. Velika nestašica formulara, kažu. Ne piše se dobro državi...

A sada još i ovo. Neka krajnja ludorija, valjda neka moderna stvar. Nema više papira, sada je sve na nekim čudnim smotuljcima. U stvari, pa to je tkanina na kojoj tiskaju formulare! Budući da je tkanina, svako se slovo mora tiskati posebnim štambiljem. Pisati se ne može, a nije ni dopušteno što se tiče Ministarstva administracije.

U svemu ovome, svi su zaboravili na Ministarstvo administracije, a ono je radilo iza leđa Državnog Tajnika...

Domagoj Antičić

XV gimnazija, Zagreb

Mentor: prof. Marina Katinić Pleić

НАЂЕН

Похвала 7. БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

Звук овог иритантног сата као да нема намеру да престане. Баш ми је лепо почело јутро. Није ми се устајало из кревета који, чинило ми се, као да никада није био удобнији и топлији. Само један поглед кроз прозор, поглед на сивило овог великог града, још више је угашио жељу да устанем. Али знате како кажу, шта се мора није тешко.

Средио сам се и изашао из овог хаоса, који називам домом. За собом сам оставио моје чланове породице, који су ми више као странци него породица. Наравно да су се свађали и наравно да сам их чуо и након затварања ових старих оронулих врата. Упутио сам се ка обичној трафици како бих купио цигаре.

Овај пут знам напамет. Мислим, ипак овука пролазим скоро сваки дан. Управо зато нисам обраћао пажњу куда идем. Одједном, осетио сам да падам. Мислио сам да сам се онесвестио. Изгледа да нисам. Падао сам тако кроз облаке, не знајући шта се заправо дешава. Преплашен сам. Затворио сам очи. Мислим да сам чак почео да врштим. Осетио сам како све брже и брже падам. А онда је све престало. Нисам више осећао ветар који је до малопре улазио под моју одећу и ударао ме у лице.

Пажљиво сам отворио очи. Стајао сам на ногама. Дочекао сам се на неко место које се чинило као нечија канцеларија. Шта се управо десило? Није било никога. Просторија је била јако мала. У себи је имала низак сточић и две беле фотеље. Ниједан прозор, само врата на једном крају.

Како сам их угледао, тако су се она отворила. Али нема никога ко их отвара. Завирио сам кроз врата јако несигурно. Осетио сам да неко стоји иза мене. Брзо сам се окренуо и видео га...

Нервозан сам. Његов поглед ми ствара непријатност. Пружам му руку јако млитаво. Као да је од желеа. Чврсто ме је ухватио, након чега је уследило нежељено руковање.

Погледао је у фотељу. Схватио сам то као знак да седнем. Сели смо истовремено. Седео је раширених ногу и руку, што и приличи његовом послу. Скренуо је поглед ка прозору, што ми је дало неколико секунди да га одмерим.

Носио је исполиране црне ципеле. Деловале су као да су направљене за дина. Могао сам их корисити као кану, што не би била

ОГЛЕДАЛО

лоша идеја, само да одем одавде. Имао је црну кошуљу и црне панталоне, све заједно са... Наравно, црном краватом. Као да ми је дошао на сахрану. Шта ако јесте?

Његов црвени тен је пробудио оне ситне бубе, које су почеле хаотично да се крећу испод моје коже. Жмарци. Одмеравао ме је дрско и са гађењем. То је вероватно зато што је он у свечаном оделу, а ја... Ја сам у својој омиљеној сивој тренерци, коју носим скоро сваки дан. А на глави имам наранџасту вунену капицу, коју сам купио на распродаји прошле недеље.

Нога, као одсечена од мог тела, удара брзо о под. Не могу да је контролишем. Погледао је у моју ногу. Имао сам осећај да жели да је одсече колико га је нервирала. Брзо сам ударио себе по бутини у нади да ће престати. И јесте. Али ме је он погледао зачуђено. А онда опет... Та проклета нога... Сада разумем зашто је имао жељу да је одсече. Погледао ми је у патике... које су некада биле беле. Некада давно, пре него што смо нас двојица почели да играмо јурке. Сада су сиве од прашине. Али су и даље чистије од моје душе.

Некада га нисам видео раније, али могу признати да изгледа баш онако како су ми га описивали. Нисам ни веровао у ту причу, „продати душу ђаволу”. Ко би рекао? Ипак ме је нашао.

Нина Кулић

VII београдска гимназија, Београд
Ментор: проф. Љубиша Суботић

НЕ ПОСТОЈЕ ХРАБРИ

Похвала 7. БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

Смрт. Многи би рекли да је то лакши пут и да га само кукавице бирају а да храбри настављају да живе. То није истина, када је цео ваш свет против вас, ви бирате смрт, она вам се пружа као опција и спас.

Ко год да каже да ће вам средња школа отворити очи и да је то најлепши део живота, лаже вас. Права истина је ово: када сте у том периоду, ви не живите, ви преживљавате, свакодневно се борите са притиском друштва и трудите се да мењате себе како бисте се осећали боље. Или тако бар мислите. Увек сам била одлична у школи, чак сам се бавила и ваннаставним активностима, увек сам била у популарнијем друштву и имала много пријатеља. Тако се чинило, права истина је да сам била много несигурна због свог изгледа, нисам сматрала да је моја тежина одговарајућа и покушавала сам то на све начине да поправам. Моји родитељи нису обраћали превелику пажњу на то зато што је изгледало као да је све у реду. Знали су да сам одлична у школи и нису мислили да би било где могао да постоји проблем. Временом сам избегавала да се гледам у огледало, нисам хтела да идем у куповину ни са ким осим сама, почела сам да избегавам друштво и да се затварам у себе. Сваку ноћ сам проводила у сузама и проклињала саму себе зато што нисам мршава. Добијала сам анксиозне нападе и нападе хистерије пре него што треба да идем у школу. И никоме то нисам рекла, све о чему сам бринула био је мој изглед који сам мрзела. Нисам волела себе и у пар прилика сам пожелела да ме нема, да нестанем и да све буде готово. Убрзо сам престала да једем и дане сам проводила затворена у соби са својим мислима. Толико пута сам желела да кажем мами шта се дешава, али просто нисам имала снаге за то. Моја мама је особа коју највише волим и коју никада не бих могла да повредим и баш због тога јој ништа нисам рекла.

Она је била независна и способна жена и нисам желела да је ометам својим проблемима. Једног дана ми је било много лоше и одлучила сам све да прекинем. Нисам могла више да издржим и решила

ОГЛЕДАЛО

сам да се предам. Не могу цео живот да живим мрзећи саму себе. Слагала сам маму да идем у шетњу, са собом сам понела телефон и слушалице. Док сам долазила до оближње зграде, размишљала сам и убеђивала себе како је то добра ствар, како ћу спасити саму себе и да је скок са зграде добра одлука јер ћу тако скратити све своје моје муке заувек. Никада више нећу размишљати о стварима које сам појела и о стварима које не смем да поједем. Дошла сам до зграде и попела се на кров. Неко време сам само стајала и разгледала све око себе, била сам као опчињена. Гледала сам испред себе али нисам видела ништа, слушала сам буку аутомобила, али није било звука. Лењим корацима сам дошла до ивице крова, попела сам се на њу и села. Пролазили су минути а ја ништа нисам урадила хтела сам да запамтим сваки детаљ пре него што одем. Хтела сам да запамтим мирис који је долазио из разних башта, мирис ручка који се кувао у домовима, цвркут птица, боје аутомобила који су пролазили, лица деце која су се раздрагано шетала са родитељима. Родитељи. То сам највише покушавала да запамтим. Пред очима ми се створила јасна слика моје маме. Њене црте лица, њена коса, усне, очи, руке и њен глас. Насмејала сам се и пустила њену омиљену песму на телефону. Ближио се тај тренутак, хтела сам да ми мајка буде близу у моменту када напуштам овај свет заувек. Устала сам, стала сам на ивицу крова, раширила руке и спремала сам се за завршни корак. Само је требало мало да се одгурнем, летела бих неколико секунди и све би било готово, ништа ме не би болело. Све би се догодило у трену и никада се више не бих пробудила, нико ми више не би поставио ниједно питање, убрзо би сви заборавили на мене, као да ме никада није ни било. Све што је требало да урадим јесте да се одгурнем. То је било најтеже. Била сам толико бесна на себе што нисам имала храбрости да скочим да сам почела да плачем. Била сам преслаба да завршим сопствени живот.

Песма се завршила. Отворила сам очи. Видела сам око десет метара испод себе, успаничила сам се и одскочила уназад. Не желим ово да урадим. Позвала сам маму телефоном и када сам чула њен глас, изгубила сам сопствени. Нисам знала да ли да се смејем или да плачем. После неколико секунди тишине објаснила сам јој где сам и шта се дешава. Разговор је трајао бескрајно дуго и са друге стране сам чула мамин плач. То ме је сломило, нисам знала како ће реаговати. Помисао да сам маму довела до суза ме је дотукла. Ноге су ми изгубила снагу и пала сам на бетон крова зграде. Мама ми је рекла да остамен ту где јесам и да она убрзо долази. Климнула сам главом иако сам знала да она то не може да види. Убрзо је дошла, попела се на кров и само је стајала и гледала ме. Потрчала сам ка

ОГЛЕДАЛО

њој најбрже што сам могла и загрлила је. Сузе су почеле да ми квасе њену мајицу. Говорила сам јој како ми је жао и да нисам хтела да је повредим а она ми је одговарала да ће све бити у реду и да је она сада ту. Нисам хтела да је пустим, хтела сам да останем у њеном загрљају заувек, знајући да сам пре пар минута могла да изгубим тај загрљај и маму заувек.

Наташа Матовић

XV гимназија Патријарх Павле, Београд
Ментор: проф. Тања Таубнер Гајић

НЕБО МИ РЕЧЕ

Свако јутро крећем са истог мјеста и ходим истом путањом. Радујем се, јер добијам нову прилику за живот, нову чисту страну у свесци. Желим бити боља и украшавати је бојама којим ја желим. Прошлу страну сам исписала, сада само учим, не могу ништа брисати ни дописивати. Стаза јесте иста сваког дана, али нису људи које сретнем нити околности под којима се крећем. Некада буде сунчано, те и људска лица засијају, а некада све посиви. Важно је да не заборавим штит око срца при изласку, јер не знам какво оружје други носе.

Јутрос сам учинила исто. Била сам наоружана само осмијехом, ничим другим. Ципеле закорачише на камениту стазу. Спокој и благ вјетар ме обузеше. Полетјех до висина и густо распоређених облака. Тада се разноврзне маштарије укључише у разговор. Облаци су ми причали причу, а ја сам се осјећала као дијете. Слушала сам родитељски глас, шапутао ми је и мазио ме, а у ствари ме је спремао за дан који долази. Тада сам своја и сама, посвећена ономе што ми храни душу. Ништа ме не искушава, никоме не сметам. У том заносу осјетих благо голицање по стопалима. То ме ципеле вуку да се вратим стази на којој ме чека неизвјесност новог дана. Нисам се плашила, једна голубица ми је кришом ставила босиљак у џеп. То сам касније видјела, али сам чула пјесму коју је пјевала. Та мелодија је била довољна да знам ко ме чува. Обли ме топлина, а ја сва усхићена наставих даље. Приближавала сам се онима који су закорачили у нови дан. Никоме није исто почео, другачије мисли закупе све главе. Треба бити на опрезу да бих заслужила и сљедећу причу из књиге, облаци рекоше да ме очекују и сутра. Да ли је љепота дана увијек само наш избор? Жеља је заједничка свакој души, могућности, нажалост, нису. Данас су облаци прекрили сунце па се ни људска лица не озарише. Претпостављам да је због тога. Шта друго смије да растужи једно срце? Нема на свијету страшно тешких загонетки које немају одгонетку. Било како било, штит није издржао. Попустио је под притиском терета, није ишло све по плану. Чула сам, некада давно, да људи имају систем одбране који ради мимо наше воље. Кад штитови попуцају, тешко је сачувати се. Оштре бодље тада преузимају улогу заштите, али и повређивања

ОГЛЕДАЛО

других из непосредне близине. Одлазе нечујно и изненада, повуку се. Свашта носи тих неколико сати. Нису то само минути који теку, много више се крије у њима. Морам бити човјек, а занијела сам се. Била сам занесена и на самом почетку пута, али сама и у миру. Овдје ме је опило нешто сасвим друго. Понијеле су ме туђе мисли, проблеми и ријечи. Тада више ниси свој, туђин си самом себи. Како да се препознам? Ја нисам ја! Душа почиње да плаче попут дјетета које не види маму у гужви непознатих људи. Ко ће ухватити незаштићену ручицу и повести је правим путем? Одрастеш ли, мисле да можеш сам. Кажу да смо способни и да морамо. Да ли увијек можемо? Зар нисмо створени да помажемо једни другима? Свијет под маскама ипак очекује нешто друго од нас. Подмукло је успио да искоријени повјерење међу људима. Уништио је љубав ближњих ради најситнијих разлика. Лице је једна прича, а ум сасвим друга. Ко коме да вјерује? Куда ме повукоше ципеле? Могла сам само остати тамо гдје сам своја и сачувати се рана. Тада бих повјеровала да је живот бајка. По доласку у реалност, схватим да ипак није. Много је негативних ликова у причи, а да ни не знамо за њих. Сузама залих траву, а она ми рече нешто док је плесала са вјетром. Подсјетила ме је на смотуљак босиљка који имам у џепу. Божанствен мирис је обузео моја чула. Мир пронађох у шетњи гледајући неограничено пространство. Могу га осјетити гдје год да смо, свима нам је исти кров над главом. Разлика је само у очима посматрача.

Срце ме поведе до мирног уточишта, саму. Капци се спустише, дубок уздах испуни плућа, а руке полетјеше ка небу. Чекале су утјеху и одговор, причу прије времена. Тад ме је крошња оближњег дрвета научила да је важна тачка са које посматрам. Могла је да ми закљони дио бескраја својим бујним гранама, али ми мудро указа другу могућност. Не може она, али могу моје ципеле промијенити мјесто. Поведоше ме и ја сагледах обоје одједном. Високо, јако дрво и плави океан препун бијелих лађа. Облаци ми се чине другачије када их гледам са земље. Видјела сам оно што одозго нисам могла. Тада ми шапну небо да свака прича има тачно одређен дан у ком ће бити испричана. Са разлогом су странице моје књиге тако испуњене, не могу чути двије одједном. Још један штит пуче, као да се све уротило против мене. Зар нисам дошла по утјеху? Руке сам испружала са великом надом, жељела сам сасвим мало. Обичан загрљај би ме сачувао од још проливених суза. Чула сам још нешто ономад, пронађох и себе у поучним ријечима. Људи имају веома лошу особину да свему прво виде мане. Хоће ли се тај луди ум икада усредсредити на добро које добијамо? Треба пажљиво посматрати, није лако. Неће се баш само показати, али у томе и јесте чар. Ако ти сломе штит, ти састави бољи, пружио су ти нову шансу. Ако пустиш сузу да падне на под, сagni се па уברי цвијет. Некоме би тиме поклонιο читав свијет.

ОГЛЕДАЛО

Ако ти крошња заклања поглед, ти се удаљи па је сагледај читаву заједно са небом, љепше је. Потруди се и у свему наћи зрак сунца.

Чуваћу мир који сакупим на самом почетку дана. Удисаћу спокој опојног босиљка, зна голубица зашто ми га је поклонила. Бићу захвална на свему што на мојим леђима стоји јер ми показује да сам снажна, срећна због сваке ране јер знам да постоји мелем. Шта да радим када небо не могу посјетити и чути? Могу га створити у себи слушајући све што се налази под њим. Старо дрво пуно зрелих јабука, расплесану траву и сваки шум који природа ствара. Стварам своју бајку у свијету пуном лоших романа.

Јована Тошић

Гимназија *Васо Пелагић*, Брчко
Ментор: проф. Сима Лазукић

БЕЗНАЂЕ

„Време смрти 12:17”

Маријама ћутке бележи и труди се да не гледа у ћебенце на-топљено крвљу. Ебола је узела још један живот. Време тромо тече у неповрат, а девојчине зенице су фиксиране; вечност их је заледила да би могла заувек да размењује празне погледе са њом. Била је симпатична, Бирабиро. Надам се да ће поносно раширити крила и узлетети високо, што даље од овог привида живота. Врлетан бат корака прекида неуспели хвалоспев. Не, ово није Наби, пре бих рекао да је Сиака. Дobar момак, али много досадан. Пустифу га да обави свој посао, нека спреми ово дете за починак. Гипким покретима прелазим пут до краја просторије док се за мене лепе збуњени погледи са примесом неодобравања. Мислио сам да ћу бити срећан кад напустим овај шатор смрти, али сам још једном демантован. Чудан призор, заиста. Са леве стране хорда босих девојчица у прљавим хаљинама искрзаних крајева. Пију воду са јединог чистог извора и забављају се, несвесне да смрт чека иза угла. Смрт – ужасна играчка, коју нико не жели, а сви могу да је приуште. О, како је само великодушан свет! Са десне стране – мизерија. Јама, гомила беживотних тела, болни изрази лица и врисци замрли у грлу. Ово су јуче били људи са својим надама и неокајаним гресима. Ова деца била су јутрос младе наде Гвинеје, звезде које само чекају да засијају. Њихове ноге су сада испреплитане са млиставим удовима њихових мајки. Вратови су неприродно извијени, беоњаче закрвављене, тела изнурена, а један патолошки циклус завршен. Тешке огрлице не звече, сукње и мараме се не померају, али се истичу неким постхумним сјајем, нечим што говори да је овде једном било живота. У ваздуху се осећа тежак, опоран мирис. На телу локалног апотекара лежи пас пререзаног гркљана. Између мртвих људи и животиња нема разлике; чим њихово срце престане да куца, постају храна за инсекте.

„Yumma!” (Мама)

Ово је Пулаар. Узвикује га ситна девојчица очију разрогачених од ужаса.

„Престани да спаваш! Yumma!”

Тужно је гледати дете које виче на леш.

„Yum-”

ОГЛЕДАЛО

Рука једног човека је окреће и удара свом снагом. Њен отац, Фулан. Његов длан је убрзо пун девојчине косе. Сада се ја окрећем и одлазим у своју кабину. Превише сам огорчен да бих реаговао.

Скидам тешко одело и перем руке. Избегавам да погледам свој одраз у огледалу. Не желим да гледам тог мизерног човека потмулог лица, чију младост су обележили лепа одећа, инјекције фентанила и недосањани снови. На рукама сам приметно две нове, вијугаве вене. Старим, полако, али неизбежно.

На комоди, изнад Румијевог збирке, лежи нови примерак Ројтерса. Значи, Малик је био овде. Капиталистичка нота је данас опште-присутна у британској штампи и тера ме да се замислим о животу који сам оставио иза себе. Заменио сам Њујорк за Конакри, амерички сан за бескрајну пустош Африке. Ја сам дете непотизма, што бестидно гази по рушевинама породичног угледа који су афере, болест и самоубиство разорили.

„Вилсоне!”

Малик журно улази. Избезумљен је, зној и крв му теку с лица. Покушава нешто да каже, чудно гестикулира. Крећем да облачим одело, али се Маликово повраћање интензивира. Губи свест, али мислим да могу да га спасим. Све што би требало да урадим је да успоставим венски пут. Осећам како ми цео живот пролази пред очима. Малик се гуши, а грудни кош му се све слабије помера. Инстинкт ми говори да је за сиротог момка превише касно. Пре него што затворим очи, схватам да сам заборавио да ставим рукавице.

Наталија Матић

Медицинска школа, Београд
Ментор: проф. Јасмина Секулић

SIVI ČOVEK U CRNOM

Hladan znoj mu se slivao niz čelo. Sva nevešto ošišana kosa bila mu je mokra. Sedeo je iza suvozačkog mesta, povremeno nenamerno lupajući glavom o prozor na koji se naslanjao. Uvek je nagovarao taksistu da zameni svoj auto jer mu nije udoban, a taksista je uvek odgovarao apatično. F-u nikada nije bilo udobno. Trenutno ili permanentno. Jedini trenuci u kojima ne mari za svoju udobnost je kada upadne u neku duboku provaliju; svoje misli. Ovog puta F. je bio nem. Taksista ga već nekoliko trenutaka drma da bi pridobio njegovu pažnju i obavestio ga da su stigli. F. nevoljno otvara vrata, neravno hodajući prema svom stanu. Okreće pogled prema taksisti da bi posle ponovnog pogleda shvatio da nije platio. Niko ne izgovara ni reč. F. prilazi najbližem prozoru auta i daje tačan iznos novca koji je uvek imao spremljen u posebnom džepu. Taksista odlazi, a on ulazi u svoj usamljeni stan gde ga čeka ono za šta zna da će se desiti svake večeri: plač. Apsurdni plač, ili? Da li je tako nevažan i besmislen? Bezbroy podsvesnih misli brzinom svetlosti prelaze njegovim ne tako blistavim putevima.

– Mokar sam, sada su mi i vrata na koja se naslanjam mokra, a sada su mi i oči mokre.

Nije zaključao stan, bilo je jesenjih osam sati. Obuzimala ga je anksioznost iako nije bio ni sa kim, nigde. Povremeno, slobodno ali i zgrčeno, jeca dok prolazi stanom, ide ka uglu svoje skromne studentske sobe. Kroz prozor overava jedva vidljiv horizont čiju vrednost krade kontrast sijalice koju je zaboravio da ugasi. Isključivši sijalicu, naslonio se na zid i polako se spuštao, ostavljajući vlažne tragove svoje kose po zidu nalik pužu koji uvek bude zgažen bez trunke ičije empatije. Sedeo je i nemo gledao u neku zamišljenu tačku.

– Ako bi me ljudi čuli kako razmišljam naglas, pomislili bi da sam lud. Zar nismo svi ljudi? Ili je samo neko više lud od ostalih?

Nije mario za svoj kaput, niti za fleke od cipela po stanu.

– Neudobno mi je, stvarno mi je neudobno.

Kapljice kiše oprezno su stvarale osećaj krešenda po oluku zgrade. F. dahće i jeca, zna da ga niko ne čuje, suze mu se slivaju niz lice kao i sada, već lako čujno, udaranje kiše o oluk.

– Stežu me cipele, palac mi udara o tvrdi vrh.

Skinuo ih je i bezvoljno bacio ne obraćajući pažnju gde. Sve vreme je sedeo pored hladnog radijatora slušajući pravilno oscilovanje oluka. Beonjače su mu poprimale iscrpljujuće crvenu boju.

OGLEDALO

– Zašto se onda zovu beonjače kada mogu biti modre, crvene, iscrpljene? Mislim o svetu, celom svetu, svima, svemu, sveprisutan sam.

Pomišljanje ga probija, misao je strela, luk je njegov um kojim se služi da pogodi svoju već krvavu ranu. Krv te rane nije topla niti crvena, već slana, bistra i hladna. Osećao se umorno, iscrpljeno, iscedeno.

– Umoran sam, ne mogu spavati – treperila mu je misao. – Pomišljam na to da li je sve besmisleno ili je sve jednostavno objektivno mizerno.

Vremenom, njegov pužiji otisak na zidu nestajao je, a on je, mokrih čarapa i pantalona, polako gubio snagu za svoje perpetualno gubljenje iste te snage. Pribijao se uza zid iako je već bio pribijen toliko da ne može više, nije mu bilo udobno. Nalazi se u samonapravljenoj apsurdnoj petlji, samouništenje.

– Samouništenje? Ili pak svest, tužna istina? Počinjem se klatiti levo-desno, valjda će mi biti udobnije, trenutno udobnije, ne znam. Van prozora mrkli je mrak, nema više ni onog siromašnog horizonta, samozvučnost; kapljice, oluk.

Još uvek nije zaključao svoja vrata, nesiguran je, samozarobljen, zadržava weltschmerz.

– Ne mogu razumeti da li je taj weltschmerz kilo perja ili kilo kamenja, isto je kada ga vučem, ali kada ga opipam, nije.

Nije više mogao da misli, samog sebe je umorio.

– Da mogu pričati, nekoga bih umorio rečima.

Ustajao je pridržavajući se za radijator, hladniji nego ranije. Ramenom je zakačio vazu sa cvećem koja je stajala kod prozora. Ubrzo se našla na podu, nepolomljena, nemo je pogledao i otišao do vrata.

Kosa mu se polako sušila. Modra i crvena beonjača vremenom je vraćala uobičajenu boju. Zaključao je vrata, jecnuvši jos jednom, poslednji put, proverio je kvaku dva puta i nevoljno otišao u istu onu sobu. Ovoga puta nije mogao proživljavati isti svetski bol, već je legao na krevet obučen u sako i pantalone. Cipele koje je bacio, zaboravio je. Legao je i ubrzo upao, ovog puta ne u provaliju, već, u besteretni san. Sanjao je taksistu.

„Prestravljena sam od ove mračne stvari

To spava u meni;

Ceo dan osećam njegove meke,

pernate okrete,

njegovu zloćudnost.”

Soko Trtovac

Elektrotehnička škola *Nikola Tesla*, Beograd

Mentor: prof. Milena Milovanović

НОВЧАНИК

Пробудио сам се, поново мрзовољан, као и сваког дана. Устао сам из кревета са намером да спремим кафу, међутим, ње наравно није било. Лењо, споро боље рећи, обукао сам капут и запутио се ка продавници, док неко није одлучио да ме позове преко телефона. Дрским тоном сам се јавио, међутим, тон се променио када сам сазнао да ме је, заправо, позвао мој надзорник са посла, Жељко. Рекао ми је, ни не питајући ме да ли сам можда заузет, да морам да однесем плату свом колеги пошто он не може да уради свој посао. Морао сам да обуставим своју набавку кафе и спремим се за испоруку туђе плате...

У следећој слици, седео сам у аутобусу гледајући путнике, гадећи се данашњем народу. Нико у овом возилу не зна за личну хигијену, а камоли за васпитање. После пар минута, већ сам био на теран да устанем да ме непријатни мириси и гужва не би угушили. Ускоро је било време за моју станицу.

Пошто сам сишао, запутио сам се ка адреси на којој треба да уручим новац. Шетајући се, наишао сам на неку гужву. Приближио сам се и угледао два човека, сиромашно обучена, прљава као да су изашли из неког блатишта. Поред њихових ногу била је кутија пуна малих штенаца који су тек прогледали. Увек сам псе сматрао већим људима од човека, јер они вас никада неће оставити, било да треба да ризикују живот, а и пас увек може бити научен, за разлику од човека. Тако сам и добио своју љубав ка псима. Покушао сам да их помилујем, али ме је руља дивљачки изгурала. Очистио сам се и гадљиво погледао гомилу људи. Почео сам се прегледати, да видим да ли ми је нешто можда испало, ухватио сам се за новчаник, али сам опипао само празан џеп. Новац због ког сам уопште изашао је нестао...

У паници, гледао сам околу, избегумљено тражећи помоћ, и, на срећу, угледао сам два полицајца у аутомобилу. Отрчао сам до њих и ни не размишљајући показао на два човека са кучићима. Полиција је радо пристала да ми помогне. Отишли су до њих, раширили им ноге, окренули их и почели да их претресају. Мало после тога дошли су до мене да ми јаве да их воде у станицу и да ће ме чекати тамо, пошто није било места у њиховим колима. Климноу сам главом и кренуо сам ка станици.

Ушао сам сав усплахирен, тражећи да покажем своје осумњичене. Убрзо сам их пронашао због штенаца који су изашли из своје кутије и радознано ишли по поду станице. Мислим да их је било

ОГЛЕДАЛО

пет. Брзо сам вратио пажњу на оно због чега сам и дошао, а онда сам угледао ону двојицу, плавих лица, веровато од силних шамара које су добили. Погледали су ме попреко, а онда ме питали шта су скрвили. Нисам могао да верујем својим очима, да они после свега тек тако могу да ме питају овако нешто. Само сам их опсовао јер сам сматрао да су већ добили довољно батина.

Један од полицајаца ми је пришао и рекао је да су их испитали и да више ништа не могу да учине. Од очаја сам цикнуо јер сам знао да ћу добити отказ. Затим су ми јавили да ће ме означити као опљачканог и да ће видети ако могу да ураде још нешто. Сав поки-сао кренуо сам кући, не знајући шта да радим. Више ме није било брига ни за шта, јер је мој посао била најважнија ствар у мом животу, само сам њега имао.

Отворио сам врата свог стана, бацио сам капут и од беса сам почео да растурам све испред себе. Међутим, мој бесни тантрум прекинуо је позив од Жељка. Прогутао сам кнедлу, а онда се јавио. Као што сам очекивао, добио сам добру грдњу и речено ми је да се нацртам сутра да покупим своје прње из фирме. Само што сам кренуо да молим за другу шансу, угледао сам на свом столу свој... свој новчаник! Од изенађења сам испустио телефон. Почео сам да се смејем, нисам знао шта да радим од среће! Прекинуо сам везу Жељку и отрчао да изљубим свој новчаник. Ох, како сам био срећан, нисам знао шта ме је снашло.

Нажалост, ова радост није трајала задуго. Одједном сам се свега присетио... У журби сам узео такси до полицијске станице да видим да ли су она двојица још увек ту. Нису били тамо. Онда сам похитао ка шеталишту на ком сам их срео, али нису били ни тамо...

Почео је пљусак. Само сам стајао тамо, на њиховом месту. Размишљао сам шта ли су јадници мислили када их је полиција привела. Осећао сам се некако одвратно, патетично. Иако је цела ова ствар банална, никада се нисам горе осећао. Нисам знао како да реагујем.

Долазио сам на исто место сваког дана наредних пар месеци, никада се нису појавили.

Фасцинантно је то што се у овој мојој причи жртва претворила у предатора. Смешно звучи, али тако сам се осећао, а и још увек се осећам тако, чак и после неколико година. Искрено, желим им сву срећу у животу, као и кучићима из кутије.

Константина Мирић

Школа за дизајн, Београд

Ментор: проф. Деана Стаменковић

CVETONIJA

Kad sam bila, mala živjela sam sa mojom porodicom kao postanar – iako tad nisam znala šta to znači – u stanu sa dvorištem.

Stan je bio pun vlage, ali ni to nisam znala šta je, zato sam stalno bila u ogromnom dvorištu sa mojom mamom, bratom, psima, mačkom, crvima i puževima. Obožavala sam cvijeće i sve ono što je išlo uz njega. Pošto je moj brat imao početak dječije astme, što takođe nisam znala šta znači, a zvučalo mi je strašno, moji roditelji su nas odveli na selo gdje je vazduh bio čist. Ta kuća je bila ogromna i imala je pet puta veće dvorište od onog gdje sam živjela. Tek se izgradila i svi znamo da radnici nakon rada smeće ostave i bude ga svuda. Od tog ogromnog dvorišta su napravili jednu veliku deponiju. Imala sam osjećaj kao da me biljke zovu u pomoć.

Mama, brat i ja danima smo sakupljali smeće i čistili dvorište. Biljke su konačno mogle da dišu. Zemlja je disala. Mama je počela da sadi naše omiljeno voće i povrće u bašti. Ispred kuće je posadila cvijeće koje odgovara klimi na selu, napravila je pravu cvetoniju. Brat i ja smo posadili kupine, maline, jabuke i kruške, a mama šargarepe, krompir i salatu. Salatu ja baš i ne volim ali to je zdravo i to mora da se jede...

U proljeće je cvijeće cvjetalo, voće koje smo posadili je umjesto ploda dalo cvijet i bila sam zbunjena. Ali mama mi je rekla da samo treba dovoljno da čekam. Nisam se ni ja odmah rodila, nego sam prvo bila mali cvijet koji je rastao, pa tek onda postala plod. Zato sam bila strpljiva i čekala sam.

Vrijeme je prolazilo i brat više nije imao astmu. Nije mi bilo jasno kako je jedna bolest mogla samo tako da nestane zbog boravka na svježem i čistom vazduhu.

Svidjelo nam se na selu i nismo htjeli da ostavimo našu cvetoniju samu, zato smo ostajali tu.

Došlo je ljeto i prvi plodovi su došli. Naša bašta je bila prodavnica darova prirode. Obaveza prema cvetoniji je bila svakim danom sve veća, pošto je bilo sve toplije i zemlja je više pila vode. Plodovi su tražili više snage.

Prvo smo vidjeli maline i kupine, a onda smo vidjeli neke listove koji su virili iz zemlje i mama je rekla da je to šargarepa, ali mi joj nismo vjerovali. Rekla nam je da povučemo za te listove i mi smo, naravno, povukli. **TO JE STVARNO BILA ŠARGAREPA???** Šargarepa je u stvari korijen, razlog više da je ne volim. Svakog dana smo mogli da se

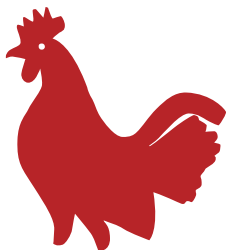
OGLEDALO

obradujemo našim plodovima, ali ljetu je prolazilo, a mi smo morali da se vratimo u grad i da ja krenem u školu. Bila sam tužna što sam morala da napustim moju cvetoniju i bilo mi je stvarno teško kad bih se sjetila na šta je ličilo ovo mjesto prije nego što smo došli. Bojala sam se, ako ne budem tu, da će ponovo postati deponija, ali mi je mama rekla da ćemo svakog vikenda dolaziti i obilaziti našu cvetoniju.

Dan-danas, nakon dvanaest godina, dolazim u taj rajski prostor, koji se Vrbanj zove. Ne penjem se samo obroncima Orjena, penjem se duhovnim stepenicama koje su dio mog beskrajnog plavog kruga.

Katarina Radojičić

Gimnazija, Kotor
Mentor: prof. Ljiljana Čolan

ИНФОРМАЦИОНО ДРУШТВО

БЛАГОВЕСТ

ogledalo.blagovest@gmail.com

Телефони: 011 228 1189 ♦ 064 2295 444

Јурија Гагарина 166А/97, 11000 Београд

ogledalo.edu.rs ♦ Матични бр. 28172869

ПИБ: 108971059 ♦ Жиро рачун: 205-220697-22

ПОНУДА ОГЛАСА

ОГЛЕДАЛО

ЧАСОПИС УЧЕНИКА И ПРОФЕСОРА
СРЕДЊИХ ШКОЛА СРБИЈЕ И РЕГИОНА

Учините свој оглас доступним нашој младој, образованој и њерсјективној јублици која „диктира укус и лансира могу!”

ОГЛАШИВАЧИМА СУ ДОСТУПНЕ:

- ПОСЛЕДЊА КОРИЧНА СТРАНИЦА (КОЛОР):
33. 500 динара
- ПРВА СТРАНИЦА (КОЛОР):
24. 500 динара
- ПРВА СТРАНИЦА (ЦРНО-БЕЛА):
15. 500 динара
- УНУТРАШЊА СТРАНИЦА (КОЛОР):
15. 500 динара
- УНУТРАШЊА СТРАНИЦА (ЦРНО-БЕЛА):
9. 500 динара

Формат часописа је 14 x 24 цм.

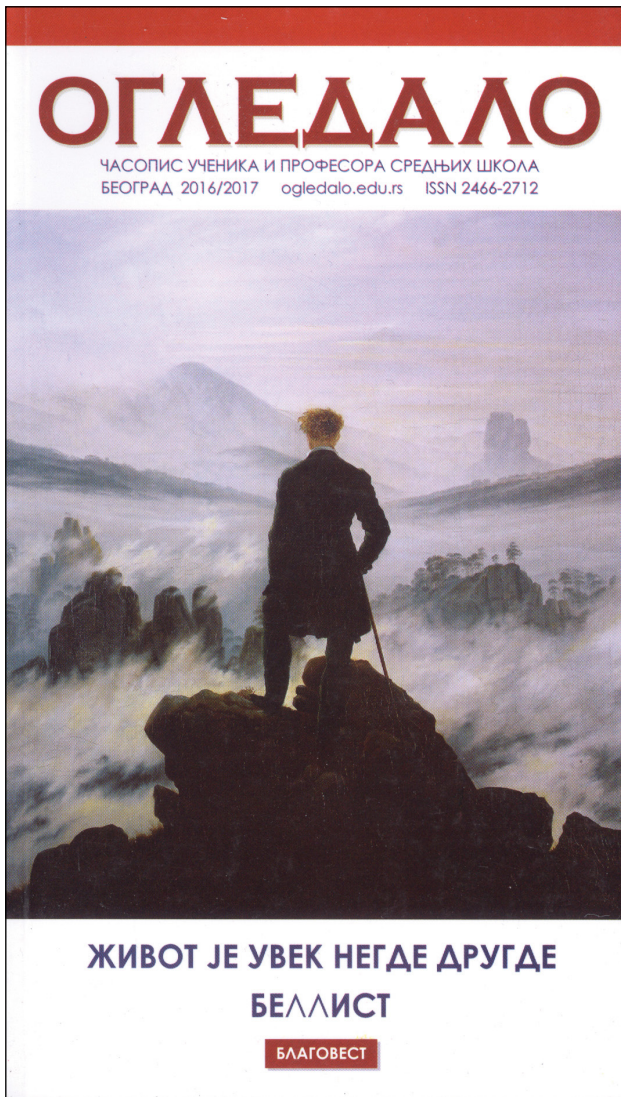
Часопис ученика и професора средњих школа
Србије, **штампан је на 200 станица.**

Има и електронску верзију: ogledalo.edu.rs

Часопис излази **4 пута током школске године –
тримесечно: октобра, децембра, марта и маја.**

OGLEDALO

7. БЕОГРАДСКО ОГЛЕДАЊЕ - ЕСЕЈ

ОГЛЕДАЛО, бр. 4 (2016/17)

OGLEDALO

SIMULAKRUM 1981.

Prva nagrada 7. BEOGRADSKOG OGLEDANJA

Godina je 1981. Od kraja posljednjeg velikog rata u Europi prošlo je nešto više od 35 godina. On je stvorio svjetske odnose onakvima kakvima ih poznajemo, no njegovo mjesto u društvenoj svijesti već su odavno zauzeli neki drugi ratovi i zbivanja. Sad na vlast dolazi generacija koju su rat i poraće oblikovali - Europa i čitav zapad idu put novog doba. U Ujedinjenom Kraljevstvu već je godinu dana na vlasti Margaret Thatcher - predvodnica tog novog doba. Zlatne godine europskih socijalnih država su gotove, vrijeme je da se ekonomija oslobodi okova regulacija i sindikata, vrijeme je da nacionalna ekonomija postane globalna ekonomija, i to silom ako bude nužno. Prvo mjesto na muzičkim ljestvicama u siječnju zauzima „Imagine“ Johna Lennona, nakon njegova ubojstva u New Yorku krajem 1980. Krajem 1979. godine Afganistan se nalazi u stanju građanskog rata, vlada tek što nije pala pred nadirućim Mudžahedinima. U takvim okolnostima, 24.12., generalni sekretar KPSS-a Leonid Brežnjev odlučuje pokrenuti vojnu invaziju. U svega nekoliko tjedana zračnim je mostom u zemlju prebačeno više od 100 000 vojnika čime se Sovjetski Savez uključuje u krvavu katastrofu koja, ne samo da će nadživjeti Brežnjeva i Sovjetski režim, nego će se nastaviti narednih 30 godina. Od Vladivostoka do Odese slušaju se posthumno izdane pjesme Vladimira Visockog. 4. svibnja 1980., u 15:05 sati, u Medicinskom centru u Ljubljani umire doživotni predsjednik SFR Jugoslavije, Josip Broz Tito, a temeljem ustava iz 1974. vlast preuzima kolektivno predsjedništvo. Zemlja je već tada pritisnuta teškom ekonomskom situacijom, a 1981. započinju i masovni prosvjedi na Kosovu koji zahtijevaju priznanje Kosova kao sedme republike SFRJ. Proglašava se izvanredno stanje i vojska guši prosvjede. 1982. na čelo Saveznog izvršnog vijeća dolazi Milka Planinc iz SKH te uvodi dugoročni program ekonomske stabilizacije što rezultira redukcijama i nestašicom zbog smanjenja uvoza. No usprkos svemu, u Jugoslaviji je to vrijeme obilježila pojava „novog vala“, u Hrvatskoj počinje izdavanje tjednika „Polet“, a s proizvodnih traka tvornice „Zastava“ u Kragujevcu izlaze prvi automobili „Jugo“. Ovo je tek moj pregled događaja kojima to doba pokušavam oslikati. Svijet nikada ne miruje, a ove godine nagovještavaju da će kraj dvadesetog stoljeća biti i te kako turbulentan, očito je da povijest nije stala. Te 1981. godine

OGLEDALO

u Parizu ujedno izlazi prvo izdanje „Simulakruma i simulacije“, djela francuskog filozofa Jeana Baudrillarda. Njegov rad je, u određenom pogledu, i sam pratio mijenjanje Francuske te njenog društva poslije rata - od godina uzleta i pokreta 1968. do kasnijih godina koje su obilježili odjeci zbivanja iz svibnja 1968. te početak raspada dotadašnjeg političkog spektra. Baudrillard je, krenuvši kao „tradicionalni marksist“, pokušao prilagoditi marksizam novom dobu gdje važnost konzumacije nadilazi važnost proizvodnje i gdje je „znak“ - pripisana vrijednost nekog objekta, važniji od „stvarne“ vrijednosti dobivene zbrajanjem vrijednosti rada i sirovine. U „Simulakrumu i simulaciji“ Baudrillard širi razumijevanje „znaka“ na društvo u cjelini; poput kičastih predmeta kojima je pripisana vrijednost narasla, a stvarna s vremenom zaboravljena, tako i društvo gubi svoju ukorijenjenost u stvarnosti što dopušta širenje hiperstvarnosti - smisao implodira, a nakon opetovanog širenja pripisane vrijednosti nad pripisanom vrijednošću rađa se simulakrum, slika koja je izgubila original.

Za Baudrillarda simulakrum nastaje u četiri koraka: prvi stupanj je vjeran prikaz stvarnosti - poput fotografije, drugi stupanj je iskrivljavanje stvarnosti - slika obrađena tako da izgleda bolje od stvarnosti, nadalje, treći stupanj je prikrivanje da nečega u stvarnosti nema - poput novinskih članaka koji iznova uvjeravaju birače da će svojim izlaskom na izbore promijeniti način upravljanja te posljednji stupanj - simulakrum. U simulakrumu simulacija obavlja sam pojam te ga u potpunosti odvaja od stvarnosti, u takvoj situaciji više ne možemo o nečemu govoriti kao o stvarnom ili nestvarnom budući da simulakrum lebdi u zrakopraznom prostoru između zbilje i sna. Ikonoklasti su osjećali da ikone poništavaju Boga jer svaka ikona predstavlja zasebni simulakrum koji svojim ispraznim blještavilom u pitanje dovodi smisao vjere. Svijet pokušava upumpati smisao u sebe, ali simulakrum se nemilosrdno širi. Pokušaji očuvanja domorodačkih plemena od civilizacije upravo uništavaju autentičnost njihovog života, etnologija prema tome sama po sebi uništava predmet svoga istraživanja. Muzeji prikazuju replike koje su detaljnije od originala iz kojih su proizašle. Ljudi u reality showu žive perverzni hibrid stvarnosti i simulacije koja se ponovno širi na gledatelje televizije, a pritom postaje nejasno tko gleda, a tko biva gledan - tko zaista živi reality show. Isprva se čini nejasno kako Baudrillard u opisanom svijetu vidi civilizaciju koja implodira, ljudski rast nikad nije bio brži, a geopolitička situacija mijenja se iz dana u dan. No, zaista, događanja u svijetu tek su vraćanje u ravnotežni položaj nakon drugog svjetskog rata, globalizirani svijet mora biti unipolaran, a potpuna konsolidacija moći tek je prvi stadij potpunog propadanja. 1968. godina po Baudrillardu je točka iz koje se implozija počela širiti, u tom trenutku sile su u svijetu bile otprilike izjednačene i izgledalo je da je revolucija u Francuskoj neminovna, de

OGLEDALO

Gaulle je pobjegao iz zemlje, a vlada se raspala. No, u zenitu događanja, sekundu prije eksplozije sve se raspalo, smirilo, započela je implozija. Od tada na Zapadu ne postoji usporediv događaj krik iz 1968., a upravo je začudno koliko je situacija u svijetu danas slična situaciji iz 1981. Baudrillard je svojim djelom predvidio ne kraj nego rasplinjavanje povijesti, a sami možemo posvjedočiti sve većem širenju simulakruma putem interneta. U izostanku zamislive smislene budućnosti generacije se vraćaju prošlom vremenu, naša budućnost je recikliranje prošlosti u nadi da ćemo barem kroz potencijalne, neostvarene budućnosti pronaći smisao. Ja, međutim, imam određene sumnje prema ovakvom, pomalo fatalističkom shvaćanju zbilje. Nisu li i prošle generacije gledale na budućnost kroz romantičnu sliku prošlosti - don Quijote živi vitešku čast prošlih vremena, Hugoov Marius Pontmercy oblikuje svoj svjetonazor na idealima Francuske revolucije. Teško je govoriti o kraju povijesti, ali sigurno je da je povijest učiteljica života. Nadalje, Baudrillard smatra da Kennedy spada u zdanje stvarne političare koji su svojom vizijom mijenjali svijet. No po čemu se on stvarno razlikuje od svih koji su došli prije ili poslije njega? Karizmatični mladić, jednako produkt novca i masmedija kao i ostali predsjednici, ostao bi fusnota o stabilnom vodstvu u turbulentnom periodu da nije bilo atentata koji još dan danas fascinira javnost. U potrazi za pojedincima koji su mijenjali politiku trebali bismo ići još dublje u prošlost, u teritorij gdje povijest polako počinje prelaziti u legendu. Najvažnije, ostaje pitanje simulakruma uopće. Svaki predmet, svaka ideja rastavljena na svoje najosnovnije komponente vodi u egzistencijalistički bezdan. Sam Baudrillard govori da je svijet poseban po tome što nema referentnu sliku, ali već to sablasno nalikuje na simulakrum, naša mala gruda zemlje u ništavilu svemira koja je istovremeno izvor i svog smisla i besmisla. Oblikovana nastojanjem ljudi da nadiđu egzistencijalni strah. Je li svijet možda oduvijek bio simulakrum?

Luka Bujas

XV gimnazija, Jordanovac Zagreb

Mentor: prof. Marina Katinić Pleić

НАЈВАЖНИЈА КАРИКА ЗА МЛАДОГ ЧОВЕКА

Друга награда 7. БЕОГРАДСКО ОГЛЕДАЊЕ

Општа култура, ерудиција, моралне вредности, мишљење засновано на чињеницама... Научени смо да ти појмови имају позитивно значење и да треба да тежимо проширивању својих знања и вештина и развоју сопствене личности али, у одређеном тренутку, свима нам се наметне питање на који начин то треба да урадимо. Како најефикасније да учимо? Да ли неким областима треба да посветимо више пажње и, ако да, колико да их издвојимо од осталих? Постоји ли универзални рецепт, неки сигуран пут, који ће било кога довести до богатог образовања?

Да бисмо дали одговор на наметнута питања, морамо најпре конкретизовати шта је уопште образовање. У данашњем друштву, неупитно је да је образован човек пожељна титула, али различити људи, у зависности од средине, положаја или начина живота, даће другачије дефиниције и разноврсне примере образованих особа. Међутим, зар то и није лепота самог појма? Вишезначан је, обухвата многе фронтове живота и обједињује и морал и хуманост, међуљудске односе – све оно што би се могло сврстати у значење синонимног појма васпитања; али и логику, теоријска знања и начитаност, тј. оно што би припадало значењу учености. Све ове вредности, којима бисмо могли покушати да га дефинишемо, као последицу обезбеђују још једну, изузетно важну – слободу. Понекад и саму физичку или слободу говора, али можда најзначајнији облик слободе коју образовање нуди јесте слобода мишљења и, као њен нераскидиви пратилац, отвореност ума и спремност на анализирање и прихватање другачијих ставова и понашања и уважавање других људи, упркос разликама у националности, статусу, вери или уверењима. Укратко, образовање помаже човеку да, како каже Сидни Харис, претвори огледало у прозор. Такође, оно му може подарити вољу за несребичним проширењем сопствене слободе на друге, на оно што види кроз трансформисано стакло, а један од најплеменитијих начина за то јесте пренос знања.

Зато је школовање кључна карика у ланцу едукације младог човека. То је први сусрет са учењем из литературе, и велики подстицај за учењем генерално, способношћу која је психолошки фасцинантна и неопходна за свакодневни живот. Оно је метал који

ОГЛЕДАЛО

целом ланцу даје чврстину и сигурност, али и води ка првој карници која није обезбеђена окриљем родитељске бриге или јасноће основне школе, првој коју треба сами да тражимо и учврстимо, а то је одабир средње школе.

Гимназије су најчешћа досетка оних који су заинтересовани за све и не желе да се ограниче тако рано, али и међу њима постоје специфичне. Једна од њих је Математичка гимназија. То је школа коју уписују деца која воле природне науке, која су заљубљеници у математичке доказе и физичке законе или само желе да решавају задатке и истражују природу и појаве у њој. За такве је наша школа право место, јер су у њој ђаци заинтересовани за истраживање – сва њихова питања, ентузијазам и сугестије улепшавају атмосферу на часовима и буде радозналост, коју и сам Ајнштајн сматра кључем успеха. Наставници су отворени да одговоре свима, подстичу нас да изговоримо све нејасноће да бисмо их уклонили, и оне најтривијалније, али и оне комплексне, које некад премашују чак и проширени план и програм предмета. Међутим, како у животу треба неговати свестраност, у Математичкој гимназији можете се бавити и другим академским дисциплинама, а велики број ученика има хобије којима су изузетно посвећени (многи су полазници музичке школе или се озбиљно баве спортом). Имамо више секција (школа есеја, беседништво, школски хор, читалачки и дебатни клуб, секција примењене физике и електронике) и додатних часова на којима проширујемо знања и учимо оно што није предвиђено за редовне часове. У школи се организују и бројне свечаности и приредбе, што доприноси динамици школског живота ученика.

Све у свему, Математичка гимназија је дефинитивно место на ком се може изградити велики део карика животног ланца образовања, и то свих његових аспеката, јер то је место где нема предрасуда, искључивања из друштва или осећаја инфериорности. Напротив, ученици су спремни да прихвате међусобне разлике и да мотивишу једни друге на већу количину рада и труда. Што се професора тиче, они су нам увек доступни и вољни да пруже подршку било које врсте – помоћ при решавању школских, али и других животних проблема. Због добре сарадње једних и других, у школи влада атмосфера узајамног уважавања и ненаметнутог поштовања, која је изузетно ретка, а неопходна за добро функционисање заједнице, што Математичку гимназију чини ковачницом комплетних личности, која се труди да на прави пут изведе људе образоване у сваком смислу.

Анђела Радека

Математичка гимназија Београд
Ментор: проф. Радивоје Благојевић

„НИТКО НИЈЕ ЗНАО САКРИТ' СУЗЕ К'О МАРИНА”

Трећа награда 7. БЕОГРАДСКО ОГЛЕДАЊЕ

Не бих знала да кажем да ли ћу се икада помирити са начином на који је отишла Марина. Нешто у мени ми тражи да застанем мислима код ње, онако како доликује, као када човек разуме човека, као када ћерка снева о причама сишлим са мајчиних усана. Дуго већ нема те Русије, а чини се као да сви потискују чињеницу да је икад и постојала. Не дозвољавам да се о томе ћути. Ни сада. Ми, људи, имамо најсавршеније средство споразумевања и могућег разумевања – језик. А ћутимо. Машемо рукама и окрећемо главе. Исто као и тада. То је било несрећно, агресивно доба, са безброј срушених молитви. Марини нису дали да пише – жени која је тако дуго имала свет на длану и свега тога се одрекла да би писала. А забранили јој. Само тако. Тек тако. Мислите ли да се тих људи тицало што писцу душа тражи да пише? Мислите ли да су знали колику сласт нам писци подаре када се у својим стиховима исповеде, исповедајући тако и нас? Писци најбоље спознају човекову душу. Али није то било за њих. Судије су се играле Бога... Срамота је било и рећи шта ти друштво може јер си жена. Ни говора о осећањима, унутрашњим тескобама – то је за слабиће, а жена је за кухињу. Случајно немој помишљати да пишеш о истини, она је отровна. Марина је плакала. Како она каже, утапала се у тугу „од 4 до 7”. После је, једне ноћи, својој ћерки дала последњи оброк, спремљен онако како само мајчинска љубав уме, а већ сутрадан та ћерка се обрела у сиротишту где је умрла од глади... Муж и њена друга ћерка били су ухапшени...

Убила се. Последња искра наде за оне који су слушали се угасила. Марина Цветајева се убила, убила ју је туга. Нико није знао, нити је кога занимало, нити се ко потресао. Пошто већ њу нико није умео да саслуша, чује ли мене ико? Не дам вам да ме не чујете, поготово не сад. Зар живот ништа не може да преотме од пострадале Марине? Подигните главе, људи! Дижите их пре него што нас

ОГЛЕДАЛО

поједе тишина. Знам ја да има и добрих и злих ђуди. Убистава и ратова, борби сиромашних и богатих... Све је јасно. И злоба и мржња куљају нашим годинама већ дуго и нагомилавају се заједно са бесом и похлепом покварених глава. Онда оне почну да бацају бомбе, да обасипају невинне чаурама бола, да природом сеју наслаге својих прљавштина... У двадесет и првом веку најбоље се у мржњу разумеју. Због таквих глава поништена је хуманост у којој би требало заједно да узрастамо. И црни и бели, високи и ниски, и они крупнији, они са пегицама, они са посебним потребама, они који су своју сигурну кућу пронашли између редова неке књиге... Мислим да се ја не плашим Бога, већ човека. Ето, мислим често на Цветајеву... А и мама ми се зове Марина... Није она тражила много, само мало љубави и парче хлеба. Њен гроб у месташцету које се ни не види на карти наш је подсетник. Не смеју се песници на силу ућуткивати. Њима тишина не прија, њима она вришти. Видех јуче да опет забрањују Достојевског. Е, моја Марина... Гутах ли још неку сузу?

Хелена Радовановић

Филолошка гимназија, Београд
Ментор: Мирјана Стакић Савковић

ОТВОРЕНО ПИСМО

Похвала 7. БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

„Нема горих људи од оних који се противе просвећивању и образовању народа. Такви, да могу, и Сунце би угасили.“ Тако је говорио велики, први попечитељ просвјете у Србији, Доситеј Обрадовић. Данас се тим људима који се противе образовању, смјело противе гимназије. Гимназија пружа, још увијек неопредјељеној младој особи, широко образовање и још важније искуство и припрему за даље усавршавање, али и цјелокупан живот. Оно што четири године проведене у гимназији нуде појединцу су многе прилике, могућности али и успомене које су вјечне и незамјенљиве. На социјализацију и интелектуални развој дјетета у највећој мјери (поред неизоставне фигуре породице) утичу квалитет наставе, информације до којих долази и окружење. Управо је гимназија скуп најпробранијих информација и наставних јединица које ће допринјети изградњи свеукуног карактера индивидуе. Успјех у многоме зависи од тога на колико ћемо прилика наићи, а најважнија прилика нам је дата одмах по уласку у гимназијско двориште – прилика да стекнемо знање. За разлику од усмјереног образовања, овде смо били у могућности да истовремено учимо о природним наукама, друштвеним наукама, да учимо језике, да учимо о умјетности, али и да кроз све те разнолике области постепено проналазимо себе и обликујемо своју будућност. Како гимназија окупља различите области науке и умјетности, тако окупља и различите интелекте и пружа могућност да упознавањем таквих младих људи упознамо и себе. Ова установа, а у ствари професори који раде у њој су нам четири године несебично преносили знање и показивали шта је то преданост послу. Била нам је дата могућност да се опробамо у различитим сферама интересовања, да учествујемо у различитим секцијама које школа организује, а све у циљу што комплетнијег нашег развоја. Засигурно су књиге које смо прочитали, информације које смо чули и бројни пројекти у којима смо учествовали најбољи пут сазријевања и увод у свијет одраслих. И потребно је много труда и много рада и времена, али једино неотуђиво је знање. Па онда како је још давно Доситеј рекао: „Навикавајмо младеж на добро од

ОГЛЕДАЛО

тога све зависи“. Нас је гимназија навикла на праве вриједности, на стално учење и ширење видика, а на даље ће учити неке нове генерације шта су то праве вриједности.

Бранка Ковачевић

Гимназија Бања Лука
Ментор: проф. Славица Малић

ЕСЕЈ О МАРКУ КРАЉЕВИЋУ У БАЛКАНСКОЈ ЕПИЦИ

Похвала 7. БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

Краљ Марко, у народној поезији назван Марко Краљевић, највећи је и најпознатији епски јунак на Балкану. То се не очекује, с обзиром да је реалност била сасвим другачија. Краљ Марко је био само један од обласних господара који су били међу турским вазалима. Разлог Марковој популарности лежи у томе што је његова престоница била у Прилепу. У Прилепу и његовој околини пронађени су археолошки трагови тј. натписи који говоре о култу Александра Македонског и то као змајског сина на том подручју. Према једној скаски некада је био краљевић-змај, који је после смрти оца постао краљ у Прилепу, а на крају приче се закључује да је тај краљ у Прилепу сам Александар. Марко Краљевић је култ наследио од Александра Македонског и због тога је он највећи епски јунак, не само међу Србима, већ и међу Грцима, Македонским Словенима, Бугарима итд. Епске песме су настајале замењивањем старих јунака са новим јунацима, а догађаји су остајали исти. Сам квалитет епских песама је зависио од квалитета гуслара и његовог интерпретирања песме тј. начина украшавања те песме. Пуно људи се бавило бележењем епских песама, најпознатији је био Вук Караџић. У 20. веку Милман Пери и Алберт Лорд су бележили епске песме на простору Србије, Црне Горе, Херцеговине итд., да би доказали да су „Илијада“ и „Одисеја“ усмени епови. Они су тада открили да просечан српски и балкански певач епских песама зна око 100 епских песама, што је једнако дужини „Илијаде“ или „Одисеје“. Тада су забележили 99 епских песама и 4 казивања о Марку Краљевићу. Те песме се налазе у Милман Перијевој колекцији

ОГЛЕДАЛО

Харвардске библиотеке. Марко Краљевић је од Александра наследио и веровање да је он змајски син краљевског порекла које се наглашава и у виду самог његовог имена тј. презимена. Наравно, није он једини змајски син у епској поезији, о чему говоре следећи стихови из једне епске песме:

„Што год има Србина јунака,
Свакога су одгојиле виле,
Многога су змајеви родили“.

Коњ Марка Краљевића, Шарац, наследио је атрибуте који су се приписивали Букефалу, коњу Александра Великог. Шарац је, што му и име каже, шарен „како и говече“, исто као што је и Букефал имао воловске атрибуте, а вологлав Александров коњ је био познат у традицији балканских Словена. Шарац има и натприродне особине, он је „видовит“. Шарац посртањем предсказује Маркову смрт, као Ахилови коњи у „Илијади“. Марко се не боји никога, он је прави потпуни јунак и његова храброст нема границе, што је карактеристично и за друге јунаке. То се показује у борби између Марка и виле, где Марко напада и побеђује вилу, која је божанство. Марко је и неповредив, као што су неповредиви и други епски јунаци: Милош Обилић, Ахил итд., а уједно има и натприродну снагу и величину. Марко не може да умре од јунака и његовог оружја, већ само „од Бога, од старог крвника“. То се објашњава тиме што су људи били празноверни и веровали у божанску завист. То су остаци паганских веровања о божанској природи.

Марко Краљевић је према народној епској поезији, био син краља Вукашина и Јевросиме, сестре војводе Момчила. Он је своје особине добио од ујака Момчила, тј. ујак војвода Момчило се преродио у свом сестрићу. Тај мотив је присутан и у једној германској скаски са Исланда. Марков тата Вукашин нема улогу очинског узора у епским песмама, већ све савете и опомене даје Јевросима, која га често заклиње и саветује речима: „...не била ти моја рана клета...ни по бабу, ни по стричевима“ итд. Јевросима има главну и једину улогу у Марковом васпитању, за разлику од Вукашина. Вукашин је „жура“, није јунак и неугледан по спољашњости, вероломан, похлепан и себичан, у сваком погледу је крајње негативан. Он је зарад царства, које њему не припада, спреман да убије рођеног сина, али Марко не жели да се сукобљава са оцем, јер не пристоји да се бије са родитељем. У осталим песмама није приказан однос између оца и сина сем у песми „Марко Краљевић познаје очину сабљу“, у којој постоји мотив опљачкане сабље коју Марко препознаје као очеву, за чију смрт жали и на крају се свети. Од његове родбине спомињу се стричеви деспот Угљеша и војвода Гојко, који су себични, али не толико похлепни као Вукашин. Он има и брата Андријаша, између којих долази до

ОГЛЕДАЛО

сукоба. Његов кум и пријатељ је српски цар Урош, који га благосиља да бољег јунака од њега не буде. Марко је био писар код цара Душана и код њега су се налазиле староставне књиге. Био је и чобанин. Он није учествовао у Косовском боју, где је закаснио – касно Марко на Косово стиже, чиме се објашњава Марково одсуство у Косовској бици. Марко сазнаје да ће умрети јер му тако вила прориче. Он пред смрт ломи мач и копље и убија Шарца, баца топуз у море и кличе: „Кад мој топуз из мора изиш’о, онда ’ваки ђетић постануо“! Бацање топуза у море праћено клетвом је чин „аналогне“ магије: једна немогућност (Марков топуз излази из мора) условљава другу (онда јунак као Марко постао). У песмама се наговештава да Марко нема гроба или се каже да има гроб, али необележен, алудирајући да јунак није умро, већ да је жив негде отишао (примери: на небо, планину, пећину, острво, под земљу...) тј. нестао. У прозној традицији, Бог је Марка и Шарца пренео у пећину. Разлог повлачења је био зато што су се једном Марко и Шарац заглавили у блату. Марко је у пећини потпуно или на једно око ослепео, где чека своје време – опште, тј. месијанско веровање. Доста Маркових особина и епских догађаја је наслеђено од старијих божанстава, као што је показао Веселин Чајкановић. Марко је наследио веровања и приче од Александра Великог и паганских словенских богова: путујућег божанства, Велеса (бог покојника), „ћоравог“ демона ветра, Световида тј. Вида (врховни бог свих Словена и бог рата) и српског врховног бога – Дабога, који је народни бог. тј. родоначелник свог народа, бог рата и искупитељ (из мита о смаку света). У неким песмама се садрже и остаци мита о силаску у доњи свет тј. катавасиса: Арапи су у песмама заправо демони, јер су Арапи црни, а црна боја је боја доњег света и њених становника. Под арапском земљом и тамницом се мисли на доњи свет. У тим песмама циљ епских јунака (Марко Краљевић, Милош Обилић, Реља од Пазара, браћа Јакшић) је да се из арапске земље неко изведе (два побратима, сестра), што се извршава под борбом. Те песме су у паралели са старогрчким катавасисима, чији главни јунаци су: Херкул, Тезеј, Пиритој и Орфеј. Маркове особине и догађаји су у паралели и са легендама и митовима о: светом Сави, деспоту Стефану Лазаревићу, Фридриху Барбароси и паганским боговима: германским врховним богом Воданом и старогрчким Хермесом.

Василије Радовановић

Ментор: проф. Катарина Рајшић
Гимназија у Лазаревцу

НАШИ СТЕЗНИЦИ ОБИЛЕ ГРУДИ ДРЖЕ, СЛАБАШНЕ ПОТКРЕПЉУЈУ, А РАЗДВОЈЕНЕ ПРИМИЧУ

Похвала 7. БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

На шта помислите када чујете реч “жена”. За неке Жена, наизглед слабашна, држи свет и његове још слабије, неспособне мушкарце на ногама, спречава их да се низ степенице универзума и судбине стропошта. Индивидуе које ходају по танкој жици која одваја лудака од генија, размишљајући како женски утицај држи свет стабилним губе њену подршку и крећу да падају низ понор људске душе који сагледавамо у њиховом небулозном понашању. Чак и младе и наизлед нејаке жене могу да направе свет бољим што можемо видети у примеру Грете Тенберг која својим активистичким напорима покушава да одржи свет еколошки здравим.

Ипак има и других, баш тих слабашних и малоумних мушкараца који на помисао жене заправо не мисле на жену, већ на њену голему снагу изражену њеним попрсјем и парчета материјала које је држи заточеном и сакривеном од очију недоследних. Људи који на овај начин жене третирају као сексуалне објекте и користе назив “жене лаког морала” заправо сами имају низак стандард и лош морал и себи дозвољавају да лепоту и крхкост девојке експлоатишу на овако јадан начин и нису ни вредни да овом планетом ходају.

Наизглед снажног мушкарца снажна жена са лакоћом укроти попут тореадора који елегантно црвеним плаштом боје рујног вина које испијају током романтичних ноћи, заведе бес мушкости и каналишу га у своје груди које га примирују. Попут успаванке.

Свим мушкарцима наравно и овако непоколебљивим јединкама

ОГЛЕДАЛО

жене тепају и показују мекост и драж њиховог срца. Одржавају им его високо тамо где момци мисле да он и треба да буде али негирају опсаност на коју нац изрека “ко високо лети, ниско пада” упозорава. То је управо оно што ове недоследне припаднике јачег пола враћа у стварност и указује на њихове грешке. То је оно што њихов морал, срозан под утицајем ниских вредности друштва у коме обитавају, уздиже на небеске висине и даје им неку божанску тежину. Оне их примирују и чакре им постављају на места за која су саздана чиме умрују чак и велике небеске силе о којима мислимо да знамо тако много а у реалности нисмо ни површину загребали.

С друге стране, драге, сентименталне мушкарце чува као што брана чува човека од велике навале природе коју мањи од Гилгамеша не могу да преживе. За њих су девојке ту да им ублаже страх богом даним грудима. Жене па макар оне биле и у камену чувају интегритет људи, попут Кипа слободе, самосталност овога света којег тако лепим чине оне саме.

Петар Крстић и Ђорђе Тошев

Математичка гимназија, Београд
Ментор: проф. Радивоје Благојевић

„КАКВЕ СУ ТИ МИСЛИ ТАКАВ ТИ ЈЕ ЖИВОТ”

Похвала 7. БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

Када би расправа, на основу ових неколико разматрања, могла да поприми физички облик, била би тешка стена великих размера, тек помало исклесана са бочне стране; начета, никада завршена и никад разјашњена, понајмање обухваћена. Седам милијарди људи, дакле, седам милијарди могућих тумачења и објашњења. Моје мишљење - зрно песка у Сахари. Чак могу рећи да сам и сама врло контрадикторна, па ћу, стога, баш овде, објаснити ове речи прво себи. За мене је свет магично место. Живот је магичан, мисли су супермоћ, срце и душа - покретачи магичних чини. Зар није невероватно то што постојимо? Причамо, склапамо реченице и мисли, видимо и затворених очију. Осећамо, миришемо, волимо и не волимо. Расстављамо неке честице о којима не знамо ништа и добијамо атоме, састављамо бакарне или какве већ жице и добијамо струју. Зар то већ није довољно магично и нестварно? Замислите колико још сигурно можемо, а да тога нисмо ни свесни! Да, слажем се да је живот оно што се дешава док ми правимо планове. Али шта ако је то убеђење само утеха или контранапад на нашу тему? Можда имамо неке улоге овде, заправо, то је сигурно тако, али зар нисмо дужни да пруженом животу пожелимо и помислимо нешто лепо? Можда чека да усмеримо мисли на добро док нам пружа отпор и испитује границе? Шта ако сам управо открила кључ за браву свих наших снова разматрајући ову тему? Чак и да грешим, што се ретко дешава и ударило би ми на его, зар није здравије да загрлимо тај један посто могућности да ће то нешто, шта год да да нам је на памети, изаћи на добро, да постоји то једно решење или бар његова помоћ, да ће тај један бод бити пресудан и у нашу корист? Сметају нам страхови, баријере, предрасуде. Приметимо како је деци све потаман. Рећи ћете да не знају. Не, они једини заправо знају, јер

ОГЛЕДАЛО

они не очекују већ прижељкују. Воле чисто, гледају срцем и воде се кроз живот игром, смехом и поподневном дремком. Ја знам да је живот одраслог човека много компликованија Рубикова коцка, али најмање што можемо себи да приуштимо је да се порадујемо и кад сложимо само једну страну. Од нечега морамо почети. Уочићете да је овај есеј пун речи „можда“, питања и потпитања. Можда нисам сигурна у сваку своју реч, али изабраћу да ипак будем. Можда се никоме не допадне моје писање, али изабраћу да мислим да хоће и радоваћу се макар се допао само некоме, једноме. Можда не примим плату, али изабраћу да се радујем било ком другом приливу новца. Мисли су ствар избора. Баш тај избор ће мењати вас, а ви ћете мењати свет у вашу корист а ипак ни на чију штету. Дозволите себи да имате симпатије и за сунце и за облаке, за добро и лоше, и лекцију и награду.

Једина што вам нико не може узети су ваше мисли. То их чини савршено моћним а вас суперхеројем! Можда многи од вас то не знају, али главна предност једног човека, односно суперхероја, јесте срећан живот!

Марија Ћирјак

Економска школа *Нада Димић*, Земун
Ментор: мр Снежана Обрадовић

ЉУДИ ДОЛАЗЕ, ЉУДИ ОДЛАЗЕ

Људи долазе. Људи одлазе. Памтимо их по особинама, по томе како ходају, причају о себи, причају о другима, по изгледу; како спољашњем тако и унутрашњем. Памтимо им добре особине, као и лоше. У животу сам познавао доста људи, неки су остајали дуже, неки краће, а неки су још у њему. Причаћу о девојци која је остала краће, али је оставила јак утисак, како на мене тако и на моје целокупно размишљање о људима. Остала ми је у памћењу као лоша успомена, краткотрајна бол, која траје дуго у сећању; што је и пробудило у мени жељу за писањем овога. Ушла ми је у живот са намером да ми уради нешто лоше, а ја сам је гледао као једно ново познанство, као новог пријатеља. Упознао сам је као и сваку девојку, са жељом да пронађем своју сродну душу. Међутим, када сам је упознао (или сам макар мислио да јесам), то је била последња ствар о којој сам размишљао. Тада ми сео њој створила једна апсолутно нова слика. Њена интелигенција се истицала, то јој се видело по говору и по начину на који је разумела оно што сам причао. Чак је и почела да ми се свиђа, али то није било класично заљубљивање у сладак осмех, начин хода, пријатан глас; већ неко посесивно заљубљивање које је прерасло у зависност за разговор с њом, зависност за празном чињеницом и заблудом да ме је разумела као нико други. Све се променило исувише брзо, толико брзо да нисам ни покушао да схватим где сам и да ли сам уопште погрешно. Тада сам полако, и даље збуњен, почео да размислим да сам се отворио погрешној особи. Ово сам схватио на тежи начин. То ме је довело до размишљања о томе да ли су људи уопште вредни наших осећања, наших размишљања, дубљих разговора и снова. Како кажу, на сваког у животу гледај позитивно, на добар начин, гледајући њихове добре особине. То сам овде и радио, затварајући очи на оне лоше. Извлачио сам најбоље из ње, и понашао се као да су те најбоље особине њене једине. Управо ово ме је и довело до потпуног разочарења. Све у свему, схватио сам да је свако искуство за нас позитивно, било оно добро или лоше, јер ти оно даје

ОГЛЕДАЛО

предзнање за будућност, да будеш паметнији. То сам схватио на тежи начин, али боље раније него касније. Исто тако сам разумео да је сваки човек у нашем животу ту с разлогом, какав год он био, и зато је битно да из сваког извучемо најбоље.

Тодор Шолајић

Гимназија Патријарх Павле, Београд

Ментор: Милица Недељковић

КОРАК У УЧЕЊУ

Моје школовање током година је постајало све компликованије. У основној школи сам био врло добар ђак без имало труда и није ме ништа занимало. Да будем искрен нисам ни размишљао о будућности, јер у то време била је битна забава као и провод са другарима.

Завршио сам основну са добрим просеком и просечним бројем бодова. Нисам имао појма шта ћу уписати. Већина мојих рођака са мамине стране је завршила медицину, тако да уз одрастање са медицинским радницима, медицина ми постаје веома занимљива струка. Определио сам се за медицину. Јавља се први проблем тј недовољан број бодова. Наравно, ни то ме није спречавало да испуним свој циљ... или сам бар тако мислио. Техничка школа ми је био незамислив појам, мислим на то како је била представљена од стране појединаца - дивља, некултурна, без икаквих правила, тј. „Дивљи запад“.

Ближио се упис и листа жеља. На листу убацујем и најближу техничку школу, више из шале. Мада, морам признати, после представљања те школе у нашој основној, није ми се учинила тако лошом. Управо, ту и упадам – Смер Техничар за компјутерско управљање (ЦНЦ) машина. Ооо, дааа! Ни налик ономе што сам хтео... Ипак, и даље се надам да ћу успети да се пребацим у медицинску. Искрено, било је потресно, јер остајем ту где сам. Тек тад схватам шта се заправо дешава. Бринуо сам и размишљао. Како је време одмицало, техничка ми се није чинила као промашај. Пронашао сам друштво, професори су се према мени опходили феноменално и разредна ми је била подршка, што је данас веома ретко. Прва година је прошла брзином муње. Чак сам увидео да су стручни предмети као мерење и контрола квалитета или практична настава на машинама ем интересантни ем ми иду од руке. Завршавам годину са одличним успехом.

Крај лета се ближио. Имао сам доста другара у суседном одељењу које је се води као „бољи смер“ тј електротехничар рачунара. Пробудила се радозналост да се пребацим тамо и можда се више пронађем у томе. Сад увиђам да је то велика грешка. У том периоду нисам био свестан тога, те прелазим на тај смер. Први дан сам одмах схватио да то није то. Наставници су били океј и за њих стварно нисам имао замерке, али пропустио сам једну годину и све ми је било несхватљиво. Постао сам друга особа - тиха, повучена, незадовољна. Нисам био исти Никола ни у друштву.

ОГЛЕДАЛО

На полугодишту успех – недовољан. Мисли су ми биле узбуркане, осећања усковитлана, све је врило у мени, желео сам излаз, али нисам знао како. Не желим ни да се враћам о чему сам све размишљао. Све је згаснуло. Само једна жеља је тињала, као усамљени жар на згаришту завршене битке - да се вратим у старо одељење.

Захваљујући мојим другарима, ЦНЦ разредној и породици који су се трудили и веровали да заслужујем другу шансу - успело је. Сећам се кад ме је разредна једном приликом видела испред библиотеке. На лицу је спознала сав очај који је из мене избијао. Знам да је тад одлучила да ме извуче и затражила од мене и мојих зелено светло да ме враћа тамо где припадам. Тад је кренула њена битка са администрацијом и доказивањем да има вере у мене да ћу оправдати очекивања.

„Одрасли греше, а неће један тинејџер са 16 година!“...“ Не постоје грешке, већ су то кораци у учењу, а у твом случају сазревању“, рекла је тад и ужурбаним кораком отишла низ ходник, који ми се тад учини светлијим и топлијим.

Вратио сам се и испунио очекивања. Такозвана „грешка“ коју сам починио помогла ми је да схватим да сам тамо где и треба да будем. Завршио сам другу годину са одличним успехом и наставио да напредујем. Заволео сам свој смер и схватио да није све тако црно како се прича и како сам ја испрва сматрао. Предмети као што су Моделирање машинских елемената и конструкција или Пројектовање технолошких система су комплексни и представљају изазов за решавање појединих задатака. Стиче се непроцењиво знање које обезбеђује пословну сигурност. Са завршеном техничком школом можете имати јако добру и просперитетну будућност. Техничар за компјутерско управљање (ЦНЦ) машина је изузетно тражено занимање, не само у Србији него и у иностранству. То важи и за све остале смерове у Техничкој школи. Оно што је јако битно је и та чињеница да можете наћи запослење одмах након средње школе. А и ако желите да наставите, техничка школа даје сјајну основу за наставак школовања, било да су у питању факултети или више школе.

Што се мене тиче, још ћу да размислим. Не бојим се, јер имам више реалних избора и сви су прихватљиви. Трећа сам година и свиђа ми се окружење у којем се налазим. Верујем да ће све ићи, или бар већим делом, како треба и да ћу завршити ову школу без проблема. Ако се деси „грешка“ тј корак у учењу, нећу поклекнути, већ ћу храбро исправити постојећи, а уз осмех на лицу начинити нови, мудрији и паметнији.

Никола Јелисавчић

Техничка школа, Београд
Ментор: Маријана Шаровић

UMJETNOST ILI BIZNIS?

*Tko traži odlikovanje, nije ga zaslužio,
a tko ga je zaslužio, njemu nije potrebno.*

- Onore de Balzac

Književnici, slikari, kompozitori, scenaristi, umjetnici, svoja djela ne stvaraju kako bi za njih dobili odlikovanja. Kroz svoja djela iskazuju svoje emocije, analiziraju ih, govore svoja iskustva, skreću pažnju javnosti na probleme toga doba. To je ono što odlikuje sva velika djela, emocija koju ljudi osjete kada ga pročitaju ili pogledaju. U stvari, većina poznatih autora čijim se djelima divimo je svoje živote provelo bez popularnosti, neprihvaćeni od strane društva ili čak, nažalost, u siromaštvu. Kasnije, ljudi uočavaju vrijednost njihovih djela i dodjeljuju im odlikovanja i nakon njihove smrti. Danas živimo u svijetu u kom ljudi žele doći do “svojih pet minuta”, žele se prikazati društvu u najboljem svjetlu i od njega dobiti “potvrdu” da vrijede. Mogu slobodno reći da sva umjetnička djela koja nastaju danas nisu product emocija, već autorovog “osjećaja za biznis”. Svi stvaraju ono što misle da će se dopasti drugima, uklapaju se u kalup i prate trendove, jer misle da ukoliko se ističu po nečemu neće biti prihvaćeni. Međutim, emociju niko ne može lažirati i sav njihov uspjeh je kratkog daha. Kada nešto radimo iz srca, iz iskrene dobre namjere, nemamo potrebu da za to dobijemo pohvalu od strane drugih. Navešću primjer jedne naše sugrađanke koja je svoj uticaj na društvenim mrežama iskoristila kako bi pozvala ljude da sakupe materijalna sredstva za dječaka kojem su bila potrebna za liječenje, danima je izdvajala svoje vrijeme i komunicirala sa ljudima, spojila one koji su bili spremni da se odreknu nekih svojih predmeta u humanitarne svrhe i one koji su željeli da iste kupe i samim tim novac doniraju. I postigla je svoj cilj, za samo nekoliko dana su se ljudi ujedinili i skupljena je velika cifra koja je bila potrebna. Ali ona to nije učinila kako bi se predstavila u dobrom svjetlu, istinski je željela samo pomoći dječaku kom je to potrebno. Nije tražila nikakvo odlikovanje, nije joj bilo potrebno, dovoljna joj je bila činjenica da je ujedinila Crnu Goru za samo nekoliko dana i imala veliku ulogu u

OGLEDALO

tome što je jedno dijete dobilo drugu priliku za zdravo djetinjstvo. Zašto sam odlučila da baš o ovome govorim? Zbog toga što smo sestra i ja “od malih nogu” naučene da drugima dajemo onoliko koliko možemo, jer svako dobija ono što daje, dobro se dobrim vraća. Svako će dobiti ono što zaslužuje onda kada to najmanje očekuje.

Ana Popadić

Srednja ekonomsko-ugostiteljska škola Bar

Mentor: Mirjana Savićević

АПСУРД, ЧИТАЛАЦ, КАМИ И БЕКЕТ

Када наступи онај кобни период у животу сваког човека, у којем су мисли о пролазности и неминовној смрти све сталније, а отисци времена које све брже пролази све нелагоднији, почиње борба да се пронађе ма какав одговор, утеха. Неки муке које задају питања смисла живота олакшавају себи окретањем религији, неки затрпавањем у свакодневицу, а Албер Ками је у „Миту о Сизифу” лек нашао у прихватању, чак коришћењу бесмисла који следи из апсурдности живота. Тако је помогао је својим читаоцима одвраћајући их од самоубиства и претварајући све оно страшно у пролазности – у охрабрујуће. Међутим, како чак и најмудрије речи чувеног писца и филозофа не могу допрети до сваког пара ушију, Бекет је својом трагичном фарсом „Чекајући Годоа” кроз ликове чији животи пролазе у чекању и доколици, на другачији начин покушао да тргне читаоце – показујући им баш оно што себи не смеју дозволити. У „Миту о Сизифу” Албера Камија објашњено је како је у основи људске природе тражење апсолута, који је, међутим, недостижан. Губећи се у безуспешном достизању апсолута, утапајући се у вреви и буци свакодневице у друштву које робује нормама и очекивањима, појединац се слама јер схвата да никада не може успоставити контролу над животом у ком чак ни сутрашњица није загарантована. А онда читалац, посегнувши за Бекетом, иако збуњен, а можда чак и згрожен ликовима као што су Поцо и Лики, у делићу тог до апсурда преувеличаног приказа појединаца који потпуно изгубљени воде бесмилене разговоре и губе све људско, постајући празни услед предаје пред бесмислом, проналази и препознаје делић себе. Вероватно ће осетити нелагоду и страх када схвати да је Владимирова и Естрагоново чекање Годоа метафора за исто оно чекање којем се и он предаје у моментима изгубљености и ишчекивања ма каквог усмерења, помоћи, некога ко ће преузети одговорност за живот од којег је уплашено дигао руке. Стога трагичност ове двојице ликова треба да нас пробуди, да нас натера да усмеримо очи ка могућности излаза – о којем управо Ками говори. Када би Ками сусрео Владимира и Естрагона на путу на којем ишчекују Годоа, вероватно би им објаснио значај и тежину садашњости; тачније управо оног САД које

ОГЛЕДАЛО

једино постоји, ма колико кратко било. Управо тако, Ками се обраћа и читаоцима, и терет несигурности и неизвесности живота скида са њихових плећа, магично сроченим речима: „Апсурд ми разјашњава следеће питање: не постоји сутра. Ево од сада разлога за моју најдубљу слободу.” Тим објашњењем убеђује читаоца да оно што му је до тада задавало бригу има моћ да га управо сада ослободи. Сазнање да нисмо вечни и да је брзина којом се људски живот завршава невероватна, треба да нас подстакне да од њега узмемо све што се нуди, макар и без бирања, јер је искуство оно што се цени. Као што Мерсо из „Странца” бира квантитет а не квалитет, одједном и читалац добија подстицај да у коришћењу сваке прилике искуси нешто ново, пронађе срећу. Јер у ширини искуства које човек стиче бирањем квантитета можда може да се пронађе богатији квалитет, него у пуком равнолинијском трагању за апсолутним квалитетом. Бранећи ову тезу, Ками је објаснио: „Није потребно волети ретко да би се волело много.” Циљ дела која проучавају апсурд и у њему виде основу људског постојања лежи у препознавању Сизифове судбине као срећне и охрабрујуће, а Владимирове и Естрагонове као најтужније и напротраћеније могуће. Као што Ками види наду, утеху и истинску срећу у узастопним и многобројним Сизифовим покушајима и труду да камен догура до врха, а не у стизању на врх и остварењу тог циља, тако и читалац учи да испуњеност живота пронађе у путу, узимајући и црпећи све што живот пружа, а не у испуњењу циља који обећава апсолутну, а у суштини површну срећу и илузију мира.

Ленка Јовановић

Филолошка гимназија, Београд
Професорка: др Александра Кузмић

ANTIDRAMA ILI TEATAR APSURDA U PET ČINOVA

- Početi od početka.
 - Vrtjeti se u krug.
 - Zaokružiti krug.
 - Doći do kraja.
 - Vratiti se na početak.
- ...pitanje je sad.

Ovo je ukratko scenario apsurdna, sa teatrom ili bez njega. Apsurd na sceni u pravom smislu te riječi. Antidramu ili tragediju u pet činova kroz prizmu Šekspirovog Hamleta i Beketovog Godoa doživljavam nekako ovako:

Čin broj jedan: Početi od početka. Od praistorije. Od Adama i Eve. Od tame. Od vječnog pitanja šta je početak. Od kokoške i jajeta. Početi od neobjašnjivog. Sa puno entuzijazma početi gurati kamen do vrha. Kazna ili zločin. Kami. Dostojevski. Šekspir. Beket. Mit ili istina. Roditi se u Danskoj. Pitati za Godoa. Čekati. Sanjati.

Čin broj dva: Vrtjeti se u krug. Zamisliti krug. Sjesti i čekati. Proniknuti u metafiziku postojanja. Biti ili ne biti. Čekati ili se objesiti. Voljeti ili ne voljeti. Gurati kamen uzbrdo snažno. Čekati. Trošiti liniju kruga. Čekati. Ćutati. Zapitati se. Čekati još malo. Uticati vrijeme. Tračiti ga u nadi. Misliti. Biti Hamlet pod maskom. Ne biti Hamlet bez maske. Sanjati osvetu. Čekati Godoa. Ne pomjerati se. Ćutati.

Čin broj tri: Zaokružiti krug: Doći do vrha. Znojiti se. Pričati. Voljeti. Nadati se. Vidjeti olistalo drvo. Voljeti Ofeliju. Svetiti se. Tražiti uže. Užeta nema. Voditi dijalog. Misliti. Tražiti smisao. Glumiti ludillo. Staviti masku. Odlagati zločin. Čekati Godoa.

OGLEDALO

Čin broj četiri: Doći do kraja. Ubiti. Zločin. Kazna. Dogurati kamen do samog vrha. Gubiti ravnotežu. Osvetiti se. Ne micati se. Prozrijeti napad. Ćutati. Protraćiti vrijeme. Nagovijestiti smrt. Ogoljeti drvo. Misлити. “Ali to zacijelo nije najgora stvar” Shvatiti da se kamen pomiče. A da se ti ne mičeš. Kamen počinje da drhti u namjeri da se otkotrlja. Zločin. Kazna. Tražiti uže. Izgubiti nadu. Popiti otrov. Umrijeti. Čekati Godoa.

Čin broj pet: Vratiti se na početak. Kotrljati se sa kamenom do podnožja. Opet. Kazna. Smrt. Rođenje. Nada. Ništavilo. Besmisao. Nedešavanje. Odsustvo radnje. Ćutanje. Praznina. Pantomima. Nepomjeranje. Čekanje Godoa. Godo ne dolazi. Osveta oca. Biti Hamlet. Ne biti Estragon i Vladimir. Ne pomjerati se. Godo neće doći. Hamlet umire. Danska je spašena. Nije više trulo u državi Danskoj. Godo nije došao. Besmisao je zaokružen. Sizif je na početku. Ali ne odustaje. U pepelu je nada. Fortinbras je svjetlo. I Godo. I mit o Sizifu. I Hamlet.

“Za vreme kratkog bitisanja i još kraćeg svršetka”, besmisao apsurda je dobio smisao. Guranja kamena je život, a kamen je naša smrt. Antidrama je mit o tragediji. A novi početak na kraju svakog kruga je ideal da treba “početi od bilo čega, jer najteže je početi”.

A onda, taman kad Godo treba konačno da dođe, Hamlet kaže: “Umreti, spavati – spavati – možda sanjati! Da, tu je čvor! Jer u tom spavanju smrtnom kakvi bi snovi mogli doći kad života ovo klupče odmotamo? Tu moramo stati;” I onda moramo ponovo početi. Da bismo ponovo stali... I ponovo počeli... I tako, u tom stalnom otpočinjanju ćemo čekati Godoa koji MOŽDA neće ni doći. “Protiv toga se ne može ništa. Čovek ostaje ono što je. Osnova se ne menja“, kaže Vladimir, a Estragon dodaje „Uzaludno je koprcati se.“

Ovu tragediju u pet činova zaključuje Hamlet riječima: „Ko bi vukao tovar, pod umorom života stenjući znojeći se da strah ne buni od nečeg do smrti, do tajne zemlje, s čijih međa još nijedan putnik vratio se nije?“
Plašiti se ili ne, pitanje je sad.

Jana Radunović

Gimnazija Slobodan Škerović, Podgorica
Mentor: Sonja Šaković

PROMATRANJE IGRE

Mali dječaci zapravo često plaču, puno češće nego male djevojčice. Pokušavam shvatiti odakle onda dolazi izraz „plakati“ ili „biti slab poput djevojčice“. Promatram ispred sebe dječaka na tepihu i opažam da je slab. Malim dječacima često bude narušen ponos, ne ostvare želje ili ne budu najbolji, pa zaplaču. Pomalo su nalik odraslima koji u takvim trenutcima ipak ne plaču jer bi to značilo da su poput malih dječaka (odnosno djevojčica). Veliki prikrivaju osobine koje bi ih činile malenima. No dvije skupine imaju jednu bitnu razliku – dozu naivnosti, neiskvarenosti i iskrenosti. Mali tek trebaju isklesati druge dijelove osobnosti. Prilikom toga često se gube početni obrisi nevinosti. Nostalgično se prisjećam što me pitala jedna djevojčica koju sam čuvala mnogo prije ovog dječaka koji je sada ispred mene. Sjedile smo na kamenom zidiću ljeti; pitala me što je to na nebu. Ja joj nisam znala odgovoriti kako ni sama nisam mogla vidjeti. No, rekla sam joj. Ne radimo li to svi? Ne mogu se prisjetiti kada me bilo tko osim nje pitao što je to na nebu. Neki ne vide, a neki misle da će time otkriti svoje neznanje. Promatram kako agresivno trgamo lance koji nas vežu uz naivno dijete koje čuči na dnu jame, u nama. Naivno dijete koje će pitati „Što je to na nebu?“ Ovaj mali dječak podsjeća me na naše nesputano izražavanje osobnost u ranoj dobi. Ne posvećujemo mnogo vremena razmišljanju kakav dojam ostavljam. Djelujemo neometano. S vremenom se okušamo u sijanju sjemena nesebičnosti, što bi njemu jako koristilo. Nije mi jako drag. Čuvala sam puno intrigantniju djecu od njega, poput one djevojčice. Pomalo je običan, no još ne znam koliko je to dobro. Definitivno je na pravom putu prema tehnološkom ovisniku. Roditelji preokupirani da bi se bavili još jednim projektom, predaju posao odgoja izrazito nepouzdanom odgajatelju – svemoćnoj industriji zabave misleći kako je to neusporedivo s otrovima današnjice. On je isprazno upija, umjesto da se (kako priliči svakoj novoj i mekanoj glini) netko pozabavi njime. Ne možemo razgovarati jer od toga zazire, ništa ga ne zanima, ja sam smetnja i šum u njegovoj virtualnoj stvarnosti. Gledam ga kako u rukama drži tablet veći od svoje glave. Bulji u njega. Bulji u njega svojim velikim očima kojima može uočiti pticu na nebu, ribu u moru i zrikavca u travi. Očima koje trebaju upoznati svijet; razne

OGLEDALO

dimenzije. Dimenzije prostora, društva i intelekta. Oči djece gledaju ljude ili životinje. Njih najviše volimo promatrati jer su poput nas. Ipak, nema novih oblika koje će njegove oči spoznati. Ne vidi kamenčiće na plaži, niti blato na rukama, niti pijesak u cipelama.

On vidi veliku ravnu blještavu ploču. Ploča isijava i oblijeva mu lice svijetlim novootkrivenim čarima elektronike. Cijelo lice uronjeno mu je u nepresušan izvor naizgled revolucionarne svemoćne snage. Onda uočimo da je svjetlo plavo i da zapravo plete mrežu oko njegova lica. Nekoć bistro svjetlo prejako je i sada mu pali lice. Čini se kao da ga je netko bacio u more te je kratko plivao, no počeo se utapati. Uronio je duboko te sada tone na dno. Oko struka mu je velika stijena omotana debelim konopom. Stijena svakim danom postaje sve težom i sve više ga vuče u bezdan. Sada se svjetlo iznad površine teško nazire. Jedva prepoznaje kada je dan, a kada je noć. On gleda u provaliju ispod sebe i ne zaustavlja se. Ne želi se zaustaviti, a moguće je da više i ne može. Spasioci na brodu su opremljeni te plove morem otkrivajući svaki val reflektorima. Ipak, njihovo svjetlo ne može doseći dubinu do koje će doći mali dječak. Jer malog dječaka više ništa ne može povući gore, nema te sile koja ga može vratiti. Nitko se ne može spustiti toliko duboko. Ako neki pojedinac, kojim slučajem, uspije, i njemu je ponestalo snage da sam sebe vrati na površinu, a kamoli da sa sobom povede maloga dječaka. I tako ne znamo gdje je točno nestao dječak, znamo samo da je bila greška baciti ga u ocean.

Marta Vukić

XV gimnazija Zagreb

Mentor: prof. Marina Katinić Pleić

„МОЖЕ ЛИ СЕ ИКАДА ЗАБОРАВИТИ ОНО ШТО СЕ ЈЕДНОМ ЉУБИЛО?“ (ЖАН ЖАК РУСО)

Ходао сам дуж Савског кеја. Журио сам на посао. Свакодневно Срљам у дан у нади да ће све бити беспрекорно. Превише сам се посветио послу и заборавио на праве емоције.

Из мојих мисли ме је тргао тужан глас жене која разговора телефоном и плаче. Морао сам да сазнам о чему се ради. Прислушкивајући сам сазнао да јој је син већ дуго болестан и да живи у иностранству. Зове се Вукша. Она не може да оде до њега, нема новца. Колико сам схватио, Вукша је био најбољи студент машинства и добио је стипендију. Сам је живео, радио и борио се за опстанак без ичије помоћи. Јако је потресно стајати са стране не знајући како да одреагујеш. Знао сам да је стање у држави и да није необично да упорни људи не успеју. Увек сам то знао у теорији. Никада нисам то могао да осетим, јер имам добро плаћен посао већ годинама. Покојна мајка ми га је нашла и нисам мислио да треба да будем захваљан због тога што после завршеног факултета имам посао. Веровао сам да ми је каријера крајње просечна и да нико не може да завиди нечему тако ситним. Био сам постићен, јер вреднији људи од мене не могу да добију шансу за успех. Госпођа је непрестано плакала. Осетио сам потребу да је загрлим и утешим, али сам био свестан да је утеха у погрешном тренутку лош потез добре намере. Нисам знао шта да радим. Наивно сам јој пришао и позвао је у шетњу. Одмерила ме је, јер је приметила да сам доста млађи од ње. Несигурно је пристала. Шетали смо у тишини. Није могла да сакрије количину патње у очима. Рекао сам јој да сам чуо њен разговор. Љутито је рекла да нисам смео да је прислушкујем. Сложио сам се, али сам јој рекао да ме је забринуо необуздан плач. Слегла је раменима и почела је да причу испочетка. Сазнао сам да Вукша има тумор у завршној фази и да ју је муж напустио када су то сазнали. Шетња је

ОГЛЕДАЛО

трајала пар сати. Чуо сам много тога .Потресао сам се, али сам имао жељу да јој будем ослонац. Разменили смо контакте и растали се. Наш однос се наставио. Од првог тренутка сам је заволео. Истина је да сам је заволео због њене преданости осећањима без страха. Била је спремна да се бори,пати и воли. Једног поподнева смо изашли на ручак и пружио сам јој коверту са новцем који сам уштедео за Вукшу. Видео сам постиђеност у њеном погледу коју нисам хтео да изазовем, али је прихатила поклон. Растали смо се пољупцем. Надам се привремено.

Нисам добио писмо, ни позив данима. Бринуо сам. Видео сам у њој део који ми недостаје. Нисам веровао да је тако лако нестала.

Два месеца касније ми је стигло писмо. Отворио сам га и утрнуо. Почео сам да читам. „Драги Матија, верујем да те није оставило равнодушним то што ти се нисам јавила овако дуго. Међутим, телефон су ми украли на еродрому и право је чудо што сам дошла до Вукше. Уживали смо пар дана заједно. Тужан део следи код лекара. На општу патњу,речено је да му је остало јако мало времена и да лечење не може да промени његову тужну судбу. Последње дане смо провели заједно, стварајући успомене које су отишле у неповрат.Не бих да дужим о нашим тренуцима, оставићу нешто и за себе.Наиме, упокојио се пре пет дана. Тај осећај боли у грудима је необјашњив и надам се да га никад нећеш осетити. Вратићу се у Београд што је пре могуће, али желим да се наш однос заврши. Био си ми ослонац у најгорем тренутку и део мене који сам изгубила, али ми треба време да прихватим губитак.“

Пребледео сам. Нисам могао да дишем. Милион мисли ми је прошло кроз главу...

Две године касније, срео сам је на истом месту као и први пут, али са другим човеком. Нисам могао да верујем да ћу је поново видети. Тужно сам је погледао и наставио даље...

Савски кеј је био место моје незацељене ране. Жалећи се на посао, упознао сам праву несрећу и недостижну љубав која није престала.

Наталија Новаковић

Земунска гимназија, Београд
Ментор: проф. Бошко Милосављевић
и проф. Зорица Перовић

УЧЕНИЦИ - АУТОРИ

7. БЕОГРАДСКОГ

ОГЛЕДАЊА

1. Домагој Античић	31. Катарина Кертеши
2. Андрија Атанацковић	32. Нина Контић
3. Сара Атлагић	33. Петар Крстић
4. Анастасија Бајић	34. Стеванија Кукољ
5. Павле Бакић	35. Нина Кулић
6. Огњен Башић	36. Андреј Маринковић
7. Тамара Бичанић	37. Наталија Матић
8. Катарина Божић	38. Наташа Матовић
9. Дино Бркић	39. Димитрије Микарић
10. Велибор Бубало	40. Ања Миљковић
11. Лука Бујас	41. Константина Мирић
12. Анђела Бујић	42. Марија Мирић
13. Ема Варга	43. Амра Муратовић
14. Дарија Влајић	44. Наталија Новаковић
15. Нада Врапчевић	45. Душан Палић
16. Марта Вукић	46. Михајло Петровић,
17. Ивона Вуксановић	47. Кристина Плавшић
18. Нора Вуксановић	48. Богдан Познанић
19. Ирена Вукчевић	49. Ана Попадић
20. Јана Вукчевић	50. Василије Радовановић
21. Уна Гава	51. Хелена Радовановић
22. Милица Ђурђевић	52. Катарина Радојичић
23. Александра Ђуровић	53. Јана Радуновић,
24. Бојана Ерцег	54. Лана Ристивојевић
25. Весна жепић	55. Никола Савичић
26. Азра Захировић	56. Јасмина Секулић
27. Лорена Иванковић	57. Алекса Сибиновић
28. Аљоша Игњатић	58. Немања Спасић
29. Нина Јевтић	59. Амар Спречо Муратовић
30. Ленка Јовановић	60. Наталија Стаменковић
-

ОГЛЕДАЛО

61. Јована Станишић	69. Марија Ђирјак
62. Ирис Стухли	70. Миле Узелац
63. Душан Суботић	71. Реза Флорин
64. Самир Суљић	72. Николина Црнобрња
65. Мина Томашевић	73. Ружица Шимпрага
66. Ђорђе Тошев	74. Тодор Шолајић
67. Јована Тошић	75. Милица Шоргић
68. Соко Трговац	

ПРОФЕСОРИ - МЕНТОРИ

1. др Александра Кузмић	27. Бошко Милосављевић
2. Станислава Арсић	28. Милица Недељковић
3. Станислава Арсић	29. Алекса Николић,
4. Љиљана Бајац Николић	30. Вера Новаковић
5. Марина Баровић	31. Љиљана Оџа
6. Данило Благојевић	32. Јелица Пајић
7. Радивоје Благојевић	33. Идана Перић
8. Марија Боришић	34. Зорица Перовић
9. Бранислава Вукчевић	35. Мирјана Перовић
10. Гордана Вучинић	36. Љепосава Радић
11. Мр Дуња Илић	37. Катарина Рајшић
12. Азра Захировић	38. Мирјана Савићевић
13. Алмира Захировић	39. Јасмина Секулић
14. Анто Зградић	40. Валентина Секуловић
15. Коса Зечевић	Кашански
16. Лидија Ивановић	41. мр Снежана Обрадовић
17. Марина Катинић Плеић	42. Мирјана Стакић Савковић
18. Милош Кесић Стевић	43. Деана Стаменковић
19. Дијана Кнежевић Петровић	44. Милош Стевић
20. Биљана Крупниковић	45. Љубиша Суботић
21. Сима Лазукић	46. Тања Таубнер Гајић
22. Божана Лонцо	47. Сања Томић
23. Славица Малић	48. Драгана Трнавац
24. Јован Марковић	49. Лидија Ђолић
25. Милена Матијашевић	50. Љиљана Чолан
26. Милена Миловановић	51. Соња Шаковић
-

ШКОЛЕ

7. БЕОГРАДСКОГ

ОГЛЕДАЊА

1. Гимназија Крушевц
 2. Гимназија Краљево
 3. Гимназија Ивањица
 4. Гимназија Чачак
 5. Медицинска школа Чачак
 6. Уметничка школа Ниш
 7. СМШ *Стјанислав Бинички* Лесковац
 8. Техничка школа Смедерево
 9. Гимназија *Светозар Марковић* Суботица
 10. Карловчка гимназија Сремски Карловци
 11. Зрењанинска гимназија Зрењанин
 12. СТШ *Милева Марић* Тител
 13. Технолошка гимназија Дунавска Клисуре
 14. Нова Молдава Румунија
 15. Гимназија Бања Лука
 16. Гимназија *Свети Сава* Приједор
 17. Средњошколски центар Приједор
 18. Средњошколски центар Костајница 1
 19. СШЦ *Михајло Пуйин* Дервента
 20. Техничка школа Градишка
 21. Гимназија *Васо Пелајић* Брчко
 22. Средњошколски центар *Перо Слијепчевић* Гацко
 23. Богословија *Свети Пејтра Дабробосанској* Фоча
 24. Прва гимназија Сарајево
 25. Опћа гимназија *Свети Фрањо* Тузла
 26. Мјешовита средња школа Сребреник
 27. XV гимназија Загреб
 28. Гимназија Вуковар
 29. Гимназија *Слободан Шкерковић* Подгорица
 30. Средња економско школа *Мирко Вешовић* Подгорица
-

ОГЛЕДАЛО

31. Медицинска школа Подгорица
32. Гимназија Котор
33. Гимназија Цетиње
34. Средња економско угоститељска школа Бар
35. Средња балетска школа *Лујо Давичо* Београд
36. Пољопривредна школа са домом ученика Београд
37. Геодетска школа Београд
38. Школа за дизајн Београд
39. Медицинска школа Звездара Београд
40. VII београдска гимназија Београд
41. XII београдска гимназија Београд
42. Медицинска школа *Надежда Пејровић* Београд
43. Електро техничка школа *Никола Тесла* Београд
44. IX гимназија *Михаило Пејровић Алас* Београд
45. Гимназија *Руђер Бошковић* Београд
46. Земунска гимназија Београд
47. Филолошка гимназија Београд
48. Математичка гимназија Београд

ЖИРИ
7. БЕОГРАДСКОГ
ОГЛЕДАЊА

Тања Кунарац

професорка српског језика
и књижевности
Београд

Љиљана Бајац Николић

професорка српског језика
и књижевности
Вуковар

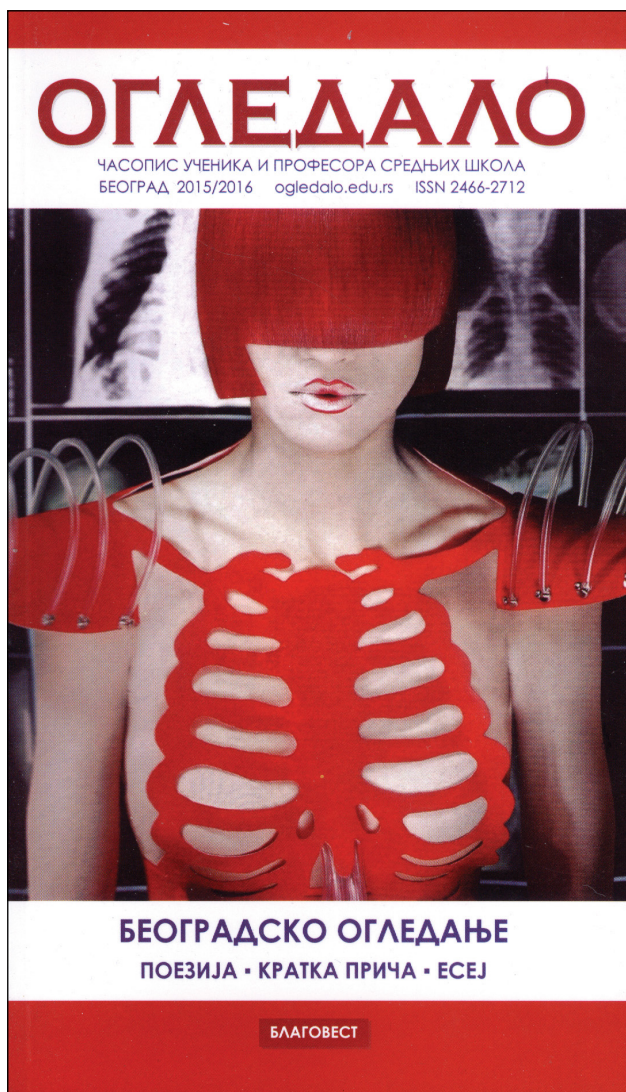
Жарко Јањић

новинар и фелџониста,
Љубиње

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

ТЕМА X

ТЕЗА
АНТИТЕЗА
СИНТЕЗА

ОГЛЕДАЛО, бр. 3 (2015/16)

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

БИЛА ЈЕ МОЈА ДЕВОЈКА

Благоје Бобан Поповић

Била је моја девојка
Са Дедиња и Чукарице
Са Кошева и Медвешћака
Са брда Лажи

Била је моја девојка
са прошетаног Калемегдана
Са Ушћа и Земуна
Била је моја девојка и твоја

Била је моја девојка из Париза
Из Пљеваља и Пирота
Моја девојка с' мора
С' Дурмитора и Зеленгора
Са економског из гимназије
Са академије
Из свемирске ракете
Моја девојка са друге планете

Била је моја девојка
Од стрепње и среће
И она која ме хоће
И она која ме неће

Уплашена и нежна и важна
И сурова и хладна и врела
И влажна

Набрекла и плодна
Одбојна и мени сродна

Била је моја девојка
И невина и трудна

И чедна и чудна
Са рукама у клавиру
И мом немиру

Од страха без даха
Остављена
Замишљена измишљена
Из раја од крви и меса
Моја девојка из ината и беса

Била је моја девојка
Из воза из позоришта из парка
Са игранке с' корзоа
Из кафанице
Моја девојка
из писама и са слике
Из шатора и школе
Кукуруза и шумице

Била је моја девојка
Из лифта из кола
Моја девојка из добре куће
Из наговарања
И из љубави

Била је моја девојка
И лепа и ружна
И радосна и тужна
И млађа и старија
Из унутрашњости
И моје младости
И детињства

ОГЛЕДАЛО

Била је моја девојка
Из Подгоре и Подгорице
Из игре и игрице

Са зимовања и миловања
Са изложбе и гозбе

Била је моја девојка
Из реда за карте
И ... изреда

Била је моја девојка
И пијана и свесна
И Тијана и Весна

Без имена из телефонског
именика
Из пристаништа
Била је моја девојка
Због катарке и њене луке
Била је моја девојка
И она ... из моје руке

Била је моја девојка
И Лавица и Девица
Од ваздуха и звездане
прашине
Од облака неистине
Од магле и њене жеље нагле
Направљена од слова и снова
Ђутања и лутања

Била је моја девојка
Од најлепшег
Трена тренутка
Сна ... санутка
Била је моја девојка
Од божанског праска
И Марјана и Зорица
И Драгиња и Васка

Обучена
И потпуно гола
Девојка мога бола

Била је моја девојка
И одведена и заведена

И моја храна и моја рана

Била је моја девојка
Дубока
Из мога шаренога ока
Моја девојка дана и ноћи
Моја девојка свих мојих моћи

Била је моја девојка
Од бисера и рубина
Из морских дубина
Моја девојка од сломљеног
стакла
Моја девојка из пакла

Била је моја девојка
Из рачуна и бројева
Из туча и бојева

Била је моја девојка
Ветропираста и пламена
Плаховита и стамена
Израсла из мојих рамена
И црна и смеђа и плава
И она која у мени заувек спава

Била је моја девојка
Које се не сећам
И са којом саосећам

Била је моја девојка
Два тијела а једна душа
Као обала и морска плима
Као пролеће као лето
Као јесен као зима
Била је моја девојка
Од зрелих рупица дојења
Зачеденија и појења

Била је моја девојка
Из Лондона и Прага
Неразумљива и блага
И Мила и Драга

Била је моја девојка из
опкладе
И награде и насладе

ОГЛЕДАЛО

Моја девојка од блата
Моја девојка од чистог злата

Била је моја девојка мелем
Да је ставиш на рану
Моја девојка
Која ми је окренула леђа
А мене то не вређа

Моја девојка која ме сутрадан
Не препознаје
И другоме све носи и подаје

Била је моја девојка
Од сјаја звездица из зеница

Из епске песме
Била је моја девојка
Баш зато
Што се то не сме

Била је моја девојка
Јер ме је хтела и заволела
А онда је туђа вода однела
Моја девојка сва у белом
А неко други са свечаним
оделом

Из подрума и мрака конака
Мајчиног села и прела
Очевог Црног и Охридског
језера
Иза Струге
Иза туге
Била је моја девојка
Од поветарца и косе
И груди
Ноге њене
Дуге босе

Била је моја девојка
Од шапутања и сновића
И тајни сакривања

Била је моја девојка
Баш први први пут
На месечини
Као прут
Или ми се само чини

Била је моја девојка
Од смеха и суза
Моја муза

Била је моја девојка
И хладна мермерна биста
До бескрајних плавих небеса
чиста

Крв моје крви
Срце срца
Дам дамара
Дах даха
Маа мога маха
Опстанак смисла
Који ми се никако не да
Који је стисла

Била је моја девојка из рата
Који нико не схвата
Крај мога тенка
Стојанка мене чека
Набујала као река
И мене роба
Свих њених годишњих доба
Месечевих мена
Била је моја девојка и моја жена

Била је моја девојка из бајке
Од млека рођене мајке

Моја девојка од кише
Моја девојка без које не могу
више

Била је моја девојка и она
Која никада није била

Благоје Бобан Поповић

дипл. инж. грађевине Београд

DOPISNIČKE PRIČE

Neki dani, davnih godina

CRTICE O LEGITIMACIJAMA

Ljudi su uvijek jednako dosadni kad zборе o drugima, ali znaju biti prilično zanimljivi kad govore o sebi, smatrao je čuveni Oskar Vajld. Nadajmo se zato da ovaj prilog koji bi mogao nositi i već patentirani naslov (Kusturica) „Ja (o) meni“, neće završiti kao: „Jao meni!“...Tema su stare novinarske legitimacije, poneka sličica – i rani radovi dopisnika iz provincije...u koje katkad prste umiješa „komedijant slučaj“

Piše: Žarko JANJIĆ

Ni otac mi ni ja nemamo nekakva prečesta imena i prezimena, tipa Pavle Pavlović, Petar Petrović, Jovo Jovanović...a ipak se u literaturi „javljamo“ kao fiktivni likovi. U čuvenoj Nušićevoj „Autobiografiji“, u odjeljku o mrtvim jezicima (grčkom i latinskom) stoji da profesori svih mrtvih jezika žive u dubokom uvjerenju da su djeca data u školu isključivo zato da te jezike nauče:

„Sve su druge nauke sporedne za njih, sve je drugo suvišno, a jedina i neminovna potreba za život, to je znanje grčkog i latinskoga jezika. Šta ti vredi čitati i pisati, šta sabirati, oduzimati, množiti i deliti, ako ne znaš besedu Antonijevu, filipiku Demostenovu ili filozofiju Demokrita, takozvanog smešnog filozofa? Imami, učitelji korana u Aja Sofiji i na bagdadskoj teologiji, mnogo su milostiviji u tom pogledu. Tamo kad mladi softa ne zna koju suru napamet, učeni imam pogleda u nebo i progovori: „Neka te Alah umudri da naučiš!“. A profesor latinskog jezika kad te uhvati da ne znaš Cicerona od reči do reči, sa odvratnim zadovoljstvom trlja ruke što mu se dala prilika da ti sto i četrdeset šesti put u toku tekuće školske godine kaže: „**Quousque tandem abutere, Risto Janjiću, patientia nostrat!?**“

Dopisnička legitimacija sarajevskih „Malih novina“

(U prevodu bi glasilo: „Dokle ćeš, Risto Janjiću, zloupotrebljavati strpljenje naše!?).

Valja znati, nastavlja u duhovitom tonu Nušić, da ti profesori latinskog jezika ne umiju ni o najobičnijoj stvari da govore bez latinskog citata...

Literarni Žarko Janjić kuje žicu na Žrvnju u sarajevskom djelu Milosava Popadića „Knjiga o Žrvnju“.

Nije isključeno da neobjašnjivom igrom „komedijanta slučaja“ u beletristici ne bih otkrio još kakvog literarnog pretka, rođaka, bližeg ili malo daljeg srodnika, samo da sam još intenzivnije rovario po ljubinskoj Narodnoj biblioteci „Dr Ljubo Mihić“.

U STVARNOSTI, moj otac Risto Janjić (1923 - 2008), dugogodišnji sekretar ljubinske Osnovne škole „Milenko Mičić“ i prilično cijenjen sportski lovac u tom kraju, nikad nije odslušao ni čas latinskog. Ali, recimo, položio je fotografski ispit u Dubrovniku – zumirajući kandelabre po Stradunu. I mene je potom obučio fotografskom poslu u kućnoj laboratoriji. Kupio mi prve fotoaparate, odreda jeftinije („smena 8“, „smena – rapid“, „mir“, „kijev“, „praktika“...), ali mi nikad nije priznao da sam ga u tom poslu stigao. Nisam, doduše, čuo ni za kakvog drugog fotografa po svijetu da je to priznao sinu...

ZA RAZLIKU OD NJEGA, ja sam dvije godine slušao latinski u stolačkoj gimnaziji „25. oktobar“ – i logično nisam blistao, kao ni ini što su prethodno u osnovnoj slušali ruski jezik, umjesto, recimo, francuskog i italijanskog. No, u dugom sjećanju iz onog galimatijasa deklinacija i konjugacija, ostalo nam je kratko gostovanje profesora Vulića iz Čapljine i njegove duhovite primjedbe prilikom slaganja prevoda sa srpskohrvatskog na latinski.

OGLEDALO

- Kako kaza da se zoveš?
- Milenka...Milenka Medan.
- Pa vidi, bona, šta si napisala: „Sira pošla kad sam jela.“ Kongruencija, kongruencija! Hajde to lijepo poredaj. Da se vidi i osjeti stil, sklad, ljepota starog jezika...

Potom bi se ubrzanim korakom ustremio od table ka zadnjim klupama, nabrao obrve i nasumice, nekoj od pognutih muških glava dobacio: skloni ruku. Vidi, jadan ne bio, šta ti tu piše: „Preskočih gaće, rasparah panj!“ Složi to fino, nemoj da se srdim na te...

Malo - pomalo kroz vrtložne brige i povremeni smijeh, riješismo se nekako „Elementa Latina“ Gortana, Gorskog i Pauša, da bismo kasnije, na jubilarnim godišnjicama mature spominjali samo anegdote! Naravno da je ovo iskrivljeno sjećanje, kao što su nam iskrivljena i brojna druga, ali u uspomenama funkcionišu kao prava i stvarna. Pa i pored toga, mnogi od nas se i dan – danji noću zna oznojiti dodeli mu na san kakav teški gimnazijski čas! S gerundivom, naprimjer – ili s kakvim nepravilnim imenicama treće deklinacije. Ne sumnjajte onda zbog tog ni da je u onim Nušićevim šalama i burleskama „više od pola istine“.

Moja malenkost „slika“ legendarnog sovjetskog reprezentativca, košarkaša moskovskog CSKA, Vladimira Andrejeva (1970. godine u Moskvi)

U NOVINARSTVO sam zakoračio prije prethodno pominjanih muka; naivno i slatko, đačkim sastavom „Međ“, objavljenim u 717. broju sarajevskih „Malih novina“. Dva broja prije toga, poštar Dušan Dangubić donio mi je na kućnu adresu službeno redakcijsko pismo s obavještenjem da će u 717. broju biti objavljen moj rad i da me pozivaju na dalju saradnju... Tako se, eto, u ta doba, prema svojim malim saradnicima odnosio najtiražniji

jugoslovenski list za mlade – s tiražom, pričalo se, većim od 250.000 primjeraka, koji se prodavao od Kranjske Gore do Đevdelije! U uzrastu od sedmog osnovne, meni su se u njemu najviše dopadali stripovi – „Tim Tajlor“, „Tarzan“ - prema tekstu Edgara Rajsja Barouza, te „Mali partizan“, prema scenariju književnika i bivšeg partizana Alekse Mikića...E, možete onda lako zamisliti kolika je bila moja djetinja sreća kada mi je kasnije iz „Malih novina“ stigla ova dopisnička legitimacija s potpisom baš tog Alekse Mikića, glavnog urednika lista, s pozivom na još češću saradnju. Nije mi smetalo ni što su me u njoj za godinu podmladili...Taština je čudo, posebno u pubertetskom dobu kada ti taj komadić papira prosto šapuće da bi od tebe jednom mogao biti – pravi novinar!

Dva puta će mi se ukrstiti sa Aleksinim. Kao nagrađeni osnovac - za poznavanje dječje književnosti u emisiji „Pet plus“ – TV Sarajevo i „Malih novina“ – putovaću u grupi koju će baš on voditi u Pariz, preko Austrije, Lihtenštajna i Švajcarske. Biće mu milo kad mu kažem da sam čitao njegove knjige „Sunčana obala“, „Prijatelji iz Smogve“, „Priče o malim borcima“...Spomenuću usput: otac mi je ranjen u sukobu s Nijemcima, na Ivanu...O ovom đlačkom putovanju će i TV Zagreb snimiti reportažu za emisiju „Mali svijet“...

...Mnogo ljeta kasnije, kad sam uveliko radio kao profesionalni novinar u Sarajevu, kćerka će mi se u Pionirskoj dolini, zanesena igrom, nehотиčno očešati o starijeg čovjeka.

-Izvinite, čika – Aleksa – rekoh, prepoznavši ga u zadnji čas, na stazi, obilaznici oko jezerceta.

-Ništa, ništa...A odakle vi mene znate?

-Pa bili smo skupa u Parizu, Šamoniju, Vaduzu, Bazelu, Cirihu, Ženevi...Pa bio s nama i pisac iz Zagreba Mladen Bjažić...

I htjedoh još toga da mu pričam da sam s odbojkašima igrao više puta u njegovom zavičajnom Brčkom, da znam gdje je njegov rodni Bukvik, da sa sam objavio nekoliko opširnijih putopisa baš u „Malim novinama“, ali me čovjek, kod kog sam tek tad uočio umor u pogledu ispod naočara, preteče:

-Mladena se sjećam...Vas, nažalost, ne. Ko bi popamtio svu djecu sa kojom sam se sretao? Uz to, pritisle godine, bolesti...

Učtivost je nalagala da se pozdravimo. Bio je to, pokazaće se, i naš posljednji susret. Te 1985. u Sarajevu je umro jedan od pokretača čuvenih „Malih novina“.

Cjelokupna dokumentacija toga lista, kako sam pročitao nekoć na internetu, planula je i izgorjela u posljednjem ratu...Slike dvojice glavnih urednika – takođe pisca Anđelka Ristića („Prolječne vatre“) i Alekse Mikića, još nemate dostupne nigdje na toj razgranatoj mreži. Ili, barem ja nemam dovoljno znanja da ih nađem. Zato sam se odlučio za ove usputne, krajnje periferne, povremeno i „prelične“ bilješke... Da baš sve ne prekrije veo tišine i brzog zaborava!

OGLEDALO

Na Tjentištu, stoji treći slijeva, u pobjedničkoj odbojkaškoj reprezentaciji Sarajevskog univerziteta

NENADANO, PREKO ODBOJKE, na malo nepriličan i ne do kraja etičan način, dospio sam među provincijske dopisnike sarajevskog „Oslobođenja.“ Bio sam u standardnoj šestorki ljubinskog „Jugometala“ kada smo, kao domaćini, s uvjerljivih 3:1, savladali jaku ekipu “Rudi Čajaveca” iz Banjaluke. Ljuti gosti, revoltirani suđenjem, dodatno i činjenicom da im je u meču, jednom od boljih igrača pukla Ahilova tetiva, krenuli su, poslije meča, na sudiju Republičke lige BiH, Rončevića, s namjerom da ga propisno istuku. Međutim, moji stariji saigrači Đurić, Rikalo, Krunic...ispriječili su se ispred njih, tako da je naposljetku sudija ispsovan, zasut sa nekoliko šaka pijeska s našeg pješčanog terena u žurbi napustio poprište i uputio se „folkswagenom“ bubom prema Rajlovcu...Došavši kući, sročio sam karticu i po priče o incidentu, otkucao sa dva prsta na staroj mašini „Rheinmetall“, i sutradan, u ponedjeljak, iz Stoca, gdje sam pohađao prvi razred gimnazije, to u bijeloj kuverti sa popratnim pismom, ispisanim rukom - poslao sportskoj rubrici

„Oslobođenja“. Začudo, tekst iziđe bez znatnijih izmjena. A meni na kućnu adresu u Ljubinju (odakle sam 20 kilometara vozario do Stoca) stiže prijedlog dopisničke službe lista da nastavimo saradnju i na drugim stranama...Jer, Ljubinje ionako nije imalo do tada saradnika nijednog medija u Jugoslaviji, pa je u datom slučaju dobro došao i gimnazijalac početnik. Dan potom sam iz stolačke pošte nazvao šefa dopisničke, koliko pamtim, Majstorovića, kazavši: „Izvinite družo, ali pismu uz prvi tekst zaboravio sam napisati da sam i ja bio igrač tog susreta - s druge strane mreže, na šta me je Majstorović zamolio da malo sačekam, očigledno tražeći ponovo taj objavljeni tekst i čitajući ga na brzinu...

- Nema ovdje ništa sporno. A iz onog što maločas reče, čini se da si čestit mladić...Samo nastavi, a ako imaš i kakvih slika uz tekstove dobro bi nam došle...Ne uplići se u političke teme, drži se običnih ljudi i života, i šibaj...Otvori račun u najbližoj banci, izvadi ličnu da ti možemo slati honorare... (U novinama se tada, sedamdesetih prošlog vijeka, sve objavljeno plaćalo. U svim novinama – velikim i malim. Skromno, ali redovno. A dopisnička legitimacija „Oslobođenja“ ubrzo je počela da otvara vrata i drugih dnevnih i sedmičnih novina. Smatralo se da i jedna tako mala opština – ma tako mala da je bila 508. od ukupno njih 510 u Jugoslaviji – ne treba da bude informativno zapostavljena...

Malo – pomalo „našli su me“ zagrebački „Večernji list“ i „Sportske novosti“, mostarska „Sloboda“...dok je moj izvanji stric Danilo, strastveni čitalac „Politike“, smatrao da je za novinara neko posebno nadaren ako ga pripuste u „Politiku“. Njemu za hator, u drugom gimnazije, poslao sam beogradskom listu opširniji zapis o drevnom gradu Daorsonu kod Stoca – objavljen je sa slikom na više od četvrt strane lista u rubrici „Priče iz naših krajeva“. E, sad si tek položio, rekao je, držeći tri ista primjerka „Politike“ pod pazuhom, s očiglednom namjerom da me želi hvaliti, a bogme u tome, malko i pregoniti – i u gradu i u selu.

Danas uobičajeni „kopi pejst“ onda se smatrao bezobraznim i neukusnim, tako da se čak i sitni dopisnik, vlasnik sitnih kartica (kakvih vidite u ovom prilogu), morao truditi da bude raznolik, da ga ne opanjkaju kako je „tezgaroš“!

ANDRIĆ ĆE JEDNOM za Balzaka reći sva mu je vještina u oku, oku svevidećem, a literatura mu svjetska! E, pa i mali novinski pisac opšte prakse trebalo je do velikog napregnuća da praktikuje uočavanje likova, odnosa, predjela, pojava...da iz skromnih mjesta, s preovlađujućim programima malih ambicija, izvlači na vidjelo ono što će biti zanimljivo i u velikim naseljima. No, prije tog, ko je u dilemi, ko baš ne ljubi strasno pisanje i knjige, morao bi prvo pročitati Balzakove „Izgubljene iluzije“, neprevaziđenu Bibliju novinarskog i štamparskog zanata (i neumitnog stradanja u njemu), pa ako i nakon nje u profesiji ostane – moglo bi od njega izrasti štogod korisno za čitaoce! Ko ovo shvati, razumjeće još bolje opšteobožavanog – i s moje strane, naravno obožavanog – Miroslava

OGLEDALO

Radojčića, koji je često ponavljao: novinarstvo je najljepša profesija na svijetu, samo ako se na vrijeme napusti! A, sam je nikad nije napustio!

No, ostavimo se recepata i naravoučenja, a zaokružimo započetu epizodu s dopisničkom karticom „Oslobođenja“.

Između ostalogkao potonji student žurnalistike tri godine zaredom dobijao sam prvu studentsku nagradu „Oslobođenja“ za reportažu...A među nizom reportaža koje sam poslije studija objavio u tom listu bila je i ona koja je izašla u svečanom broju „Oslobođenja“ na dan otvaranja Zimskih olimpijskih igara u Sarajevu...

Tri nagrade „Oslobođenja“ za studentske reportaže
- naš saradnik prvi slijeva, 1975. godine

Eto, a počelo je slučajno sa jednog pješčanog odbojkaškog terena u Ljubinju.

Pa kad ponovo pomenuh odbojku, žao mi je što su mi u Sarajevu, u stanu, uz filmove i slike s putovanja od norveškog Trondhajma do egipatskog Kaira, propale i dvije zlatne medalje – sa Hercegovačkih sportskih igara u Mostaru i sa Univerzijade na Tjentištu, gdje sam kao član reprezentacije Sarajevskog univerziteta dobio tu malo težu i značajniju. Posve slučajno u Ljubinju mi je ostala jedna slika na kojoj sam (stojim treći zdesna) između ostalih i sa Laslom Lukačem i Mićom Jekićem, ondašnjim članovima prvoligaške sarajevske Bosne. Lukač je, podsjetimo, bio i reprezentativac Jugoslavije, u onom sastavu što će osvojiti treće mjesto u Evropi, nakon čega će se pogled na ovu igru u cijeloj ondašnjoj našoj zemlji promijeniti. I gdje će malo – pomalo početi njen uzlazni put do kasnije svjetske elite.

Slika nije dobra. Draga nam je, ipak, jer smo na njoj svi mladi!

OGLEDALO

DA ZAOKRUŽIMO i epizodu započetu sa literarnim likovima. Kratko: moj stvarni otac Risto redovno je kupovao zagrebačku „Arenu“. Mnogo godina kasnije, kad sam poodrastao, on je i dalje čitao „Arenu“, a srce mu je zaigralo kad je pročitao da sam „stvarni ja“ pobijedio na 12. literarnom konkursu za kratku priču, baš tog lista...

„Arena“, „Sloboda“, kao ni „Male novine“, odavno više ne izlaze...

Literaturom se poslije nisam ambicioznije bavio, što je vjerovatno dobro za nju.

A za vas će, poštovani čitaoci „Glasa Trebinja“ – u kom sam prvi tekst objavio davne 1970 - biti isto tako dobro, da i ove novinske crtice o dopisničkim karticama i sličicama privedem kraju.

I da se, uz malo sreće, u novoj godini gledamo sa nekim novim novinskim zapisima. (KRAJ)

Žarko Janjić

Novinar i feljtonista

ДЗБУЧНИ РЕД

Лука Тилингер

ИЛУСТРАЦИЈЕ КЊИГА А, Б, В и Г КОЛЕКЦИЈЕ
„АЗБУЧНИ РЕД“ СЛУЖБЕНОГ ГЛАСНИКА

 Галерија „Анастас“
МУЗЕЈ ПРИМЕЊЕНЕ УМЕТНОСТИ
Вука Караџића 18, Београд

21. I — 12. II 2022

Отварање 21. јануара
у 18 часова

ПОСЕБНЕ КОЧИЈЕ ЛУКЕ ТИЛИНГЕРА

Попреко, корицом прве књиге колекције Азбучни ред – јуре кочије у које су упрегнуте четири оловке. Испод точкава се диже прашина, а четири запете оловке грабе ка десној маргини... Може се лако замислити како залазе међу странице, језде преко листова, не застају на местима повеза, прелазе пантљику-обележивач, све у шеснаест преваљују табакe, излазе са друге стране, а затим се крећу кроз другу књигу, потом кроз трећу, недавно је објављена и четврта по реду, азбучном, разуме се.

Посебне су ово кочије, не може се лако препричати шта се све из њих види... Оне час круже око Земље, час око лопте... Час застају крај бунара, час крај тегле са слатким у остави... Час се продевају тик испод телеграфских жица, час испод оних на гитари... На тренутак се одмарају у шуми препуној лековитог биља, а само нешто мало касније, ето их крај обода шоље са чајем од оног набраног биља, већ миришљавим... Не може се лако препричати, а и нема потребе, ово није туристички обилазак, током којег се тачно зна где је шта, колико се времена има на располагању, водич је урачунат, колико има ноћења, а у повратку се обавезно свраћа у тржни центар са невероватним попустима... У књигама које је илустровао Лука Тилингер, из његових кочија свет ваља откривати сам, мада је допуштено и вирити преко рамена свог детета, а можете и себе као дете да ставите себи као одраслом на рамена, онако како воле сва деца, а ни одраслима није мања уживанција... И ваља имати онолико времена колико вам око иште... И нема водича, осим писца чији текст Лука дописује сликама... И нема ноћења, какво спавање, море, док се ово чита и гледа... И нема тржног центра, ово није серијска прозводња, све је овде од руке и од срца.

Ипак, можда треба упозорити мрзовољне, оне који у свему траже недостатке – путовање посебним кочијама Луке Тилингера није без мане: нећете имати мира, поскакиваћете од смеха, добићете вртоглавицу од илустраторове маште, може вам се догодити да пропаднете с умишљено превисоке тачке данашње цивилизације, а можете и да се винете толико да ће вас бити страх да се вратите у ово наше вечито стање предвидљиве свакодневице... На крају крајева, имаћете утисак да ништа нема крај, па ни Лукина линија,

ОГЛЕДАЛО

његов цртеж... Јер, ово је чудесно путовање, које може бити отказано или окончано само ако вам очи нису широко отворене!

Очекујући да наредних година у посебне кочије Луке Тилингера буде упрегнуто свих тридесет оловака, у тридесет књига колико би едисија Азбучни ред требало и да има – присећам се нечега чему нисам скорије присуствовао... Вечар дан. Пут или улица којима пролазе три аутобуса, за њима и четврти, сви са истим натписом: „Посебна вожња“. То су основци на екскурзији. Кроз стакла прозора се види како насмејана деца машу сасвим непознатим људима крај пута или на улици. А ти људи, на тренутак застали, одвраћају, ништа мање весело машу тој непознатој деци. Ако се нађете у кочијама Луке Тилингера или се затекнете с краја књига које је он илустровао – машите. Где год се налазили – биће вам одговорено истом снагом радости.

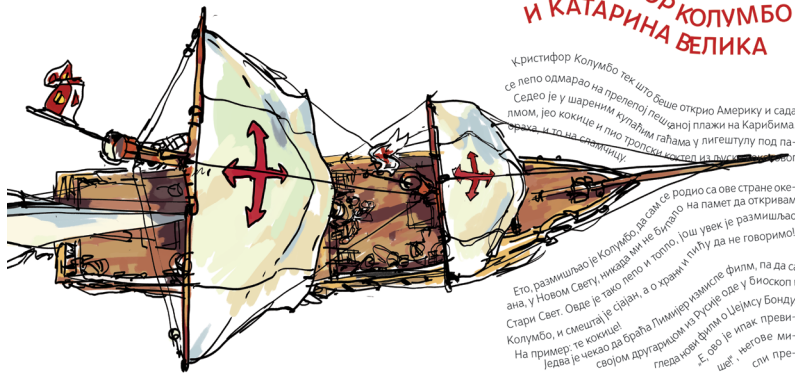
Уз едисију Азбучни ред,
Службени гласник, Београд, 2017–2021.

Горан Петровић

Десно: Лука Тилингер, илустрације за колекцију Азбучни ред:

1. *Роман без ормана*, Вуле Журић (2017)
 2. *Шазбука*, Раде Танасијевић (2021)
 3. *Чудесни подвизи Азбучка Првої у 30 слова*, Дејан Алексић (2015)
-

КРИСТИФОР КОЛУМБО И КАТАРИНА ВЕЛИКА

Кристифор Колумбо тек што беше открио Америку и сада се лепо одмарао на прелепој пешчаној плажи на Карибима. Седео је у шареним купалим гаџама у лигештулу под палмом, а до њега се сајмичица.

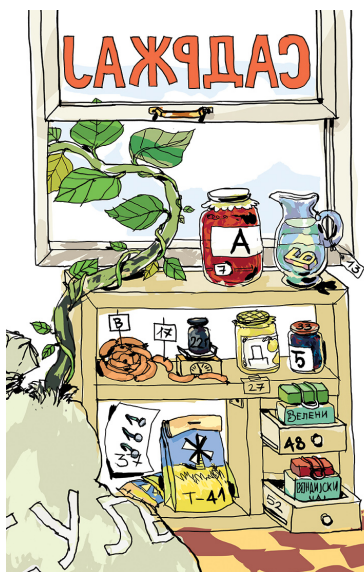
Седео је у шареним купалим гаџама у лигештулу под палмом, а до њега се сајмичица.

Ето, размишљао је Колумбо, да сам се родио са ове стране океана, у Новом Свету, никада ми не бичао на памет да откривам Стари Свет. Овде је тако лепо и топло, а о храну и пићу још увек је размишљао.

На пример: те кокице!

Једва је чекао да браћа Пинијер замисле филм, па да са својом другарицом и Ручије оде у биоскоп и гледа ком-филм о Џејмсу Бонду.

„Е, ово је утак, преси ми-ше“

POHVALA MAŠTOVITOSTI

UVODNO SLOVO

Bez ikakve želje da to prikrivam, ovo moje kazivanje biće pohvala maštara i maštovitosti. Istog časa kada sam to napisao na pamet mi pade kako je prije nešto više od pola hiljaduljeća jedan umni Holanđanin, Erazmo Roterdamski (Desiderius Erasmus Roterdamus, 1466-1536), objavio čuveni spis Pohvala ludosti. Naime, postoji dublja srodnost između mašte i ludosti, tako da maštar prečesto biva prepoznat kao jedna vrsta lude, kao neko ko je skoro sa uma sišao.

Da ne bude zabune, svjestan sam da mašta može da bude ujarmljena i u svrhu raznih vrsta zlotvoraštva. Sjetimo se samo koliko su samo kroz historiju bili maštoviti razni mučitelji pri torturi svojih žrtava. Onespojavanja pomisao da zlo i zločinitelji nerijetko bivaju maštovitiji od dobra i vrljih ljudi. Shodno tome, ova moja pohvala isključivo se odnosi na stvaralačke proplamsaje mašte, na one koji doprinose istinskom uzdizanju i očovječenju pojedinca.

SA ČIM JE SVE TO MAŠTA UPLETENA?

Uz punu svijest da je nepotpun, nudim spisak vrijednosti i egzistencijalnih stanja sa kojima je mašta uvezana: sloboda, snoviđenje, igra, mit, osjećajnost, stvaralaštvo, naslućivanje, eros. Ako nam je sloboda nasušna potreba, ako oslušujemo govor snova, ako se istinski radujemo igri, ako razumijemo šta nam to šapuću (starostavni) mitovi, ako nas zgromljuju nalozi srca, ako vapimo za stvaralačkim obolima, ako slušamo mudrost intuicije, ako hrlimo u susret užitku, vjerovatno smo ljudi od imaginacije.

Nerijetko se može naići na sintagmu stvaralačka imaginacija, što, složićemo se, možemo objeručke prihvatiti. Malo šta je smislenije od dosluha između stvaralaštva po sebi i uozbrazilje, i to one najlakokrilije moguće. U posljednje vrijeme svjedočimo da se i stvaralaštvo prečesto umeće u profitonosne okvire, o tome najbolje svjedoči umnogostručna kreativna industrija. Da li je moguće sačuvati nevinost i punoću mašte, ili će i ona u presudnoj mjeri da se instrumentalizuje i ujalovi?

OZLOGLAŠAVANJE¹ MAŠTARA

Pada mi na pamet poređenje, prilično slično se gleda na maštara i filozofa. Nemali broj bi rekao, obojica žive jednu vrstu suvišnosti, tragaju za nečim dubljim i drugačijim, za nečim za čim većina ljudi naprosto nema neku veliku potrebu. I maštar i filozof iskušavaju logiku onoga što se neopozivo naziva realnost. Koletečina, učmalost, strogi poredak stvari, sve to biva dovedeno pod znak pitanja kada nam se razbija mašta, ili, pak, kada filozofski pronicemo u srž pojava. Kao i filozof, i maštar se kudi kao neko ko je naivni idealista, skoro pa drski utopista.

O vremenu u kojemu živimo, čini mi se, podosta toga možemo saznati preko odnosa prema mašti i maštarima. Ako je društvo sumnjičavo prema maštarima, ako se bližnji roguše kada se neko prepusti uzletima mašte, gotovo je izvjesno da živimo u otužnom i kljastom svijetu. Nerijetko se sa omalovažavanjem ili, makar, sa zazorom govori o tamo nekim (pustim) maštarima. Fantasti su oni koji lebde u nekim svojim djetinjim, unutrašnjim međusvijetovima. Ni roditeljima, niti raznim prosvjetnim i društvenim autoritetima se takvo nešto, avaj, ni malo ne dopada.

Vjerujem da ste katkada čuli da su nekog proglasili zanesenjakom, hoteći time da kažu da se on strasno rukovodi nekim svojim zamislama ili fantazmagorijama. Zanesenjaštvo je katkada drugo ime za fanatizam (zaludništvo, zagriženost, zasljepljenost, opsjednutost), pa sada vi vidite kakva se tu semantička petlja uspostavlja. Zanesenjaštvo, ili sanjalaštvo, predstavlja primjer da bi vrijednostima trebalo da se pristupi čitavim bićem. Bez suštinskog prijanjanja nema egzistencijalne punoće, nema onih ličnosti koji su jedna vrsta svjetionika. Oni koji se danas vide kao zanesenjaci, kakve li opore ironije, sutra će da se slave kao heroji ili sveci.

ZAŠTO SMO LJUBITELJI EPSKE FANTASTIKE I/ILI NAUČNE FANTASTIKE?

Zašto mnogi od nas vole Tolkinovog (John Ronald Reuel Tolkien, 1892-1973) *Gospodara prstenova*² ili Lukasove (George Lucas) *Ratove zvijezde*? Ako pomenute književne/filmske žanrove posmatramo kao jednu veliku maštaonicu, očito smo na tragu odgovora na pitanje iz gornjeg naslova. Kao suprotnost osiromašenoj, nemaštovitoj, na

¹ Onomad su mislioci restauracije prosvjetitelje nazivali ljudima imaginacije, hoteći time, zamislite, da ih ocrne.

² Nema šta, filmska trilogija *Gospodar prstenova* Pitera Džeksona (Peter Jackson) više je nego dostojna Tolkinovog književnog imaginarijuma.

OGLEDALO

strogim i repetitivnim putanjama zasnovanoj svakodnevici, fantastika predstavlja neku vrstu bijega. Pritom, ne radi se o infantilnom, razmaženom eskapizmu od egzistencijalnih zadataka i briga, već o potrebi da se okrijepimo na vrelima mašte. Fantastika slikopiše svijetove koji nisu nalik onima u koje smo zaronjeni. Ona nam poručuje da svijet u kome živimo nije jedini, nudi nam neke druge historijske horizonte, svejedno da li negdašnje, paralelne ili buduće u odnosu na vrijeme koje nam je dato.

MAŠTOLJUBLJE

Ne samo da je poželjno da se njeguje maštovitost, već je na društvu, kulturi i prosvjeti da svesrdno podstiču maštoljublje. Za vrijeme studentskih protesta u Parizu, čuveni maj 1968. godine je u pitanju, mogli smo da vidimo i parolu 'maštu na vlast'. Ovo je zgodna prilika da u ovom kazivanju još jednom pomenem pojam koji je nerazlučivo povezan sa maštom, a to je igra. Kada veličamo *homo ludensa*, valja znati da je mašta tanani sastojak igre. Bez finih preliva uobrazilje teško da se može govoriti i o ispunjenoj ličnosti. Zar upravo maštovitost ne predstavlja izraz naše samosvojnosti, onoga što je neponovljiva suština svakog od nas?

Tamo gdje je zamrla mašta odnos prema svijetu biva sterilan, rigidan. Mašta je taj impuls koji nas volšebno trgne iz egzistencijalne čamotinje. Poljska književnica Olga Tokarczuk (Olga Tokarczuk), u podnoslovu svog veleljepnog romana *Knjige Jakovljeve*, piše kako je „imaginacija najveći prirodni dar čovjekov“. Sklon sam da mislim kako je i za ljubav ključan dodatak mašta, inače se ljubav vremenom sparuuje.

Svekoliki učitelji/nastavnici i roditelji moraju da imaju sluha za zanesenost, razigranost, maštovitost, strast i srčanost djece i omladine. Koliko god to često išlo i protiv njihovih interesa i pobuda, na pedagogima i roditeljima je da iskažu razumjevanje i za činove pobune protiv okoštalih, lažnih i u nemaštovitost ogrezlih autoriteta.

MAŠTOGLAVI SOCIOLOZI

Oni najdragocjeniji među sociolozima³ donekle su poput Servantesovog (Miguel de Cervantes Saavedra, 1547-1616) Don Kihota. I sociolozi bi trebalo da su maštoglavi poput viteza iz La Manče, ali, razumije se, njihova slika društva ne smije da bude plod čistog domaštavanja. Istovremeno, sociologu je mašta neophodna saznajna

³ Jedan takav, Čarls Rajt Mils (Charles Wright Mills, 1916-1962), svojevremeno je objavio studiju pod znakovitim naslovom *Sociološka imaginacija*.

OGLEDALO

alatka kako bi proniknuo i razotkrio sve mehanizme na kojima počivaju razni oblici dehumanizacije. Mašta je od nemale pomoći sociologu kada kreće u obračun sa svima onima koji unižavaju ljudsko dostojanstvo. U egzistencijalnom i sazajnom arsenalu oružja protiv otuđene i ogoljene moći maštovitost, sasvim sigurno, ima nemjerljivu ulogu. Dakako, ta i takva maštovitost mora da bude skopčana sa odvažnošću, jer jedino maštovita hrabrost ili junačna maštovitost može djelotvorno da se suprostavi ciničnim moćnicima.

ZAVRŠNA RIJEČ

Nakon svega što je rečeno, sam po sebi se nameće zaključak da bi svijet bez mašta bio neka vrsta distopije. Nema nam druge već da u naše odnose sa bližnjima, kao i u samo srce društva i kulture, utkamo što je više moguće niti spasonosne stvaralačke imaginacije.

Dr Dražen Pavlica

Sociolog, Beograd

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

ФОРМА: ПРЕДМЕТ
ДУХОВНОГ ИНТЕРЕСА

ОГЛЕДАЛО

ЧАСОПИС УЧЕНИКА И ПРОФЕСОРА СРЕДЊИХ ШКОЛА
БЕОГРАД 2020/21 БРОЈ 16-17 ЦЕНА: 450 РСД / 8 КМ / 4 EUR

ОТВОРЕНА ПИСМА МАТУРАНТИМА
2. БЛЕСАК ■ 3. БЕОСЕФ ■ 5. БЕЛЛИСТ

БЛАГОВЕСТ

ISSN 2466-2712

ОГЛЕДАЛО, бр. 16-17 (2020/21)

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

ПСИХОЛОГИЈА ~~ИНАТА~~ ИНАТА

Иако и пркос и инат имају заједничко порекло у супротстављању, они се међусобно битно разликују. Пркос проистиче из потребе за супротстављањем ради остварења одређеног циља, док је инат супротстављање ради самог супротстављања. Попут пркоса, и инат се може испољавати активно и пасивно: нешто се може урадити из ината, али се и из истог разлога може и не учинити оно што треба да се уради. Различити изрази оспоравања показатељи су извесних психолошких одлика које у несвесном типу реакција одражавају дубље црте личности. Одбијајући да учинимо оно што се од нас тражи, својим пркосом одбацујемо примамљиву, али морално недостојну награду. Међутим, када не чинимо оно што би требало, само зато што то нећемо, према познатој формули „нећемо зато што нећемо”, или чинимо оно што хоћемо према идентичној формули „хоћемо зато што хоћемо”, ми се инатимо. Тада изостаје јасан циљ тежње јер се сопствена воља не усмерава кањеговом остварењу већ у њеном самопотврђивању.

Уместо афирмације своје воље постигнутим успехом, самовоља релативизује значење циља. Не узимајући себе као средство за остварење циља већ себе као основни циљ, воља се кроз самовољу исказује поступцима супротним стварним животним интересима појединца. Осујеђеност у остварењу жељеног циља, мотивише чињење нечег другог, супротног својим интересима. Учинити нешто из ината, због ината или терати свој инат значи манифестовати своју вољу, супротставити се због самог супротстављања а не због циља који би се тиме постигао. Померањем акције хтења ка објекту мање вредности не доноси задовољство његовим добијањем, већ само потврду индивидуалне воље. За разлику од појаве да не чинимо оно што желимо, већ оно што не желимо то радимо, инатом се свесно релативизује значај предмета жеље, а апсолутизује сама жеља.

Будући да влада отуђеном вољом појединца, инат је зато више инстинктивно противљење него резултат свесног деловања, рационалног и објективног промишљања. Таутолошки аргумент ината је

инфантилан и ирационалан, па се под унутрашњом или спољашњом присилом објашњење даје у равни рационализације као врста одбране којом се прикрива тамни набој воље да се нешто учини или не учини. Покушамо ли да осветлимо тај набој онда би требало да потражимо његове како индивидуално-психолошке корене тако и социјално-историјске околности које су условиле формирање ове карактерне црте.

ПОКОРНОСТ И ПРИНУДА

Пођимо, дакле, још једном од породичног миљеа у којем одраста и у којем се васпитава појединац. Уколико сагледамо тај процес у оквиру традиционалног патријархалног система вредности, онда можемо уочити појачану репресивност и ригидност у комуникацији између старијих, као носиоца културе, и младих који усвајају те вредности. У таквом амбијенту деца се одгајају не само да буду послушна већ и покорна у принудном извршавању наређења својих родитеља и старијих. Те наредбе често су манифестација голе силе родитељске моћи, која је таква због дететове немоћи да јој се супротстави и искаже своју вољу. Дете повремено искушава границе те своје мале снаге не извршавајући изречена наређења и радећи по својој вољи. Међутим, родитељева реакција има за циљ да своје наредбе учини неупитним тако што санкционише њихово неизвршавање. На дететово питање зашто да уради управо то што је наређено, родитељ му одговара: „Зато што сам ти ја рекао то да урадиш!” Смисао и разлог се, дакле, не заснива на разумљивом аргументу, већ на чистој вољи другог која тражи слепу покорност у извршавању те наредбе. Дете се противи тој наредби на исти начин, вољом, односно самовољом која не тражи никакав мотив, разлог и узрок у другом. Када своје одбијање да изврши наредбу образлаже тиме што не види њену смисленост и исправност, родитељ га присиљава да мора да учини оно што му је речено, па макар то било и погрешно.

Уместо свог ауторитета, родитељ користи моћ ауторитарности. Условљено да се повинује наредбама, дете ће као младић или девојка посебан отпор пружити у време пубертета када ће настојати симболички да се ослободи спутавајућег ауторитета и тиме стећи претпоставке за даље самостално одрастање.

Васпитан у оваквом амбијенту, појединац наслеђује образац понашања, тако да се као одрастао члан друштва понаша истоветно према млађима од себе. Међутим, када није у прилици да наређује, он као одрастао стално намеће своје ставове и мишљење, даје савете другима и нуди сопствена решења за спас другог.

ИСТОРИЈСКЕ ОКОЛНОСТИ

Дуготрајне неповољне историјске околности само су додатно утицале на стварање обрасца инацијског понашања везаног за ирационални бунт који не доноси никакве непосредне користи већ само штету. Корене тог понашања, када је реч о српском ина-ту, можемо препознати у традицији вековне борбе за слободу и правду. Будући да тај отпор није доводио до жељеног и конкрет-ног успеха, ропска потчињеност претворила је слободољубивог и правдољубивог човека у незадовољног појединца. Његово незадо-вољство исказује се сталном потребом да исправља не само своје већ и туђе неправде, а створени инацијски менталитет испољава се и без конкретног мотива за бунт.

О инацијском обрасцу понашања можемо говорити као после-дици ауторитарних наредби и присили њиховог беспоговорног извршавања, без обзира на њихову неоправданост и погрешност. Извршавање, на овај начин туђе, значи убијање и поништавање сопствене воље. Зато када се добије прилика да се испољи, она се изражава инацијским ирационалним супротстављањем.

Говорећи о неуређеном поретку и стању неког непрекидног врења у свим земљама у којима је живео српски народ почетком двадесетог века, Димитрије Митриновић уочава неопходност да дух наше јавности буде трезвенији и разборитији како би био способан да разликује главно од споредног, битно од небитног, ст-варна и темељна убеђења од површне политичке реторике, прин-ципе од каприца. У том контексту он пише: „Управо, цјелокупни наш живот болује од оскудице мисли, од несхваћања положаја ствари: ми још увијек, најчешће мислимо иза свршетка дела, а не пред почетком његовим. Највећа већина наших радњи, особито у унутрашњој, страначкој политици, није потекла из разложитих и принципијелних увјерења, него из ината, зависти, себичности, мр-жње и сличних недостојних мотива.”

Негативно значење ината посебно је изражено у домену со-цио-културне патологије. Уз севап и хатар, инат је трећи чинилац који, како се сматра, деформише наш јавни живот недовољно од-војен и заштићен од приватног живота.

Иако спада у област приватног живота, начин на који се израз личне воље испољава у сфери јавног живота чини инат сметњом у нормалној комуникацији. На та правила јавне комуникације, ве-зана и за извршавање личних обавеза појединца према друштву и обавезу њиховог поштовања, упућује и народна пословица: „Плати, па се инати”. Изражена у јавном понашању, инацијска црта сматра се цртом српског националног карактера, а поједини писци истицали су да је она урођена Србима.

ОГЛЕДАЛО

Описујући инат као карактерну црту својих јунака, Стеван Сремац је у својим делима назначио ову карактеристику и у ширем контексту националног менталитета. Међутим, зависно од средине, она се различито испољава. У роману Поп Ђира и поп

Спира инат се испољава као „паорски немешаг”, који карактерише ове банатске свештенике.

У роману Вукадин главни лик одликује се овом особином, која карактерише и ликове у приповеци „Капетан Марјан”.

Указујући на негативне карактерне црте српског народа Скерлић вели: „Сангвиничар, нервозан, раздражљив, више негативан но позитиван, више рушилац но стваралац, рђав слуга али и рђав господар, руководећи се у животу више ‘инатом и севапом’ но разлогом и по плану – данашњи Србијанац је све своје мане, као и своје врлине, пренео и у своју државу, своје друштво и у своју књижевност”.

Оптимистичан у односу на веровање у константност суштинских позитивних одлика националног карактера и могућу промену, односно слабљење и нестајање негативних и анахроних психолошких црта, Скерлић није могао да претпостави да ће управо у промењеним социјалним и животним условима током Првог светског рата и стварањем нове државе доћи до формирања неповољних околности у којима ће управо негативне националне карактеристике да дођу до изражаја. Уколико и мане једног народа, како сматра Екмечић, спадају у његов национални карактер, онда је и инат једна од карактеристика српског националног менталитета. То значи да и инат, попут других негативних обележја, ваља сагледати у контексту целовите, реалне и истините слике о колективним психичким одликама и манама.

Кажњавање других као самокажњавање Карактеристични облици инацијског понашања показују да се оно јавља у свим приликама када приоритет потврђивања своје воље релативизује значај самог циља и сврхе поступка. Не наилазећи на очекивану подршку своје околине, појединац одлази из ње у туђу, понекад и ривалску или непријатељску средину. Прелаз у другу средину није мотивисан потребом остварења успеха и самопотврђивања изван свог колектива. Уместо пркосног одговора на постојеће изазове и савладавања постојећих тешкоћа, такав појединац подлеже ескапистичком искушењу да инатом искаже ирационални бунт према својој околини.

Исту осветољубиву поруку он шаље и када због немогућности да се ожени или уда за оног кога жели, бира и узима брачног партнера из ината. Наносећи штету себи, он симболички кажњава друге. Болесник који одбија да се лечи из ината чини то да би напакоистио самом себи, а тиме симболично казнио своје ближње који му нису веровали да је болестан или му у болести нису пружили очекивану негу.

ПАГАНСКИ КОРЕНИ

Иако су Срби успевали да из пркоса и у најтежим околностима ропства сачувају своју православну веру, испровоцирани појединци су из ината мењали религију или вероисповест и прелазили у ислам или католичанство. Ова појава показатељ је плитких хришћанских и дубоких паганских корена који се на искушењу истрајности потврђују промененом вере. Одржавајући традицију прослављања крсног имена, славе, Срби су и у време комунизма пркосили неповољним околностима. Међутим, када су се те околности промениле и када су се створили услови да се слободно слави и обнови традиција, појединци су однос према свом духовном наслеђу изражавали оспоравањем, атеистичком тврдоглавошћу и инаћењем. Не славећи из ината, појединац манифестује своју слободу, али на начин који сенчи његов избор оном слепом вољом супротстављања ради супротстављања. За разлику, дакле, од хришћанског пркошења, паганским инаћењем настоји се манифестовати сопствена воља која, зарад остварења тог циља, не бира средства.

Пркосимо када у немогућности да очистимо кућу, због нестанка струје и воде, улагањем већег напора него до тада, доносећи воду из суседног краја и користећи метлу, четку и крпу уместо усисивача, успемо да одржимо хигијену стана. Међутим, уколико постоје културна и верска правила да се у време великих празника то не чини, а ми упркос тим правилима, радимо по свом, онда се инатимо, јер пркосимо ради пркоса.

ПРКОС ТУМАЧЕН КАО ИНАТ

Упркос одређеним неповољним условима, рађале су се велике љубави које, свакако, нису могле бити плод ината. Инаћење из злобе и мржње одводи у зло, док се љубавним осећањем може само пркосити, а не и инатити. Међутим, у рецепцији и тумачењу средине која поступке и понашања појединаца доживљава као супротстављање себи, свако пркошење означава се инатом. Иако се таквој средини може чинити да јој се љубавници својом везом инате, па је као недозвољену настоје раскинути и осујетити, реалност те емоционалне везе је другачија. Заслепљени својим осећањима, они пркосе околини која не показује разумевање за њих.

Волећи се због себе самих, они су спремни и на највеће жртве да би пркосно истрајали у својој љубави, а не чине то да би се било коме инатили.

Недовољно јасно разграничење пркоса и ината узрок је неадекватном коришћењу термина инат. Формулацијама типа „прорадио

је наш инат” као ефект нарасле моћи која је довела до промене и преокрета, мотивски се погрешно одређује, јер инат није позитивни покретач да се живи, ради, уметнички ствара, побеђује.

ПОЛИТИЧКО ИНАЋЕЊЕ

Када су партије демократског блока добиле на изборима, крајем 2006. године скупштинску већину, њихово одуговлачење са договором о формирању владе наговештавало је и могућност нових избора као начин изласка из постојеће политичке кризе. Незадовољни таквим стањем, поједини бирачи те политичке групације запретили су да ће у случају нових избора да гласају за супротну радикалну странку. Будући да су демократске странке које су добиле изборе, због свог нарцизма и немогућности договора постале саме себи сметња да се воља грађана и оствари, претњом да неће гласати за њих већ за њихове политичке противнике, бирачи су упозорили на инацијску црту свог менталитета. Таквим поступком не би гласали сходно свом политичком уверењу, већ из ината, свесни штете коју би себи причинили, али испуњени осећањем правде због кажњавања оних који су их претходно изневерили.

У домену политичке борбе, народна скупштина често се претвара у арену сукобљавања најнижих страсти и надметања у ниподаштавању и омаловажавању противника. Без обзира на суштинску скупштинских предлога, њиховим априорним оспоравањем од стране опозиције или владе, не доводи се у питање њихов објективни квалитет већ се манифестује сопствена политичка воља везана за моћ владања или оспоравања власти. Потврђивање предлога не зависи од њихове објективне процене да ли су стварно добри или лоши, већ од моћи да се наметну као решење и примене у пракси. За разлику од инаћења као израза слепе силе оспоравања или потврђивања, политичка арена је реалност у којој се моћ воље и показује у светлости тежње да се независно од објективне процене одређени предлог намеће или оспорава, само зато што се тако хоће.

У СЕНЦИ ТАНАТОСА

За разлику од пркосног супротстављања као начина да се стигне до циља, инаћење игнорише релевантност претпостављеног циља као жељеног објекта. Супротстављање, без обзира на објективну ефектност, скрива дубоку мотивисаност слепе воље која стоји иза таквог чина. Инација нема за циљ да преиначи постојеће стање у своју корист, већ да тренутно искаже моћ своје воље. Инат као пркос ради пркоса показује своју тамну страну. Не успевајући

конструктивним поступцима да утиче на ток жељених промена, појединац се супротставља постојећим околностима и своје разочарење исказује очајничким гестом ината усмереним и против сопствених интереса. У том смислу овакво супротстављање има своју дубоку танатолошку сенку.

Могућношћу да се пркоси смрти, потврђује се живот, док се инаћењем са животом поништавају његове основне вредности. Иза ината стоји нарцизам, увереност у сопствену исправност, заљубљеност у себе. Терајући инат другима, супротстављамо се својој рационалности, односно показујемо колико је она нејака у дисциплиновању наше воље да остваримо жељени циљ. Нарцизам појачава страх од смрти, а инатом се супротстављамо смрти оспоравањем и негирањем и самог живота. Инат је она врста самовоље која призива коб, јер је инација у власти нечег вишег, снажнијег од своје моћи да би му се супротставио на други начин. Немоћан да победи себе, он показује да је неслободан човек и да њиме господари слепа сила чији налог слуша и испуњава. Речју: пркос је врлина, а инат је порок. Инаћење је својеврсна освета над оним што оличава препреку, која се испољава у ситуацији промене околности и губљења првобитног значења чиниоца према којима се изградио негативан став. Међутим, упркос сопственим интересима да се тако не поступи, пркоси се ради пркоса. Осветничко својство ината садржано је у жељи да се супротстављањем нанесе штета другоме. Иако том приликом и инација трпи штету, он туђу штету која може бити и мања од његове доживљава као личну корист. За инат суседу, са којим је у спору, подићи ће високу ограду, а то што ће и његова кућа да буде у већој сенци од суседове њега не брине, јер га греје енергија ината. Порука ината.

НЕГАЦИЈА КАО УСЛОВЉЕНА РЕАКЦИЈА

Инаћење је ирационално супротстављање очигледним и неопозивим чињеницама. За разлику од пркоса којим се изражава отпор и бунт против постојећих околности, инатом се, упркос снази аргумента, настоји исказати аргумент снаге негативне воље која се намеће уместо реалности. Инацији није стало до промене већ до геста воље који није усмерен ка остварењу неког вредног циља. Инат је израз ирационалног бунта који своју негативност показује у деструктивном и самодеструктивном понашању. Та деструктивност је ради деструктивности и доноси пролазно задовољство ослобађања од постојећег неинвестираног набоја.

Дуго спречавање испољавања сопствене воље, везане за оспоравање и неприхватање постојећег стања као начина формирања своје индивидуалности, било појединачне у време индивидуалног

сазревања током детињства и адолесценције, било колективне у време ропске потчињености, ствара и одређени инацијски менталитет сталног и често објективно безразложног, али субјективно дубоко мотивисаног супротстављања датим околностима као начина потврђивања своје воље. Супротстављање и тежња да се увек уради супротно испољава се у измењеним и повољним околностима и према добронамерним иницијативама.

Иако су у међувремену престали објективни разлози да се такав став и даље испољава, инат је показатељ наше заробљености негативним односом према другом. Због сопствених дубоко личних психичких потреба да се искаже негативитет своје воље, одустаје се од сваког компромиса и ради се супротно. Инацији је страна дипломатија, могућност да, чинећи извесне уступке, приволи другог за остварење сопствених интереса. Он, упркос постојећим правилима, настоји увек да уради нешто на своју руку, по својој вољи, без обзира на штетност својих поступака. Инстинктивна и преовлађујућа реакција негативитета, пркошења ради пркошења, условљава доношење лоших одлука чињењем погрешних избора. Суочавањем са поразним исходом својих поступака, појединац настоји да оправда себе тако што их понавља. То понављање подгрејано је бунтом који извире из неспоразума са околином и тежње да јој се наметне своје виђење као објективна истина.

Колико је жилава црта ината у менталитету наших људи најбоље се види у њиховој уобичајеној комуникацији, када се без обзира шта саговорник каже изражава неслагање са њим већ оном првом карактеристичном речи: „не”, „није”, „немој”, или „ма, јок”. Тим честим и препознатљивим „нећу”, које се изговара пре него што се уопште зна шта се заправо хоће, исказује се карактеристичан пререклексивни облик сазнања стварности којим се манифестује унапред формирана представа, мишљење и поступак. Таквим понашањем и мишљењем изражава се карактеристична црта менталитета. Уколико је изражавање негације дубље мотивисано као одређен образац реаговања, онда појединац својим поступком потврђује моћ карактеристичног начина мишљења и понашања који га је ментално обликовао. Повремено или стално исказивање оваквог односа према другом последица је наученог понашања. Условљен на овај начин, инат се открива као врста психолошке зависности појединца од таквих поступака који несумњиво ограничавају могућност његове слободније, адекватније и аутентичније реакције.

Тиме се не исказује, у ствари, однос према казаном, већ према другом, који се априори оспорава и негира. Саговорник се, заправо, није пажљиво ни слушао, па зато није ни чуо. Оно што је он у суштини рекао није повод дијалогу, већ се узима нека његова изговорена реч, неки његов став и поводом тога изражава своје

ОГЛЕДАЛО

супротстављање. Саговорник се, дакле, не оспорава у равни оног што је изрекао, већ му се супротставља ради супротстављања, он се негира да би учесник у вербалној комуникацији истакао своју вољу и себе.

Размотримо ли позицију тог априорног негатора, видећемо његов духовни и емоционални немир пред другим. Без способности да буде у функцији дијаложке комуникације и реагује сходно изреченом и саслушаном, вербални инација је у сталном супротстављању и сукобљавању, без обзира на то шта је речено. Сужених могућности емпатије, и зато глуп за глас другог који до њега и не допире, његову имагинацију више подстиче могућност негирања неголи потврђивања. Већи оспоритељ него афирматор, он уме јасно и аргументовано да објасни шта неће, али му неретко недостаје способност да исто тако убедљиво каже шта хоће. Тај евидентни, али непрепознати негативитет пројектује се на другог који се лакше замрзи због његових ситних мана, него што се заволи због његових изражених врлина. Оваква психолошка диспозиција отежава суочавање са собом и признавање сопствених грешака које ојачавају тамну страну наше природе. Уколико ову осенченост нашег бића, која спада у индивидуално-психолошке карактеристике личности, сагледамо и у смислу колективног, онда у инату као црти менталитета можемо препознати и конкретне узроке психопатолошких појава јавног друштвеног живота.

Бојан Јовановић

Антрополог, књижевник и синеаиста

RAZVIJANJE SVIJESTI O ZNAČAJU KNJIGE

Međunarodna asocijacija školskih bibliotekara (International Association of School Librarianship – IASL), pokrenula je projekat 1999. godine, da mjesec oktobar bude Međunarodni mjesec školskih biblioteka. Asocijacija na svojoj internet stranici svake godine nudi prijedloge obilježavanja i prigodne materijale. Svi zainteresovani koji vole druženje i knjigu iz cijelog svijeta mogu se uključiti u projekat obilježavanja ovog mjeseca. Ovo je idealna prilika da se istakne odgojno-obrazovna uloga školske biblioteke.

Također mjesec oktobar obilježava se kao mjesec knjige, te sam odlučila sa učenicima da ga i ove godine obilježimo i ispričamo svoju priču. Ove godine, u mjesecu oktobru obilježava se stovadesetpeta godišnjica od rođenja ruskog pjesnika Sergeja Jesenjina. Promišljajući o Jesenjinu i njegovoj poeziji učenici su pripremili i mali poetsko-pozorišni performans kao bi nam približili Jeseninovu poeziju.

Da nam ukaže na značaj knjige, obavila sam interview sa nastavnikom Bosanskog jezika Almom Šahbegović i evo šta ona kaže:

1. Svi znamo da je loše što djeca ne čitaju i što komuniciraju putem telefona, ali nam treba da pričamo o tome:

a. Kako ih privoljeti i motivisati da čitaju?

Dužnost i obaveza svakog profesora književnosti, ali i prosvjetnog radnika uopće, je da djeci približi književnost, da shvate da čitajući uče o sebi i drugima. Pokušati im približiti ono što moraju čitati tako da pronađu sebe i shvate vezu između onoga što čitaju i vremena u kojem žive.

b. Šta da čitaju i zašto?

Trebali bi da čitaju knjige koje govore o njima, problemima njihovog uzrasta barem u prve dvije godine srednje škole. Tek u trećem i završnom razredu, kada dovoljno sazriju, uvesti im djela klasične književnosti. Problem se često javi jer ne razumiju djelo pravilno, te izgube volju za čitanje jer im ke to gubljenje vremena.

c. Analiza lektira - šta djeci nudimo kao obavezno štivo?

Kao obavezno štivo učenicima u srednjoj školi nudimo najznačajnija djela svjetske književnosti. Problem je što se taj "spisak" vrlo malo mijenjao od pedesetih godina prošlog stoljeća, a način života i razmišljanja se itekako mijenjao. Ne sporeći kvalitet i značaj djela koja se čitaju, stava sam da bi trebalo učenicima ponuditi nešto što im je blisko i jasnije. To bi ih ponukalo da više čitaju.

d. Kako mogu telefone iskoristiti da čitaju, da nađu knjige?

Učenici vrlo uspješno pronalaze knjige na telefonima, znaju na kojim stranicama i na koji način doći do knjiga, pa čak i onih kojih nema u bibliotekama.

2. Kako djecu približiti knjizi, odnosno značaj knjige u razvoju njihove slobodne misli...Književnost je u školama i zamišljena kao nešto što treba da uči djecu da misle, da zaključuju, da primjećuju..

Nastavnici bi morali promijeniti pristup analizi. Zbog previše zahtjeva za pisanjem analize učenici izgube volju za čitanjem pa pribjegavaju prepisivanju urađenih lektira sa interneta, ili jedni od drugih. Jedni drugima ispričaju kratak sadržaj, jer u svakoj generaciji postoje oni koji od kuće nose naviku i ljubav za čitanjem. Oni koji su nadareniji od toga sastave odgovore da nastavnik ne primijeti da djelo nije pročitano. Postoje nastavnici koji rade analize koje ne zahtijevaju kritičko mišljenje, dovoljno je da pročitaju kritiku, odnosno predgovor. Učenici su izuzetno inteligentni, vješto koriste internet i pronalaze načine da izbjegnu čitanje. Tek rijetki shvataju koliku štetu sebi čine.

Često razgovaram sa učenicima i pratim njihovo ponašanje u učionici, na hodnicima, na velikom i malom odmoru. Pretpostavljam da žive u virtualnom svijetu, gdje su tehnologija, Internet i mobilni telefoni postali mjestom njihova druženja, socijalizacije i komunikacije.

Djeca komuniciraju putem poruka iz učionice u učionicu, i na taj način se gube socijalne vještine te postaje upitno i jezično izražavanje djece. To sam primijetila i za vrijeme predavanja, prilikom izlaganja referata, ispunjavanja anketa, pisanje eseja, da jezična sposobnost djece se svodi na jednostavne naloge, upotrebu skraćenica i što kraću konverzaciju. Djeca slabo posjećuju školsku biblioteku. Slabo čitaju stručnu literaturu. Nisu zainteresovani za debate. Učestvovanje u pravim razgovorima je rijetkost. Nema komunikacije licem u lice. Npr. kada i želim da započnem konverzaciju, učenici se povlače u sebe, ne žele da pričaju ili ne umiju. Izvlačim iz njih riječi, tjeram ih da pričaju. Većina učenika i nema veliki vokabular riječi, što im predstavlja veliki problem. Kažu da i ono što bi željeli reći ne znamo kako da se izrazimo. Odgovori postaju kratki iskazi, bez opisa i paralingvističkih elemenata, što postaje vrlo opasno tlo za mogućnost prešućivanja mogućih problema kroz koje adolescenti prolaze u svojoj, tada vrlo turbulentnoj dobi.

OGLEDALO

U dugogodišnjem radu uvidjela sam sledeće: djeca koja ne čitaju knjige imaju nakon nekog vremena siromašniji vokabular, rečenice im postaju vrlo nerazumljive i ponekad dvosmislene, semantika i sintaksa rečenica vrlo loše, rečenice većinom kratke, ili vrlo agramatične, stoga se u školi problematika manifestira ponajviše kroz odgojne i jezične predmete. Da bi im ukazala na značaj govora, čitanja, druženja uz knjigu, da bi bili dobri oratori, da se odvoje malo od malih ekrana i mobitela, organizovala sam na dobrovoljnoj osnovi, radionice jednom sedmično, gdje organizujem razne teme, debate, radionice, klub čitalaca knjige u biblioteci gdje provodim polovinu svog radnog vremena. Djeca su veoma zainteresovana i već dolaze u biblioteku i uzimaju raznu literaturu. Čitaju knjige po svom izboru i dolaze u biblioteku da razgovaramo. Također pričamo o njihovim ambicijama, raznim dešavanjima u gradu, umjestnosti, sportu., tako da imamo veliki repertoar tema a i sami učenici mogu birati teme. Djeci je jako zabavno, druže se i imaju dobru komunikaciju. Kažu da slobodno vrijeme iskoriste na pravi način.

Jedna od učenica koja stalno posjećuje biblioteku i učestvuje u radionicama kaže da su roditelji ti koji bi prije svega trebali podsticati dijete da čita. Knjiga ima veliki značaj u odrastanju svakog čovjeka a najviše djeteta. Čitanjem obogaćujemo svoj vokabular, prisjećamo se a i učimo dosta novih riječi. Knjigu možemo posmatrati sa psihološkog, filozofskog i socijalnog aspekta, što nam može pomoći u svim predmetima da se snalazimo bolje.

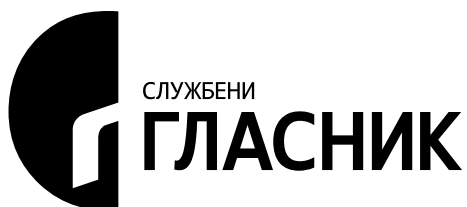
Pripremila: Mr Maksuda Muratović

Profesorka fizike, Gimnazija Živnice

FILMSKI
CENTAR
SRBIJE

FACTORY

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

ТЕМА ... ?

POST SCRIPTUM

ISSN 2466-2712

ОГЛЕДАЛО

ЧАСОПИС УЧЕНИКА И ПРОФЕСОРА СРЕДЊИХ ШКОЛА

99999. БЕОГРАДСКО ОГЛЕДАЊЕ

ПОЕЗИЈА • КРАТКА ПРИЧА • ЕСЕЈ

БЛАГОВЕСТ

ОГЛЕДАЛО, бр. ∞ (n/n+1)

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

СКИЦА ЗА ПОРТРЕТ (ИЗВЕСНОГ) ПРОФЕСОРА

Ко уме боље да црта него да лаже, одмах ће нам признати: није лако овладати цртањем портрета.

Размислимо: Да би цртач-великан био савршено сигуран у своју величину, колико тек огромна мора бити његова цртачка вештина, како би њоме заслужио толико самопоуздање? Његова рука, док црта, хитрија је од његовог ока, око је за длану, или сигурно бар за трепавицу брже од мисли, али ипак је вештина та која мора бити бржа од свих њих и од свега тога! Она свуда мора да стигне једина и прва, па кидише, претиче, жури, кида, надима се као квасац, расте као брдо, заклања читав видик и тако својом дугом сенком гута прво портрет, па портретисту, и (ако се на време на предомисли!) и несрећника који се портретисању подвргао.

Зато, како никако не доликује да сам себе величам као лажова, а тек никако као цртача, предложићу да портрет *извесног професора* скицирамо заједно. И предложићу да почнемо овако:

Ако (грешком?) верујемо евиденцији Гуглове електронске поште, прочитаћемо да сам први број **ОГЛЕДАЛА** запаковао за штампу 25. септембра 2015. године. Затим ћемо (ово је вероватно већ друга грешка) израчунати да су од тада прошла тек две хиљаде шестсто деведесет и три дана.

И када једном пођемо тим погрешним путем - нећемо моћи да станемо. Ићи ћемо даље, ту ћемо цифру поделити са бројем дана у години, машићемо се и за калкулатор, укротићемо разломке, па ћемо, након свих тих децималних места, завршити у потпуној заблуди - убеђени да се Радивоје Благојевић и ја овим часописом бавимо, мање-више, или чак више-мање: седам и по година.

Истина: грешка је очигледно груба.

Али је зато и смешна, и баш никако није страшна! Јер, тако би могао да погрешити и лаик, па како тек онда неће један поносни и узорни рачунџија, одликаш Математичке гимназије!

ОГЛЕДАЛО

Покушајмо, зато, испочетка:

1. Ако зажмуримо на једно око, како бисмо видели боље...
2. Па и другим оком сасвим зачкиљимо, да бисмо једва прочитали најситнија слова...
3. Приметићемо да је први број **ОГЛЕДАЛА** објављен за школску 2014/15-ту,
4. Па се зато та, четрнаеста, рачуна као ГОДИНА ПРВА.
5. Склопимо очи сасвим, да бисмо бројали „у себи“:
Следећа је, петнаеста, ГОДИНА ДРУГА...
- 6, 7, 8... И брзо, пре него што за тренутак поново отворимо очи, схватићемо да је и ова текућа, школска, двадесет друга-трећа већ готово при крају, уосталом, и ова је зима била веома топла, у децембру није било снега, ево још пар хладних дана до Ускрса-првог-маја ... и гле! – ево већ краја другог полугодишта, другог семестра, другог степена... па и свега *gruioi*.

Отворимо нагло очи, и видимо јасно: **ОГЛЕДАЛО** излази целих, брат-брату: **ОКРУГЛИХ ДЕСЕТ ГОДИНА!**

Широм отворених очију, вратимо се сада нашем тек започетом портрету. Нацртајмо, за ту округлу цифру, за ту прву деценију - један круг. Да прославимо како се лако заокружило оно што се у тих десет година лако заоркужити могло!

За разлику од много тога другог, што се баш никако не може заокружити. Свега оног што је било превише четвртасто и ћошкасто, и превише оштро и превише грубо да би могло да стане у лакоћу којом се црта једна кружница. Свих оних накомстрених, пред чијим су се оштрим оком коцкице тако лако сложиле, и међу њима оних најоштроумнијих, који су приграбили остатак сваког дељења и постругали то мало злата из сваког златног пресека. Не будимо ни према њима преоштри: неће им бити лако по ћошковима стотина и стотина хиљада квадрата у којима су се скоцкали, којима су нас опколили, обзидали и оградили, заклонивши нам, на први поглед, комплетан видик.

Па ипак, у **ОГЛЕДАЛУ** се и даље нешто види. И то нешто *сасвим груо*:

Види се да нас свако, па и наизглед занемарљиво одступање од правог пута – води укруг.

Види се да ако заокруглимо, закотрљамо и заоблимо сва слова азбуке у једно те исто кружно слово, **О**, њиме ће и даље почињати и њиме ће се и даље завршавати - **ОГЛЕДАЛО**.

Види се да се, ако пребрзо идемо напред, све што видимо у **ОГЛЕДАЛУ** нагло удаљава, хита уназад, наизглед се умањује и мути.

ОГЛЕДАЛО

И види се, док бројимо године у огледалу, да као што се ни ми, људи, током протеклих десет година нисмо сви једнако понели, тако се ни сви бројеви, када остану иза нас, не понашају исто.

Баш бројеви нашег **ОГЛЕДАЛА** ту су посебни. Можда су сви очигледно реални. То знате јер баш јадан такав број сада држите у руци. Али ти су бројеви још свакојаки! Они су и рационални. И ирационални. И комплексни и имагинарни, и природни и над-природни и велики и мали... Гледано из далека, могло је да их буде двадесет. А могао је то да буде и само један једини, округлао број.

Само онај ко баш ништа не схвата, закључиће да је тај округли број, тај круг - нула.

А ко је бар неки од тих бројева прелистао, не-дај-Боже прочитао, или чак у сам тај број нешто унео, дописао (!), путем тог броја нешто саопштио, увидео или обзнанио - тај ће одмах све разумети.

И схватиће да на тај исти начин можемо завршити и започету скицу за портрет *извесној њрофесора*. И да можемо бити веома задовољни већ тим једним јединим кругом који смо нацртали. Јер већ тај круг ће бити различит од свих други кругова које би превише ревностни математичар прогласио сличним.

Баш у том кругу ће блеснути зеница ока са заштитног знака извесне галерије, која се простире читавом дужином кулоара. Тај круг ће у себи сачувати сву сложену оптику којом нас посматра објектив фотографа-зналца. Тај ће се круг лако дати и у покрет, па ће на географској карти лако повезати и више градова, република садашњих и бивших, али и то само да би потом измакао шестару збуњеног ученика геометрије, па повезао у тим градовима једном истом савршеном кружницом и многе школе, и у тим истим школама још и многе друге градове и у тим градовима толике ђаке, и професоре, и људе... А ако су му се на путу нашли и неки директори, једно је сигурно: није их могло бити мање од двадесет!

На крају, кружићемо тако за њим, и слабо ће нам шта бити јасно. Док нас слично звучање речи не наведе на закључак (наводно погрешан - каква бесмислица) да је и сам круг, *circulus*, своје име добио баш по тој траси, путу, *curriculum*-у, коју описује глава шестара или небеско тело у својој кретњи. Схватићемо тада, да у случају овог мог, извесног, професора, ни његов *CV* нема смисла потраживати или наводити у таксативној, конвенционалној и провереној форми. Али да га зато можемо прочитати, уз нешто воље и пажње, из тешко ухватљиве вибрације *свеже исцрпане* кружнице.

Лука Тилингер

технички уредник

ОГЛЕДАЛА

ОГЛЕДАЛО

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

373. 5(497. 11)

ОГЛЕДАЛО: часопис ученика и професора
средњих школа / главни и одговорни уредник
Радивоје Благојевић. - 2014/2015, бр. 1-. - Београд:
Информационо друштво Благовест, 2015- (Београд:
Службени гласник). - 24 cm

Тромесечно. - Текст на више светских језика.
ISSN 2466-2712 = Огледало (Београд)
COBISS. SR-ID 217496332

Анатомија ОГЛЕДАЛА 2023
Идеја: Радивоје Благојевић
Реализација: Лука Тимингер